

DELAVSKA ENOTNOST

GLASILO SINDIKATOV SLOVENIJE ■ ŠTEV. 52 ■ 18. DECEMBRA ■ LETO XVII. ■ CENA 20 DINARJEV

PROLETARCI VSEH DEŽEL, ZDRUŽITE SE!

Preskrba po načrtu

Celjski občinski ljudski odbor je sprejel perspektivni plan preskrbe mesta

Realni dohodki celjskega prebivalstva naj bi ne bili več tako odvisni od tržnih nihanj. Teh pa je dostikrat kriva slabo urejena in opremljena trgovska mreža. Še bolj pa je na to vplivala pravzaprav čisto stihijna preskrba mesta s kmetijskimi pridelki. Zato so sestavili dolgoročni plan preskrbe, ki sicer še zdaleč ni popoln, pomeni pa je znatno izboljšanje življenjske ravni, če kajpak ne bo ostalo samo pri načrtih.

POMAGAJ SI SAM

Seveda so morali najprej ugotoviti, koliko posameznih vrst živil bodo porabili v občini, pri tem pa so kajpak upoštevali naravni prirastek in tok prebivalstva. Potem pa so sestavili načrt, koliko in kakšne vrste

blaga mora priskrbeti to ali ono podjetje.

Glavno breme preskrbe z zelenjavo so naložili kmetijskemu gospodarstvu Lava in mestni vrtnarji. Cesar ne bodo mogli pridelati na teh posestvih, bo priskrbelo trgovsko podjetje Agropromet. To bo moralo skleniti pogodbe s kmetijskimi zadrugami, da bodo poslale v Celje dovolj zelenjave in sadja. Načrt predvideva takšno oskrbo trga, da bo na razpolago dovolj doma pridelane zelenjave v zgodnjih spomladanskih in poznejših jesenskih mesecih. Doslej so jo dovažali od drugod.

Sestavljalci načrta niso prepuščali oskrbe mesta z zelenjavo slučaju. Predvideli so, da bodo vse potrebne količine zelenjave priskrbeli omenjena tri podjetja ali pa celo samo obe kmetijski posestvi. Izjemo so napravili le pri krompirju in sadju. Predvideno je, da si bo prebivalstvo nabavljalo ta živila tudi od zasebnih kmetijskih proizvajalcev. Seveda pa to nikakor ne pomeni, da nameravajo monopolizirati preskrbo mesta z živilom. Ljudski odbor bo le poskrbel, da bodo na trgu potrebne količine vseh živil. Kar bodo pripeljali na trg zasebni kmetijski proizvajalci in še posamezne kmetijske zadruge mimo tega plana, bo presežek, ki bo le ugodno vplival na oblikovanje cen.

Da pa bosta mestna vrtnarja in kmetijsko gospodarstvo Lava sposobni uresničiti te naloge, bosta morala povečati tople grede, meliorirati zemljišča, urediti namakalne naprave, kupiti traktorje ter urediti lokale za prodajo lastnih pridelkov. Predvidoma bo investirano okrog 40 milijonov dinarjev. Sredstva bosta dala občina in okraj. Seveda bo treba tudi pri trgovskem podjetju Agropromet marsikaj spremeniti (kupiti hladilne omare, kamion, transportne vozilke, popraviti skladišče za vozilce v Šempetru ter zgraditi lokale v Gaberju in na otoku). Do konca leta 1961 nameravajo za to porabiti 31,6 milijona dinarjev. Razen tega pa bodo do tega roka pripravili načrte za novo tržnico v Celju, kar bo stalo milijon dinarjev.

MESO, MLEKO, KRUH IN DRUGA ŽIVILA

Kakor so sestavili podroben načrt preskrbe mesta z zelenjavo in s sadjem, so ga sestavili tudi za druge vrste živil.

Za preskrbo z mesom in mesnimi izdelki bosta skrbeli v glavnem podjetji »Mesnine« in »Planina«. Potem je seveda še klavnica, računajo pa tudi na distribucijsko skladišče podjetja »29. november« iz Subotice. Prvi dve podjetji morata skleniti »čvrste« pogodbe s kmetijskimi zadrugami za odkup živine, da ne bi nikdar primanjkovalo mesa.

Plan predvideva, da bodo investirali v te namene 163,4 milijona dinarjev. Od tega bodo dali samo za ureditev klavnice sto milijonov dinarjev. Zgradili bodo še ribarnico (ta bo kmalu odprta), uredili hladilnico za perutnino in divjačino (odprta bo že januarja), kupili bodo hladilne omare in vitrine ter tri hladilne kamione, opremili prodajalne itd. Večino sredstev bosta dala občina in okraj, iz lastnih sredstev bodo podjetja kupila le hladilne omare (3.900.000 dinarjev).

Podjetje »Mleko« bo oskrbovalo mesto z mlekom. Zgraditi pa bo treba novo mlekarno ter opremiti nove prodajalne v stanovanjskih naseljih. Vse to bo stalo 154 milijonov dinarjev. Predvidevajo, da bodo denar za gradnjo mlekarne zbrali pri celjskih podjetjih, občina in okraj pa bi prispevala 30 milijonov dinarjev.

Podobno so uredili tudi preskrbo s kruhom in z drugimi živilom ter predvideli gradnjo nove pekarnice (68 milijonov dinarjev), ureditev novih skladišč, lokalov itd., kar bo stalo več kot 160 milijonov dinarjev.

DVOJE NOVIH DELAVSKIH RESTAVRACIJ

V Celju se izda danes v gostinskih obratih in v dveh menzah na dan povprečno po 1700 obrokov hrane raznim abonentom. Tem obratom je ljudski odbor občutno znižal družbene obveznosti, vendar je to še vse premalo in bo treba odpreti še najmanj dve delavski restavraciji, od katerih naj bi vsaka kuhala za 1500 abonentov. Poleg tega nameravajo odpreti še eksperimentalno mlečno restavracijo.

Prvo tako restavracijo naj bi uredili v Gaberju. Tamkajšnja podjetja so se že dogovorila, da bodo iz lastnih skladov prispevala za gradnjo in opremo menze. Druga pa bi bila za področje Ipavčeve in Dečkove ceste, kjer se že tudi dogovarjajo s podjetji, koliko denarja bi lahko vsako prispevalo. Restavracijo v Gaberju naj bi odprli že prihodnje leto.

ŠE DRUGI UKREPI ZA ZAGOTOVITEV PRESKRBE

V planu so predvideli še vrsto drugih ukrepov, da bi bilo mestno prebivalstvo redno preskrbljeno z živilom. Med najvažnejše sodi vsekakor ustanovitev posebnega izravnalnega sklada pri občinskem ljudskem odboru. Sredstva tega sklada se bodo oblikovala iz občinskega prometnega davka na blagovni promet, in sicer 5% vplačanega davka. Iz tega sklada nameravajo plačevati razlike med cenami proizvajalnih podjetij in cenami na trgu, ki jih bo pa določal občinski ljudski odbor.

Cisto razumljivo je, da bodo morala vsa preskrbovalna podjetja prilagoditi svoje plane temu občinskemu planu. Ljudski odbor je nekatera izmed njih oprostil svojega dela družbenih dajatev ter posredoval pri okrajnem ljudskem odboru, naj jih posnema, da bodo poslovala pravzaprav kot komunalna podjetja.

Vsega skupaj nameravajo v Celju investirati v teh letih blizu 700 milijonov dinarjev. Od tega bodo zbrali iz lastnih sredstev preskrbovalnih podjetij 6,9 milijona dinarjev, iz prispevkov drugih podjetij 287,5 milijona, občina in okraj naj bi prispevala 378 milijonov, iz splošnega investicijskega sklada pa nameravajo dobiti 20 milijonov dinarjev (za gradnjo skladišč). Najbolj negotova postavka so prispevki podjetij. Vendar so sindikalne podružnice že pred sprejetjem plana razpravljale o njem na svojih občnih zborih in zborovanjih ter še sedaj močno pritiskajo na delavske organe upravljanja, naj bi del skladov skupne porabe odstopili občini za te namene, saj se zavedajo, da le tako organizirana preskrba prebivalstva jamči nenehno rast realnih dohodkov in s tem seveda tudi življenjske ravni prebivalstva.

V. J.

Dva dvajseta decembra bo minilo sedemnajst let od tistega zgodovinskega dne, ko je bila v vasi Rudo ustanovljena Prva proletarska brigada — od tistega dne, ko se je v ognju in dimu revolucije rodila Jugoslovanska ljudska armada. Pred sedemnajstimi leti je sredi okupirane Evrope zaplapolala delavska zastava, ki jo je prvi regularni enoti naše osvobodilne vojske predal tovariš Tito. Pod to zastavo so borci Prve proletarske odšli iz Ruda na dolgo, težavno in junaško pot, in v njihovih bojih in zmagah so rasle nove brigade in druge enote osvobodilne armade. Že leta 1942 je imela naša vojska dve sto tisoč v bojih prekaljenih borcev, leta 1943 tri sto tisoč, leto dni kasneje pet sto tisoč, leta 1945, ko je izgnala z naše zemlje zadnjega okupatorjevega vojaka in prinesla svobodo našim narodom, pa je imela osem sto tisoč borcev.

Tako je v tistih dneh stiske in trpljenja, junaštva in hrepenenja nastajala nova vojska, v katero je ljudstvo, ki jo je ustanovilo, vložilo vse svoje nade in hrepenenja po svobodi in socialni pravičnosti.

Po vojni naša armada ni počivala na slavi in na lovorikah. Ni mogla, kajti svet se je razcepil na dve in se pričel mrzlično oboroževati, na naših mejah so rožljali z orožjem. Armada se je krepila in oboroževala saj nam je le močna vojska lahko zagotovila mirno neodvisno življenje in izgradnjo socializma. V boju za neodvisnost Jugoslavije je JLA postala sodobna, izurjena armada, oborožena z modernim orožjem. Njeni vojniki pa so v tem času izkoristili vsak trenutek, v katerem so lahko zamenjali puško z lopato, in gradili ceste, proge, mostove, tovarne, krotili nemirne reke. Armada je vsako leto dala domovini tisoče in tisoče mladih ljudi, izsolanih graditeljev socializma.

Jugoslovanska ljudska armada je bila in bo buden čuvár miru. Nekaj njenih enot že dve leti tabori v Sinajski puščavi, kjer pod zastavo Združenih narodov pomagajo varovati mir v tem delu sveta.

Sedemnajst let je minilo od tedaj, ko je kolona Prve proletarske zapustila Rudo, in v vsem tem času je naša armada ponosno nosila zastavo svobode in socializma. Ni bilo in ne bo viharja, ki bi ji to zastavo iztrgal iz rok v viharjih je in bo še ponosneje zaplapolala...

DVA OBČNA ZBORA

»Veriga« Lesce: slaba razprava — Železarna Jesenice: 550 milijonov za družbeni standard

Značilnost večine letošnjih občnih zborov sindikalnih podružnic je visoka udeležba članov in dobra poročila. To velja tudi za »Verigo« v Lescah. Poročila so zajela glavne probleme in navedla tudi stališče sindikata do njih. Zlasti je bilo

polno žive problematike podjetja predsednikov poročilo, v katerem so bili hkrati nakazani napotki za del sindikalne organizacije v prihodnjem letu. Postavljena je zahteva po zboljšanju dela organov delavskega upravljanja, izdelava poslovnika za delo delavskega sveta, potreba po sistematičnem izobraževanju članov delavskega sveta in upravnega odbora. Zaradi potrebe po sistematični kadrovski politiki in izobraževanju delavcev bi bilo v podjetju potrebno ustanoviti kadrovske oddelke. Delo tarifne komisije je bilo pomahkljivo, ker je bilo preveč odvisno od predlogov obratovodij, ki so velikokrat podlegli nadlegovanju vsiljivih delavcev in jim že prej obljubljal povišanje tarifnih postavk, medtem ko so mirni in dobri delavci ostali ob strani. Zaradi tega bi bilo potrebno tarifno komisijo razširiti in vanjo vključiti poznane dobre delavce. Higijensko- tehnična zaščita še ni zadovoljiva, bolezenski izostanki so visoki (7,9%) od opravljenih delovnih dni, precej nesreče so zgodili ob ponedeljskih in izplačilnih dnevih itd. Te pojave je sistematično zasledovati, jih analizirati in zboljševati. Nadalje bi kazalo po mnenju sindikata v prihodnjem letu dokončati analitsko oceno delovnih mest in pregledati možnosti za postopno uvajanje nagrajevanja po enoti proizvoda. Sindikat tudi meni, da bi ob zaključnem računu morali del čistega dohodka nameniti za družbeni standard (stanovanje, prehrano, počitniški dom). Tako v poročilu in programu dela.

NERAZUMLJIVA BREZBRIZNOST

Za se razprava ni dovolj dotaknila teh problemov. Predvsem je bilo slišati premalo stališč, težav in želja delavcev iz obratov. Zunanje opazovalca je na obnem zboru naravnost zbolela v očeh izredna brezbriznost in nezanimanje delavcev do lastnih problemov, ki so bili omenjeni v poročilu. Tako je bil v poročilu na primer omenjen problem prodaje plugov: proizvodni načrt za leto 1958 predvideva izdelavo 3500 plugov, toda prodali so jih sa-

mo 6! Naravnost nerazumljivo je, da nihče izmed predstavnikov 900-članske kolektiva ni vprašal, kaj bo s plugi, nihče ni vprašal uprave, direktorja, kaj so ukrenili za prodajo plugov. Kakšno rešitev predlaga uprava itd. ter končno, ali pomeni to manjši kos kruha za delavce? Če plugi ne gredo, bo potrebno proizvodnjo preusmeriti, kajti sicer ne bo dohodka, plače bodo manjše itd. — skratka, to so problemi, ki bi morali zanimati slehernega delavca.

POTREBNO JE ODLOČNO STALIŠČE

Podobno je glede razdelitve čistega dohodka. Občni zbor sindikata je najprimernejši forum za sklepanje, kako se naj razdeli 47 milijonov ostanka čistega dohodka. Ni dovolj, če si je odbor v smernicah za prihodnje leto postavil za nalogo, doseči, da bo del čistega dohodka porabljen za dvig družbenega standarda. Zakaj ne bi na obnem zboru odločno rekli: toliko in toliko naj gre za stanovanje, toliko in toliko za počitniški dom itd., saj so znane tako potrebe kakor tudi razpoložljiva sredstva? Tretji plenem republiškega sveta zveze sindikatov je sprejel docela določen sklep, namreč, naj bi kolektivni namenili za družbeni standard dve tretjini prostih sredstev. Ta sklep je sindikalnim organizacijam v veliko oporo pri njihovih prizadevanjih za zboljšanje življenjskih pogojev delavcev, potrebno ga je le konkretizirati v svojem podjetju oziroma občini.

SINDIKAT JE POSTAL V ŽELEZARNI ODLOČILNA POLITIČNA SILA

Sindikalna organizacija v jeseniški železarni se je v zad-

njem letu uveljavila kot najpomembnejša politična sila v podjetju, ki s konstruktivnimi in enotnimi stališči odločilno posega v probleme proizvodnje, medsebojnih odnosov v kolektivu in odnosov tovarne do občine. Če se je prejšnja leta čisto govorilo o stalnih sporih med železarno in občino, so v letošnjem letu s to prakso odločno prekinili in združili vse sile za reševanje komunalnih problemov Jesenice. Razen tega je čutili, da je sindikalna organizacija uspešna združiti politične sile v podjetju in naša skupen jezik za vse odločujoče organe pri reševanju najbolj perečih problemov podjetja. Na obnem zboru so prišla do izraza enotna stališča, ki jih podpirajo tudi uprava podjetja in organi delavskega upravljanja glede produktivnosti dela, zaposlovanja nove delovne sile, iskanja notranjih rezerv, izboljšanja delovne discipline, ukrepov za družbeni standard itd. Po jasnih stališčih do vseh teh problemov in živahni razpravi, ki so ji dali značilen ton predvsem delavci iz obratov, spada občni zbor jeseniške železarne med najboljše letošnje občne zbore sindikalnih podružnic na Gorenjskem.

ODKRIVATI JE TREBA NOTRANJE REZERVE

Sindikalna organizacija se zlasti zavzema za nadaljnje veščanje proizvodnosti dela. Podatki kažejo, da dosega železarna iz leta v leto večje proizvodne uspehe; medtem ko je lani bila povprečna mesečna proizvodnja 16.840 ton, se je letošnja povečala na 18.013 ton ali za 12%, pri čemer ni moglo prikazati povečanja kvalitete izdelkov. V devetih mesecih letošnjega leta so povečali tudi predelavo gotovih izdelkov, in sicer dekapirane tanke pločevine za 77%, kvalitete tanke pločevine za 28%, kvalitete debele pločevine za 15% itd. Čeprav je proizvodnost dela v mesecu oktobru v primerjavi z lanskim letom narasla na 4,1%, pa sindikat vendar opozarja na posamezne primere, ko je proizvodnost dela v največji meri padla zaradi prevelikega števila

(Nadaljevanje na 3. strani)

V preteklih dneh se je zbralo v Bohinju 60 predsednikov mladinskih organizacij in predsednikov klubov mladih proizvajalcev. V desetdnevnem seminarju so se spoznali z najbolj aktualnimi problemi gospodarstva in družbenega upravljanja. Med predavatelji, ki so obiskali mladince in se z njimi pogovarjali, so bili tudi tovariši Tone Bole, Roman Albreht, vrsta mladinskih funkcionarjev in drugi. V njihovo veliko veselje pa jih je obiskal pretekli teden tudi predsednik Ljudske skupščine tovaršiša Marinka. — Po izjavah mladincev jim bo ta seminar pri njihovem delu zelo koristil. Ljudske skupščine tovaršiša Marinka. — Po izjavah mladincev jim bo ta seminar pri njihovem delu zelo koristil. Na slikah med drugim pa bodo skušali uveljaviti tudi mnoga načela, za katera so podrobneje zvedeli v času seminarja. Na slikah so mladinci pri seminarju študirali v manjših skupinah, dalje takrat, ko so zbrani okoli upravnika, ki jim deli pošto, kar je najbolj imeniten dnevni dogodek, in pa pri kosilu. Predavalnica vsake žve v nekaj minutah spremene v prijetno obednico tik nad Bohinjskim jezerom.

Na tekočem traku

Vsaki pet minut bodo s tekočega traku v tovarni »Tomoš« odpeljali novo motorno kolo — Letos bodo izdelali okoli 8500 motornih koles, čez tri leta pa že 24.000 — Tovarna bo začela z lastno proizvodnjo v začetku prihodnjega leta

Pred tedni je prebivalce Ljubljane, Celja, Maribora in verjetno še drugih mest presenetil svojevrstni tovornjak. Na prikolicci vlačilca, ki vozi z močjo 90 konj, so bila v »treh nadstropjih« naložena motorna kolesa. Napis je pravzaprav odveč. Kdorkoli je videl Colibrije, naložene na tovornjaku, je vedel, od kod so jih pripeljali.

Svojevrstni tovornjak je značilnost lastne proizvodnje v »Tomošu«. Da je to res, še bolj potrjuje bežen pogled v glavne proizvodne prostore. Posebno pogled v veliko dvorano za proizvodnjo motornih koles, tovarnih prikolic in posebnih stabilnih ter vgrajenih ladijskih motorjev opozarja, da si v »Tomošu« prizadevajo vse čim bolj pripraviti za začetek redne proizvodnje.

Glavna dvorana je bila v tistih dneh, ko sem obiskal »Tomoš«, v poskusni proizvodnji. Resda so monterji sestavljali »Colibrije« — to je mopede — »Galebe« 150-kubična motorna kolesa, še na zasilnih stojalih, toda ključavnice in prav tiste dni preizkušali naprave tekočega traku. Ko bo začela tovarna redno obratovati, se bodo monterji preselili na drugo stran. Z enako hitrostjo, kot bo tekel tekoči trak, bo moral potekati ves proces proizvodnje. Tekoči trak se bo pomaknil naprej v sekundi za 45 centimetrov. To pomeni, da bo moral vsak delavec opraviti svoje čelo v tem času, to je vgrajiti bo moral vodilo, kolesa, blatinke, skratka vse, da bo lahko na koncu tekočega traku kontrolor preizkusil kolo in da ga bo skladiščnik prevzel.

V tej glavni dvorani pa ni tekočih trakov edina zanimivost. Prav tako je vsa zanimiva razporeditev strojev. Na levi strani so težke stiskalnice (315-tonska in 600-tonska) in druge naprave. Različne dele motornih koles bodo stiskali v njih. Tiste dni, ko sem obiskal »Tomoš«, so na primer pravkar preizkušali na eni izmed stiskalnic, kako bo oblikovala bencinske rezervoarje za mopede in motorna kolesa. Za

vsako motorno kolo, za moped, je potrebno seveda drugačno orodje. In za ogrode različnih motornih koles je potreben spet drugačen model ali orodje, kot temu pravijo strokovnjaki.

Na desni strani dvorane so razporejeni različni obdelovalni stroji. Reči je treba, da so to sodobne moderne priprave. Nekateri stroji delujejo avtomatično, nekatere pa mora deloma posluševati še tudi delavec, in če se povrnemo k stiskalnicam, velja povedati, da prav sistem fotične zagotavlja popolno varnost delavca pri delu. Pri drugih strojih pa je varnost delavca zagotovljena že s samo tehnično konstrukcijo posameznega stroja.

Sredi dvorane je montažni prostor. Tu bo deloval, kot smo že v začetku povedali, tekoči trak. Tedaj, ko bo v polnem teku, pravijo, da bo to v začetku prihodnjega leta, bodo vsaki pet minut odpeljali s traku novo motorno kolo. Ker je proizvodnja na tekočem traku, je podobno temu primerno urediti tudi prevoz. No, za koprsko področje velja to še posebej. Kar pomislimo, kako bi se obrnilo motorno kolo, če bi ga nekajkrat prekladali. In brez takšnega tovarnjaka bi ga morali. Naložiti bi ga morali na kamion, pripeljati do železniške postaje, naložiti v tovorni vagon, spet razločiti iz vagona, naložiti na avtomobil in razločiti v trgovini z motornimi vozili. V »Tomošu« so razmišljali o vseh teh prevoznih, in ne samo o prevoznih, temveč tudi o stroških. Če bi prepeljali s kamionom in vlakom vozilo samo do najbližjih mest, bi bil prevoz

cenejši, če bi ga peljali dalj, bi bil dražji. Da bi zavarovali kolesa pred poškodovanjem in da bi glede prevoza lahko določili enako ceno za vse, bolje rečeno, da bi bil prevoz cenejši, so se odločili za nakup tovarnjaka s takšnimi prikolicama. Naravnost iz tovarne bodo prepeljali vozila do trgovin v posameznih mestih.

Seveda, zanimivi so tudi drugi oddelki, na primer orodjarna, galvanski oddelki, kalinica, ilvarna, lakirnica. Tudi v teh oddelkih je vse pripravljeno za lastno proizvodnjo motornih koles na tekočem traku. Ves proizvodni proces je harmonično uravnan, tako da ne sme biti nikjer zastaja in da bo v bližnji prihodnosti »Tomoš« poslal na trg 24 tisoč motornih koles in 6.400 stabilnih ladijskih motorjev letno. Lani so iz »Tomoša« poslali na trg 7.228 »Kolibrijev« 425 »Galebov« in še vrsto drugih motornih koles. Letos bo dobil trg še enkrat več »Kolibrijev« in seveda še več ostalih motornih koles. Skupno naj bi jih dobili okoli 18.500. Računajo pa, kot rečeno, da bodo leta 1961 poslali na trg že 24.000 motornih koles.

Gradnja in oprema tovarne »Tomoš« v Kopru bo stala približno 4 milijarde dinarjev. Skupnost jih ni vložila zaman, to lahko vidimo že iz teh nekaj števil. Te investicije pa se bodo obrestovale tudi tako, da bomo zanje dobili devize, saj je »Tomoš« že pred prehodom na lastno proizvodnjo sklenil pogodbe za dobavo »Colibrijev« v Grčijo, Poljsko, Turčijo in Sijerijo.

P. D.

Na temle tovornjaku prepeljejo iz »Tomoša« hkrati 135 motornih koles

ZA BOLJŠO NOTRANJO ORGANIZACIJO ZDRAVSTVENE SLUŽBE:

Borimo se proti negativnim pojavom

Uspehi, ki jih iz leta v leto beležimo v zdravstveni službi, temelje na različnih komponentah. Razgovori o tem nas najprej napeljuje na gromotna in organizacijska vprašanja. Teh ni malo in ob vse bolj poudarjeni družbeni skrbi za delovnega človeka so nenehno na dnevnem redu.

Ta vprašanja so v raznih občinah in podjetjih različno odprta. Že samo dejstvo, da se vse bolj uveljavljajo upravni odbori v zdravstvenih ustanovah, o teh vprašanjih vse pogostejše razpravljajo na sindikalnih sestankih, na zborih volivcev in v ljudskih odborih, kaže na zavzetost teh organizacij in organov za njih reševanje.

Toda vse razprave o zdravstveni službi ne načenjajo samo materialnih problemov in njih pogostost opozarja tudi, da je potrebna temeljitejša in koordinirana akcija.

ORGANIZACIJSKA VPRAŠANJA SO NAJBOLJ POGOSTNA

Nenehno rešujemo zahteve po ustanavljanju novih zdravstvenih ustanov oziroma vsaj njihovih oddelkov. Poleg dobrega poslovanja kurativne službe zahtevamo tudi vse uspešnejšo zaščito, preventivo. To že spada v razprave o družbenem standardu. Novi gospodarski objekti in ogromen porast za poslovanje ne samo širijo te naloge, temveč odpirajo nove probleme, od prevzgoje teh ljudi do pobiranja poklicnih bolezni in nevarnosti. Nestrokovno in neskrbno ravnanje s tehniko, ne samo z industrijsko in s prometnimi sredstvi, temveč tudi z gospodinjstvom, večja problem ne sme. Nezaupanje do zdravstvene službe resno izginja, zaupanje pa večja tudi zahteve

Elektrifikacija nekaterih krajev na Kočevskem

Na obnem zboru sindikalne podružnice »Elektro« Trbovlje so razpravljali o preskrbi Kočevske z električno energijo. V zadnjih letih so namreč elektrificirali nad 150 vasi, med njimi precej krajev v občini Velike Lašče in Sodražica. Po predvidenem planu bodo elektrificirali vse vasi in kraje bivšega kočevskega okraja. Ker ne bodo gradili hidroelektrarne na Cabranki, so člani tega kolektiva menili, naj bi se preko Novega mesta čim prej povežali z elektrarno v Brestanici.

»Dolenjski rudar«

Že na obnem zboru sindikalne organizacije Rudnika rjavce premoaga v Krmelju na Dolenjskem so nekateri člani delovnega kolektiva poudarili, da bodo letni proizvodni plan premoaga (ki znaša okrog 100.000 ton) izpolnili v drugi polovici meseca decembra. Da bi rudarje čim bolj seznanjali s problemi rudnika, so pričeli izdajati glasilo »Dolenjski rudar«. Prva številka je bila vsebinsko zelo bogata in je izšla v 500 izvodih ob letošnjem dnevu Republike.

OBVESTILO NAROČNIKOM DE

Obveščamo vse naročnike, da prilagamo našnji številki položnice. Ker se bliža konec leta in s tem tudi zaključna bilanca, prosimo vse, da bi nam nakazali zaostala naročnina za letošnje leto.

Uprava lista

JEDRO TEGA PROBLEMA SO KADRI

Zdravstvenega kadra še vedno zelo primanjkuje, posebno akutno pa je vprašanje zobozdravstvenih delavcev. Zato zahteva, naj poleg stomatološke fakultete deluje še srednja ali višja dentistična šola, ne silijo k zniževanju znanja teh kadrov, ampak kažejo edino pot k rešitvi problema.

ODKRITA BESEDA

Toda naš namen je ob pogostih razpravah opozoriti na številne pripombe delovnih ljudi, ki se tičejo odnosov zdravstvenega kadra. To niti najmanj ne pomeni omalovaževanja njih nalog in uspehov, temveč celo nasprotno. Odkrita beseda je na mestu zaradi priznanja vsem tistim, ki delajo uspešno, pravilno, pošteno, ki se tudi sami borijo proti negativnim pojavom. Namen takih opozoril je globoko human: krepijo plemenite lastnosti tovarištva in nesebične pomoči, ki jih dober zdravstveni kader goji kot osnovno metodo dela. To tudi ni nasprotujoče dobronamernim pojmovanjem, naj si zdravnik, če drugače ne more pridobiti zaupanja pacienta, z ostrišim nastopom zagotovi avtoriteto. Poudariti je treba še, da to niso samo problemi zdravnikov, temveč tudi drugih zdravstvenih delavcev.

Za kaj gre? Za množico pritožb zoper čakanje in slabo poslovanje po ambulantah. Za hladen odnos in nerazumevanje do bolnikov, ki prihajajo po pomoč. Za formalizem pri ugotavljanju generalij, preden se pride do zdravnika. Za površnost po ordinacijah, za nemarnost, pa tudi za hujše primere. Za to, da ne moremo od krvavečega ponesrečenca najprej zahtevati dokumentov ali celo plačila, in mu šele potem pomagati. Za to, da ne bomo vratarji odrejali, kaj bo s ponesrečencem in kam ga bodo prepeljali. Gre za to, da bo bolj proti negativnim pojavom konkretni, učinkovitejši in uspešnejši!

ZAKAJ PRITOŽBE

Proti tem pojavom se v zdravstvenih ustanovah bore, čeprav zelo različno. Ti pojavi imajo tudi svoje objektivne vzroke. Tako se na primer v ljubljanskih bolnišnicah ponavljajo pritožbe čez strešnice, izvirajo pa iz zelo pogostnega menjavanja tega kadra. Ko pridejo iz nerazvitih predelov republike v službo, ne prinesejo s seboj potrebnega znanja. Ko pa se razdajajo, dobe stanovanje (družbo, ne v bolnici) ali drugo službo, odidejo — in takih primerov je vsako leto več sto. To zahteva posebno šolanje teh kadrov. Popisovanje, sta-

tistike, kartončki itd. pa so uvedeni zaradi celotnega komercializiranega poslovanja (vsaka storitev je kakih sedemkrat vpisana), tem je prilagojen tudi sprejem bolnikov. Zaradi pomanjkanja zdravstvenega kadra se dogaja, da posamezni zdravnik dela na par različnejših krajih — zdaj tu, nekaj ur kasneje drugje. Povsod ne more prevzeti celotne odgovornosti — objektivno vzeto — in ta organizacijska razdrobljenost ima svoje posledice.

Tako bi mogli navesti še druge težave, med njimi zlasti še težave subjektivnega značaja. Negativni posledici teh pojavov sta predvsem dve in ti dve vzemirajata.

MOBILIZIRATI JE TREBA TUDI DRUŽBENE ORGANE UPRAVLJANJA

Prve posledice so tiste, ki neprijetno zadevajo paciente, nepravilno ravnanje pa do neuspehov v zdravljenju. Bolniki so občutili ljudi, a predvsem ljudi, ki so prišli po pomoč. Zato je vsaka nepravilnost ne samo škodljiva, temveč javno registrirana in ima vsekakor več kot le osebni značaj. Druge posledice pa nastajajo s prenašanjem negativnih navad na medicinskih narščaj, pravzaprav gre za vzgajanje teh navad. Kako naj kandidat krepi v sebi plemenitost in tovarištvo, če mu celo univerzitetni profesor kaže perspektivo skozidinar? Saj »gospodov« je po vseh ambulantah in ordinacijah slišati obilo, zato je vsemu, kar pojmujejo kot »tovarištvo«, treba bolj odpreti vrata!

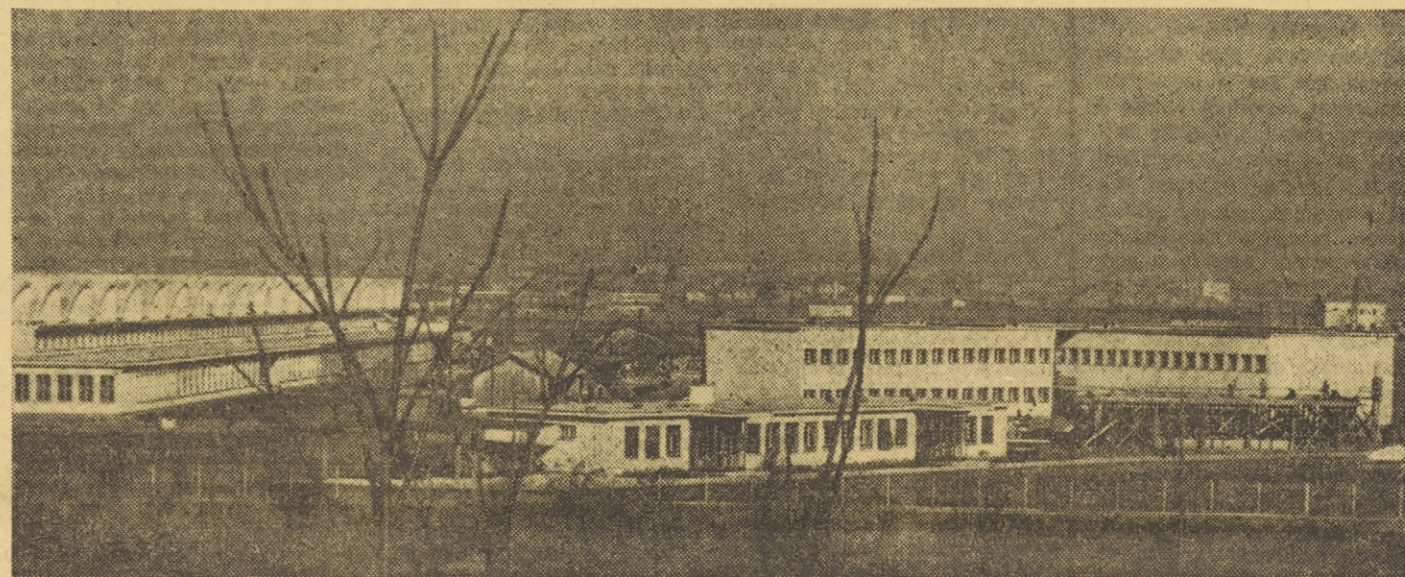
Bil sem na vrsti posvetovalni, kjer so o teh vprašanjih razpravljali zdravstveni delavci sami. Priznati moramo, da se boj za odpravljanje napak nenehno bje in da je mnogo zelo aktivnih tovarišev, ki to sami načenjajo v ustanovah. Prav ti so se spodbudili, da sem si to zabeležil. Mislim, da pravilno ugotavljajo, da je v tem boju potrebno mobilizirati tudi organe družbenega upravljanja, ki so bili doslej marsikje premalo odločni. Prav tako bi svoje delo morala opravljati strokovna kontrola, ki je mnogo prešibka ali je celo sploh ni.

Kjer so izostale poleg samokritičnosti še konsekvence, se negativni pojavi ponavljajo. Avtoriteta zdravnika v njegovem strokovnem delu in družbeni značaj te službe sta dve strani enega procesa in dela. Zato je prav, če zdravstvene delavce kljub značaju njihovega dela bolj povežemo z različni organizacijami, organi in kolektivi. Toliko manj bo neprijetnih primerov, da morajo v neurejene odnose poslagati družbeni organi ali celo odločati ljudski odbori.

Zdravstvena služba je sama po sebi v službi napredka. Zato naš socialistični razvoj terja ostriši boj proti negativnim pojavom, saj skrb za zdravje delovnega človeka predstavlja del boja za nove odnose. Družbena kritika jasno kaže, kam je treba usmeriti nadaljnje napore. Neprestano ponavljanje nekaterih napak, ki meji celo že na pojave, torej samo proži proces, ki mobilizira tudi zunanje sile za akcijo. Zato so se družbeni organi dolžni pozanimati še za vrsto vprašanj mimo finančnih, da celo pošljejo v nekatere zdravstvene objekte inspekcijo, da prisluhnejo mnenju obiskovalcev zdravstvenih domov in bolnikov po bolnišnicah, delavcev po tovarnah in delav-

skih svetov. Vse to, bo konstruktivnim prizadevanjem najresnejša podpora, da bo zdravstvena služba še nadalje napredovala in da bodo družbena sredstva, ki jih vlagamo v zdravstvo, tudi s te strani opravljena.

Avguštin Lah

Pogled na tovarno »Tomoš« v Kopru

V tovarni prehrane

En dan v uslužbenski ustanovi »Naš dom« v Zrenjaninu

Zrenjanin je sicer majhno, vendar prijazno in živahno mesto ob reki Begej v Banatu. V tem delu Vojvodine je industrijsko najmočnejše ter gospodarsko, politično, in kulturno središče drugega največjega okraja v tej avtonomni pokrajini. Dobrih 17.000 ljudi dela v zrenjaninski industriji in drugih vejah gospodarstva.

»Čeprav segajo do mestnih meja bogata poljedelska področja, mi je pripovedoval predsednik občinskega ljudskega odbora, »je kmetijstvo ustvarilo lani dobrih petkrat manj dohodka, kot ga je ustvarila naša industrija. Samo dve in pol milijardi je dalo kmetijstvo, vsa naša industrija pa 14 milijard in 320 milijonov dinarjev...«

Potem sva se začela razgovarjati o tem, kako so uspeli tako hitro izboljšati življenjsko raven delovnega človeka.

»O tem smo premišljali dolgo, dolgo,« je nadaljeval predsednik. »Nizka življenjska raven ljudi, ki delajo v naših tovarnah, nas je prisilila k temu. Pa ne samo mi! O tem so začeli vedno resneje razpravljati povsod, kjer so se sestajali ljudje: na zborih volivcev, na sindikalnih sestankih, na konferencah Socialistične zveze in ženskih društev, na ulicah... Kako začeti, kje dobiti sredstva za prostore za servisno službo, kako urediti dobro in ceneno prehrano, kako ženo kolikor mogoče osvoboditi raznih gospodinskih del itd. — takšna in podobna vprašanja so se silila iz dneva v dan. Mi smo razpravljali, sklepali, vendar do čistega viha nismo prišli. Bili so tudi nekateri, ki so ob teh kopicah vprašanj omagali; kazno je bilo, da bodo ostali vsi sklepi samo blede črke na belih polah papirja...«

Končno so se zadržali. Na neki skupni seji občinskega ljudskega odbora s predstavniki delovnih kolektivov, Socialistične zveze, sindikatov in Zveze ženskih društev so se zedinili: med prvotne težave bomo razdelili le del skrajnega dobička, ostanek pa bomo porabili za ustanovitev nekaterih uslužbenih služb v mestu.

Tako nekako se je začelo... Njihova vztrajnost in upornost pa sta rodili prav kmalu lepe uspehe. Zrenjanin je postal danes mesto, kamor hodijo mnogi iz vse države po nasvete in izkušnje, ki jih ni malo.

»Prav ali neprav,« mi je dalje pripovedoval predsednik občinskega ljudskega odbora, »vendar smo najprej ustanovili

osrednje uslužnostne delavnice v mestu in ne v stanovanjskih skupnostih. Ko se bodo le-te osamosvojile, bomo v glavnem prenesli vse te službe v njihova središča. Obdržali bomo le veliko kuhinjo, ki smo jo pravkar odprli, in kemično čistilnico. S tem, da smo ustanovili najprej osrednje uslužnostne delavnice, nikakor ne zapostavljamo stanovanjskih skupnosti, kot nam to nekateri očitajo. Dobro namreč vemo, da bo devet stanovanjskih skupnosti prav kmalu zahtevalo, da bodo te delavnice pri njih. Tako je zdaj na primer že v stanovanjski skupnosti pri velikem prehranskem kombinatu »Servo Mihalj«. Tu je pravzaprav začetek »decentralizacije«, če tako rečem, naše trenutno osrednje servisne službe. To pa se bo zgodilo prav kmalu, saj stanovanjske skupnosti že ustanavljamo...«

VSE OD KRPAJANJA IN PRANJA — DO STROJEV ZA ČIŠČENJE

Spremljali so me v uslužnostno-komunalno ustanovo »Naš dom«. Nekad staro skladišče, zastarele delavnice privatnih obrtnikov in temna stanovanja so preuredili v velike prostrane in svetle delavnice. Cvetje, ki so ga zasadili na dvorišču, je močno pomladilo podobo preteklosti.

»Tu, v teh delavnicah,« mi je pripovedovala upravnica servisa »Naš dom«, smo zbrali sedemdeset najboljših obrtnikov iz 17 različnih strok. Delajo krojači, čevljarji, tapetniki, mizarji, soboslikarji, električarji, vodovodni instalaterji, aranžerji in drugi. Naši mojstri in pomočniki pa grede seveda tudi na domove. Dovolj je, da nas osebo ali telefonično prosijo za to ali drugo uslugo in že gre naš človek k prosilcu z vsem potrebnim orodjem...«

Sel sem skozi delavnice. Najprej sem se ustavil v veliki pralnici. Nad 30 žena in deklet je streglo pralnim strojem, druge so ožemale, tretje spet obesale oprano perilo po velikem dvorišču. Približno 20 pralnih strojev je nenehno pralo, v dveh izmenah se morda ustavilo samo za minuto, dve.

Seveda so me zanimale predvsem cene za te usluge. »Pranje enega kilograma suhega perila stane 50 dinarjev,« mi je pojasnjevala upravnica servisa, »likanje in skrobljenje moške srajce 20 dinarjev, kemično čiščenje moške obleke 750 in ženske obleke 400 dinarjev. Seveda,« je nadaljevala, »bomo lahko te cene še

znižali, brž ko izpopolnimo naše obrate z novimi stroji. Zdaj operemo na uro približno 125 kg suhega perila, pozneje bo zmogljivost še večja...«

Upravnica me je vodila iz obrata v obrat. V šivalnici so krojačice in krojači krojili, rezali in šivali, v čevljarni so šivali in popravljali obutev, v sosednjem prostoru so politirali in obnavljali posamezne dele pohištva, tapetniki tapetirali blazinjake, deklet v majhni sobi pa je za malenkostno odškodnino izposojalo strankam sesalce za prah, električna ločila za parket in sprejemala naročila za razna popravila na domovih.

»Dela imamo iz dneva v dan več. Ne vemo, kako bomo vse to zmogli, čeprav smo skoraj vsa dela mehanizirali. Ljudi, ljudi bo še treba in še nekaj strojev,« so mi pripovedovali mojstri in pomočniki v vseh obratih.

Kako ne bi imeli dela, ko so pa cene mnogo nižje od cen privatnikov. Skoraj 400 dinarjev plačajo v servisu manj za podplatenje moških in prav toliko ženskih čevljev ter 1500 dinarjev manj za šivanje moške obleke. Mimo tega pa tudi kakovost izdelkov prav ni za ostaja, če že ni boljše od del zasebnih obrtnikov.

PET TISOČ OBROKOV DNEVNO...

Med vsem tem, kar sem videl v uslužnostni komunalni ustanovi »Naš dom« v Zrenjaninu, je namreč napravila največji vtis kuhinja za družbeno prehrano. Prav tedaj, ko sem bil tam, so odprli to majhno »tovarno« prehrane. Moderni električni in parni štedilniki, ki so jih uvozili iz Zahodne Nemčije, pripravljajo za zdaj na dan pet tisoč obrokov. Posebna komisija dnevno pripravlja jedilnike tako, da je hrana kolikor mogoče raznovrstna in tudi po kalorijah bogata. 500 do 700 abonentov postrežejo na dan kar v restavraciji, drugih štiri tisoč obrokov pa razvozi s posebnimi avtomobili v termu posodah v tovarne, podjetja, dijaške domove, otroške vrtce in tako dalje. Mnogi abonenti pa jemljejo kosila in večerje na domove. Tako danes ta velika kuhinja ali bolje rečeno industrija prehrane oskrbuje s toplimi obroki že skoraj tretjino prebivalcev Zrenjanina. Hrana je zadostna in kalorično močna. Kosilo z mesom in dvema prikuhama ter z mesno in zelenjano juho stane 90 do 100 dinarjev in večerja največ 60 dinarjev. To je pač odvisno od izbire in okusa posameznika.

POT IZ ZAGATE

▼ zadnji številki našega lista smo pisali o razmerah v ljubljanskih mlekarah, o pomanjkljivosti in slabostih v tem pomembnem ljubljanskem komunalnem podjetju, ki so privedlo do tega, da je Občinski ljudski odbor Ljubljana-Bežigrad uvedel v ljubljanskih mlekarah prisilno upravo. Danes pa že lahko pišemo o ukrepih prisilne uprave za ureditev razmer in odpravo pomanjkljivosti v tem podjetju ter o zboljšanju preskrbe z mlekom v Ljubljani. Ne bomo ponavljali ugotovitev prejšnjega članka, zato pa pripomnimo, da je naš današnji sestavek o ljubljanskih mlekarah pravzaprav nadaljevanje oziroma dopolnitev prejšnjega.

Pred dnevi je bil na Občinskem ljudskem odboru Ljubljana-Bežigrad sestanek z novinarji, na katerem so tovariši iz občinskega odbora in prisilni upravitelj ljubljanskih mlekar tovariši Nebec med drugim pojasnili, kaj vse so doslej storili in kaj bodo še napravili, da bi zboljšali poslovanje ljubljanskih mlekar.

Najprej naj povemo, da so se v zadnjem času količine mleka na trgu nekoliko znižale. Pa ne

zaradi tega, ker se je v ljubljanskih mlekarah dogajalo to ali ono, in tudi ne zato, ker jih je prevzela prisilna uprava. Menda tega sploh ni treba posebej poudarjati, saj vsi vemo, da seno ne da toliko mleka kot sveža trava in da je letos tako imenovano zimsko pomanjkanje mleka še večje, ker je bila v nekaterih predelih države in delno tudi pri nas precejšnja suša. Zaradi tega primanjkuje ljubljanskim mlekarom kakih

1500 litrov mleka na dan. Torej, kot so ga prodale v jesenskih mesecih, ga v zimskih prav gotovo ne bodo mogle kupiti, trudijo pa se, da bi ga dobile vsaj toliko, kot lanske zimo. Nekaj ga bodo uvozile iz oddaljenih predelov Slovenije, upajo pa, da ga bodo nekaj več lahko kupili tudi v okolici Ljubljane. Zato je neupravičena kakršnakoli potrošniška mrzlica. Seveda pa bi bilo prav, če bi se tisti potrošniki, ki so doslej kupovali veliko mleka, na primer tri ali štiri litre,časno odpovedali vsaj litru na dan, in s tem omogočili vsem potrošnikom, da bi dobili najnujnejšo količino mleka.

Prisilna uprava se tudi ukvarja s splošno organizacijo odkupa mleka. Dejstvo je, da ljubljanske mlekarne danes odkupujejo skoro polovico mleka v oddaljenih krajih Slovenije. Če bi kupile več mleka v ljubljanski okolici, bi tudi prevozní stroški bili manjši. Mleka pa je v okolici Ljubljane dovolj, saj je na tem območju nad 50.000 krav. Vendar kmetje neradi prodajajo mleko, kajti pri mlečnih izdelkih, kot so sir, surovo maslo itd. zaslužijo tudi do 30% več. Pa tudi zadruga nimajo nobene ekonomske spodbude, če odkupijo več mleka. Gre torej za niz problemov, ki so med seboj tesno povezani in ki jih bodo ljubljanske mlekarne rešile le v tesnem sodelovanju z ljubljanskimi ljudskimi odbori in z Zdržno zvezo. Ljubljanske mlekarne so že poslane vse svoje sposobne ljudi na teren k zadrugam, da bi se z njimi pomenili o čim večjem odkupu mleka, in to bo — kot zagotavljajo — poslednja stalna praksa.

Povemo naj še, da so dolgotra zadrugam in pekararnam skoro že plačali iz skladov Okrajnega ljudskega odbora, kot sta predlagala Svet za tržišče in Svet za industrijo OLO Ljubljana. Sredi minulega tedna so dolgovali zadrugam le še 10 milijonov dinarjev, do danes pa so menda plačali tudi ta dolg. V istem času so dolgovali pekararnam še 35 milijonov dinarjev, ta številka pa je danes najbrž že manjša.

Prisilna uprava se trudi, da bi v podjetju čimprej izboljšali računovodstvo in da bi kolikor mogoče prej lahko sestavili točne izračune in da bi Okrajni ljudski odbor vsak mesec kril planirano izgubo pri prodaji mleka in jogurta, ki nastaja zaradi razlik med polno lastno ceno in prodajno ceno mleka. Znano je, da stane ljubljanske mlekarne liter mleka

40 dinarjev, prodajajo pa ga za 31 dinarjev. Če bi iz sklada za boj proti alkoholizmu, ki nastaja pri trgovini z alkoholnimi pijačami, vsak mesec krili to izgubo, bi podjetje seveda lahko bolje poslovalo. Točni izračuni pa so tudi pogoj za kakršnokoli razpravo o podražitvi tako imenovanih stranskih proizvodov, kot so skuta, sir, surovo maslo, mlečni sladolei itd.

Te dni so v ljubljanskih mlekarah tudi začeli razmišljati o novi notranji organizaciji podjetja. Sodiijo, da bi lahko poslovanje precej zboljšali, če bi podjetje razdelili na obrate (proizvodni obrat, prodajni obrat itd.), ki bi imeli lastne uprave in, ki bi tudi ekonomsko povsem samostojno poslovali. Takšna razdelitev bi razčistila račune in povsem jasno bi bilo, kje so ozka grla, kje sepa in zakaj.

Prisilna uprava je tudi začela reševati spore in pritožbe, ki so posledica nepravilnih odnosov med delavci in uslužbenci ter bivšo upravo podjetja. Občinski ljudski odbor je tudi potrdil tarifni pravilnik, s pripombo, da bo treba v kratkem, ko bodo v podjetju sestavili nov tarifni pravilnik, temeljito pretehtati, kolikšne naj bodo tarife postavke, kakšno naj bo razmerje med njimi in tudi, kakšno naj bo razmerje med njimi in tarifnimi postavkami v drugih podjetjih.

Vse torej kaže, da bodo ljubljanske mlekarne v kratkem stale na solidnih temeljih. Toda še enkrat poudarjamo, da teh temeljev ne bo, če ves delovni kolektiv ne bo sodeloval v upravljanju in če ne bo družbenega nadzora ter pomoči. To je bistvo problema ljubljanskih mlekar, zato menimo, da ni prav, če posamezniki neke na cesti ali v njih poslovalnicah napadajo ljudi, češ da so krivi za vso to katastrofo. In največkrat napadajo ljudi, ki niso prav ničesar krivi in ki so s svojim delom pravzaprav omogočili, da je v ljubljani bilo dovolj mleka za vse.

Kako pa je z obračuni ljubljanskih mlekar, koliko imajo izgube ali dobička, ko pokazal točni obračun ob koncu leta.

J. Voljč

ISMAIL NE BO POZABIL

Stojimo na dvorišču vojašnice in se poslavljamo.

Jesen je... in tudi tedaj, pred dvema letoma, ko smo prvič stali na tem dvorišču, je bila jesen.

Zdi se mi, kot bi bilo včeraj: Joco z mišjim obrazom se je zavijal v ovčji kožuh, negibno zrl v nebo in na vprašanja ni odgovarjal; Ivo iz Zagreba se je gledal v zrcalu in si gladil golo butico; Slavonec je čepel na korvku in se držal za opanke, kot bi se bal, da ne bi padel; Koča je menda mislil na svojo Milojko, se tiho cemeril in nerodno predeval svoje kmečke roke; Mate iz Splita je brenkal na kitaro in pel o morju, ki je daleč, da bolj biti ne more...

Bili smo tako zelo neboljani in v vseh nas je ključalo: dve leti... dve leti...

Stojimo na dvorišču vojašnice in se poslavljamo. Komendant govori...

Pred podgumim letom sem prvič stal pred njim. Stal sem in rdel in sram me je bilo.

»In ti si vojak proletarske enote?»

V njegovem glasu ni bilo jeze, bil je oči- tek in bilo je nekaj kot razočaranje.

»Tovariši podpolkovnik, bil sem... z dekletom... in ona je rekla...»

»Zato si dve uri zamudil. In če bi bila vojna, ti pa bi bil z dekletom in ona bi rekla...»

Tako me je oštel, da se mi je črno delo pred očmi. Potlej sem dve nedelji posedal po vojašnici in se bal, da se mi dekle ne bi skužalo. Pa se mi ni.

Pred nekaj meseci sem drugič stal pred njim. Stal sem in rdel, pa ne zato, ker me bi bilo sram. Izročil mi je pohvalo, mi čestital in dejal:

»Le tako naprej, Ismail, kar tako naprej...»

»Razumem, tovariši podpolkovnik.«

Dругih besed nisem našel.

Pred dvema tednoma sem tretjič stal

pred njim. Smehljaj se je, v roki držal kuverto in njezdov nasmeh ni bil vesel, prej bi dejal, da je bil očetoški in otožen. »Ismail, doma imaš težave?»

»Imam, tovariši podpolkovnik. Samo mater imam in dve manjši sestri. Oče je padel...»

»Vem, Ismail, in vem tudi, da vam trda prede. Denarja je malo...»

»Presneto malo, tovariši podpolkovnik.«

Dal mi je kuverto.

»Glej, nekaj smo zbrali, da bi si kupil obleko in ne bi šel v capah domov.«

Ne morem povedati, kako mi je bilo, ko sem vzel tisto kuverto, in tudi ne, kaj vse sem tedaj mislil in občutil. Iskal sem besede, nevsakdanje, take, ki prihajajo od srca in bi povedale tisto, kar je v njem, pa jih nisem našel. Hotel sem se zahvaliti, pa mi je dejal:

»Zahvali se tovarišem.«

In že se je obrnil, morebiti zato, da ne bi videl, kaj se je tistikrat dogajalo v njem. Pa sem vseeno videl — v njegovih očesostih oče sem videl in tega ne bom pozabil. Tudi on je bil nekoč tak kot jaz in ni imel obleke. Tudi njegov oče je padel in pripovedovali so, da mu je izdihnil na rokah.

»Lahko greš!«

Tako je dejal in v njegovem glasu je spet bila običajna vojaška strogost.

Stojimo na dvorišču vojašnice in se poslavljamo. Cez uro ali dve bo odpeljal vlak in nas razkropil po vsej deželi.

V novi obleki se počutim kot prerojen. Tudi vsi drugi so oblečeni v nove obleke. Najbrž ne bomo nikdar več takole stali skupaj: Joco z mišjim obrazom odhaja v Zenico, Ivo iz Zagreba bo spet prodajal čevlje, Slavonec je postal šofer in sanja o traktoru, ki ga bo vozil po domačih poljih. Koča se vrača k Milojki in upa, da ga bodo v Železnikih radi sprejeli. Mate je v mislih že v Splitu, brenka na kitaro in poje o morju, jaz pa sem postal minier in v Mavrovem je za minerje še veliko dela.

Komendant govori:

»Raztepli se boste na vse vetrove in marsikaj tega, kar smo vas naučili, boste pozabili. Vem pa, da ne boste pozabili tistega, kar je bilo v vašem vojaškem življenju najlepše...»

Ne, tistega res nikoli ne bom pozabil: tovarišstva v naši vojski se ne da pozabiti. Jesen je...

Tudi takrat pred dvema letoma je bila jesen, toda sedanja je nekoliko lepša...

J. Voljč

Dva občna zbora

(Nadaljevanje s 1. strani)

la zaposlenih. Tako je na primer padla mesečna proizvodnja na delavca v martinarni za 4% v elektro peči pa za 12%.

TUDI NORMA JE OSNOVA OSEBNEGA DOHODKA

V zvezi s tem zagovarja sindikalna organizacija stališče, da je pretirano zaposlovanje nove delovne sile škodljivo tako zaradi zmanjševanja produktivnosti, kakor tudi zaradi poslabšanja družbenega standarda delavcev. Namesto zaposlovanja novih delavcev, kar zahtevajo posamezna obratovodstva, je predvsem poiskati vse notranje rezerve, na katere opozarjajo zlasti razlike v doseganju norm. Primeri, da so bile delovne skupine v posameznih obratih za 20 odstotkov pod normo, druge v istem obratu pa so jo presegle za 55%, opozarja na nerealnost norm. Med obrati so še večje razlike, saj so primeri, kjer so normo dosegli 78%, druge pa 169%! Zlasti zanimivo pa je dejstvo, da se delavci ne pritožujejo zaradi tolikšnih razlik, čeprav so se pa pri reguliranju tarifnih postavk pritoževali za vsak dinar. To kaže, da večina delavcev še vedno vidi v tarifni postavki edino osnovo osebnega dohodka, ne moti ga pa razlika v doseganju norme celo za 91%.

Ukrepi za izboljšanje delovne discipline so usmerjeni predvsem v zmanjšanje števila neopravičenih izostankov, ki so narasli zlasti v avgustu, sep-

tembru in oktobru. Iz tega se da sklepati, da neupravičene izostanke povzročajo predvsem poljska dela. Letos je bilo 20% vseh kazni izrečenih zaradi neopravičenih izostankov.

Na občnem zboru so poudarili tudi potrebo po nadaljnji krepitvi organov delavskega upravljanja. Zlasti ima odgovorno nalogo komisija, ki pripravlja predloge za delo obratnih delavskih svetov. Eden izmed delegatov je dejal, da so o nedavnem sklepu o ukinitvi ODS premalo razpravljali s članji in da je ta razprava zajela le politične forume. Sedaj so se odločili, da bodo z volitvami v obratne delavske svete počakali tako dolgo, dokler ne bo posebna komisija pripravila potrebnih osnov za njihovo delo. Eden izmed diskutantov je poudaril, da ni potrebno iskati novih sredstev, ki naj bi služila za dela obratnih delavskih svetov za materialno osnovo, ampak, da se da najti rešitev že v okviru sedanjih možnosti in z razpoložljivimi sredstvi v obratih.

550 MILIJONOV ZA DRUŽBENI STANDARD

V skladu s sklepom III. plenuma je občni zbor sklenil, da bodo dali dve tretjini sredstev za družbeni standard. Predvidoma bodo do konca leta ustvarili 800 milijonov ostanka čistega dohodka, od česar naj bi šlo za družbeni standard v podjetju in občini 550 milijonov, ostane pa za gospodarske investicije.

I. Kristan

In kje so v Zrenjaninu dobili sredstva za vse to? Za lani je dal okrajni ljudski odbor 6 milijonov dinarjev za nakup električnih štedilnikov. Letošnji družbeni načrt pa je v te namene določil še nadaljnjih 14 milijonov dinarjev. Tudi podjetja so prispevala iz svojih skladov precejšnja sredstva. Mimo tega pa so dobili tudi nekaj posojila in devizna sredstva, ki so jim omogočila nakup najpotrebnejših strojev v tujini. (Torej ne gre za vsote, ki jih naše občine skupaj s podjetji ne bi zmogle. Op. ur.)

»Pri vsem tem pa se malce pozabili na skrb za otroke,« sem se zanimal dalje.

»Da, točno,« mi je odvrnil predsednik občinskega ljudskega odbora Zrenjanina. »Ureditve servisov nam tega doslej ni dopuščala. Zdaj pa, ko smo rešili to vprašanje, bomo začeli pripravljati otroške vrtnice, razen tega pa ustanovili še posebno zavetišče v središču mesta, kateremu bodo lahko starši zaupali otroke za toliko časa, kolikor se bodo zamudili v mestu po opravkih. Cestokrat je namreč težko iti materi popoldne v kino, gledališče ali po drugih opravkih, saj nima nikogar, komur bi lahko zaupala najmlajše.«

»In sredstva?« sem mu vskočil v besedo.

»Da, tudi ta smo že zagotovili,« je odvrnil smeje. »Vsi delavski sveti naših tovarn so nedavno sklenili, da bodo vplačali v ta sklad dva tisoč dinarjev na zaposlenega. Tako se bo nabrala kar čedna vsota, približno 30 milijonov dinarjev, ki jih bodo porabili izključno v te namene... Mislimo pa še na velik park za najmlajše in mladino.«

OBISK PRI STANOVANJSKI SKUPNOSTI »SERVO MIHALJ« V ZRENJANINU

Kot da bi prišel na lepo urejeno vrt-narjio — tak občutek sem imel, ko sem prestopil široka vhodna vrata prehranskega kombinata »Servo Mihalj« v Zrenjaninu. Povsod okoli upravnega poslojpa gredice, polne najlepšega cvetja, nekaj korakov naprej spet cvetoči park z doprsmim kipom narodnega heroja Serva Mihalja, nekdanjega delavca v tej veliki tovarni. Tudi med tovarniškimi objekti sem videl polno cvetočih gredic, med njimi pa klopi in mize, kjer delavci v času odmora tako radi žužnajo, požade cigareto in pokramljajo o tem in onem.

Prav v bližini te velike sladkorne tovarne je v kratkem času zrastle pravocne mestce. Nekaj sto stanovanj za delavske družine so zgradili v zadnjih letih. Prične hišice in večji bloki stoji zdaj tam, kjer je bila še pred leti pusta in neobdelana ravnina. Tu je tudi prva in največja stanovanjska skupnost na območju Vojvodine. Znam — delavcem

se ni treba več mučiti s pranjem perila, z likanjem in krpanjem moških in otroških oblek, ne skrbi jih več, kaj delajo otroci, kadar njih ni doma... Zdaj vse to za cenen denar opravijo delavnice skupnosti in otroški kotečki. Za pranje kilogramov suhega perila plačajo 50 dinarjev, za likanje nekoliko več. Danes v tej skupnosti skoraj ni več matere, ki bi se mučila globoko v noč s krpanjem možev ali otroške obleke. Za malo denarja pristojejo v servisu novo zaplato na fantičeve hlače, deklici zašijejo ali podaljšajo krilce, jopico, suknjič.

»Kolikor mogoče hočemo osvoboditi našo mater — delavko vsakdanjih družinskih skrbi,« mi je dejal predsednik te skupnosti in še pristavil:

»Naj se raje po delu v tovarni spočije in razvedri, naj gre v kino, v čitalnico, pač kamor želi...«

Vsega tega, kar sem slišal že prej, ne bi mogel verjeti, če ne bi videl tudi sam. Pralni stroji perejo malone ves dan, v likalnici pridno šivajo in kljub pridnosti ne zmorejo vsega. Zdaj namerava ta stanovanjska skupnost kupiti še en pralni stroj, pozneje morda še več. Delavske družine rastejo in z njimi rastejo potrebe in usluge, ki jih je treba opraviti.

V tej stanovanjski skupnosti je tudi delavska restavracija. Sredi cvetočih gred so zgradili prilično na pol leseno stavbo. V njej je velika kuhinja in jedilnica za približno 300 abonentov. Kot okolica, tako so tudi prostori v njej čisti in prijetni; človek resnično z užikom sede za mizo. Dva obroka kuhajo na dan in za vsakega plačajo le 64 dinarjev. Pa ne mislite, da je to enolončnica! Ne! Juha z mesom ali čorba, kot pravijo, potem enkrat pečena s krompirjem in solato, ali fižol z mesom, pa spet svinjska rižota in podobno, pač hrana, po njihovih navedah in okusu. Vsekakor pa je izdatna, visoko kalorična in seveda tudi zadostna. V tej restavraciji se hranijo v glavnem le samski delavci in delavke, družine pa jemljejo hrano raje na dom. Tako nima žena-delavka tega velikega kombinata več skrbi, da bo morala po delu v tovarni še kuhati za moža, otroke, sebe... Najstarejšega pošlje s termno posodami po kosilo ali večerjo, in čez dobrih pet minut vsa družina že obeduje ali večerja.

SKRB ZA NAJMLAJŠE

V tej skupnosti tudi niso pozabili na najmlajše, na delavske otroke. Zanje so pripravili prijeten koteček. V njem se igrajo, učijo, dobivajo malice in po želji staršev tudi večje obroke, spej za malo denarja. Matere — delavke zdaj nimajo več strahu, da bi se njihovim otrokom pripetilo kaj hudega, ko bodo na delu v tovarni ali doma. Njihovi otroci so na varnem, veseli, živahni in

razigrani. Za starejše člane skupnosti pa so s pomočjo ObLO Zrenjanin in kombinata »Servo Mihalj« uredili tudi lepo in bogato knjižnico, čitalnico in kino dvorano. Seveda ne manjka v tej skupnosti tudi mnogih športnih igrišč in naprav.

Predsednik stanovanjske skupnosti je razložil tudi, kako so dobili sredstva: »Od 8 plač, ki smo jih ustvarili kot presežek, smo razdelili samo tri, ostanek pa smo porabili za izgradnjo stanovanj, za ustanovitev uslužnostnih delavnic, za pralne stroje in drugo. S prostovoljnimi delom smo uredili otroška in športna igrišča, nekaj sredstev pa smo namenili tudi našemu počitniškemu domu v Poreču. Iz sredstev amortizacijskega sklada pa smo obnovili tudi sladkorno tovarno. Naš delanski svet je nedavno sklenil vzeti kratkoročno posojilo 150 milijonov dinarjev. Ta sredstva bomo porabili predvsem za obnovo škrobarne.«

Da, prav tedaj, ko sem obiskal ta veliki kolektiv, so začeli poskusno obratovati novi stroji. Z njimi bodo napravili na dan približno 20.000 ton rastlinske masti in 120 steklenic kisika. Takrat so začeli delati tudi novi stroji za proizvodnjo sirupa in stroji za sladkor, ki ga potrebuje zdravstvo. Seveda pa niso, kot mi je pripovedoval predsednik delavskega sveta, pozabili tudi na staro škrobarno. Le-to bodo zdaj naprej temeljito obnovili, saj imajo surovino — to je koruze — dovolj.

Res, velika tovarna, kjer dela približno 2000 delavcev in res velika stanovanjska skupnost zraven nje. To je resnično mestece v mestu. Vse imajo doma: delo, pralnico, šivalnico, likalnico, veliko kuhinjo, prostore za razvedrilo in zabavo... Ponosni so na svojo skupnost in vedno premišlujejo, kaj bi še odprli.

Ob slovesu mi je predsednik skupnosti še dejal: »To je samo začetek! Vemo pa, da bo pomoč družini v naši stanovanjski skupnosti največja pač tedaj, ko bodo vse usluge čim cenejše, v skladu s finančno zmogljivostjo naših delavskih družin.«

Navzile mnogim težavam in oviram so v Zrenjaninu uspeli. Okrajni in občinski ljudski odbor, vse politične in družbene organizacije, vsi delovni kolektivi so se zavzeli za to, kar imajo danes. Seveda: brez močne industrije tudi ne bi šlo. S kolektivnim delom in naporom, z največjo resnostjo in požrtovalnostjo so v tem mestu ob reki Begej že presegli splošno jugoslovansko povprečje glede življenjske ravni delovnega človeka. Resnično so besede ljudi, ki so mi dejali: »Zdaj nam ostane več denarja za našo osebno potrebo, zdaj imamo več prostega časa za počitek, za izlete, za zabavo...«

Slavko Kobe

Na delo se vozi 1000 delavcev

Za prevoz delavcev so lani porabili v »Iskri« 25 milijonov dinarjev

V tovarni Iskra v Kranju so v letošnjih enajstih mesecih proizvedli za 18,3% več kot lani v istem času. Produktivnost

pa je v devetih mesecih letošnje leta narasla za 14%. Kljub dobrim proizvodnim uspehom pa podjetje nima dovolj razpoložljivih skladov, to pa zavoljo tega, ker so lani najeli posojilo za obnovo tovarne in so v letošnjem letu nastale večje težave pri odplačevanju anuitet.

Ta tovarna ima precej težav s stanovanji. Podjetje gradi več stanovanj. Prihodnje leto se bo vselilo vanje že 40 družin. Na minulem občnem zboru sindikalne organizacije pa so delavci menili, naj bi v prihodnjih letih v Iskri zagotovili vsaj 40 milijonov lastnih sredstev, da bi tako rešili stanovanjski problem vseh delavcev. Trenutno je v »Iskri« 280 prošenj za dodelitev stanovanj. Okoli 32 delavcev prosi za enosobna, vsi drugi pa za dvosobna na stanovanja. Zaradi pomanjkanja stanovanj so lani v avtobusi prevažali nad 900 članov delovnega kolektiva. V tem letu pa se na delo vozilo več kot 1000 delavcev. Za prevoze je podjetje lani porabilo 25 milijonov dinarjev, letos pa veliko več.

Na občnem zboru sindikalne organizacije so razpravljali tudi o delu delavskega sveta.

Že lani so člani delavskega sveta sprejemali gradivo 6 dni pred zasedanjem. (Tudi letos je bilo tako.) Odbori sindikalne organizacije pa prireajo sestanke, na njih seznanjajo člani delavskega sveta druge delavce z gospodarskimi vprašanji. V razpravi na občnem zboru so predlagali, naj bi tudi člani zbora proizvajalcev, ki delajo v tem kolektivu, posnemali delo organov delavskega upravljanja. Člani zbora proizvajalcev so doslej namreč vse premalo poročali delavcem o potrebah in težnjah občinskega ljudskega odbora.

Precejšen del razprave so posvetili tarifnim vprašanjem. V podjetju naj bi vskladili vrednost posameznih delovnih mest. To ne bo težko, saj so že napravili analitsko oceno delovnih mest. Razpravljali so tudi o vsklajevanju norm med posameznimi delovnimi mesti in posameznimi obrati. Čimprej naj bi sestavili nov tarifni pravilnik in vskladili norme.

Sklenili so še, naj bi izdelali pravilnik za razdeljevanje nagrad. Le-te so doslej delili po vseh mogočih merilih. Člani delovnega kolektiva pa niso vedeli, čemu so med letom ob-

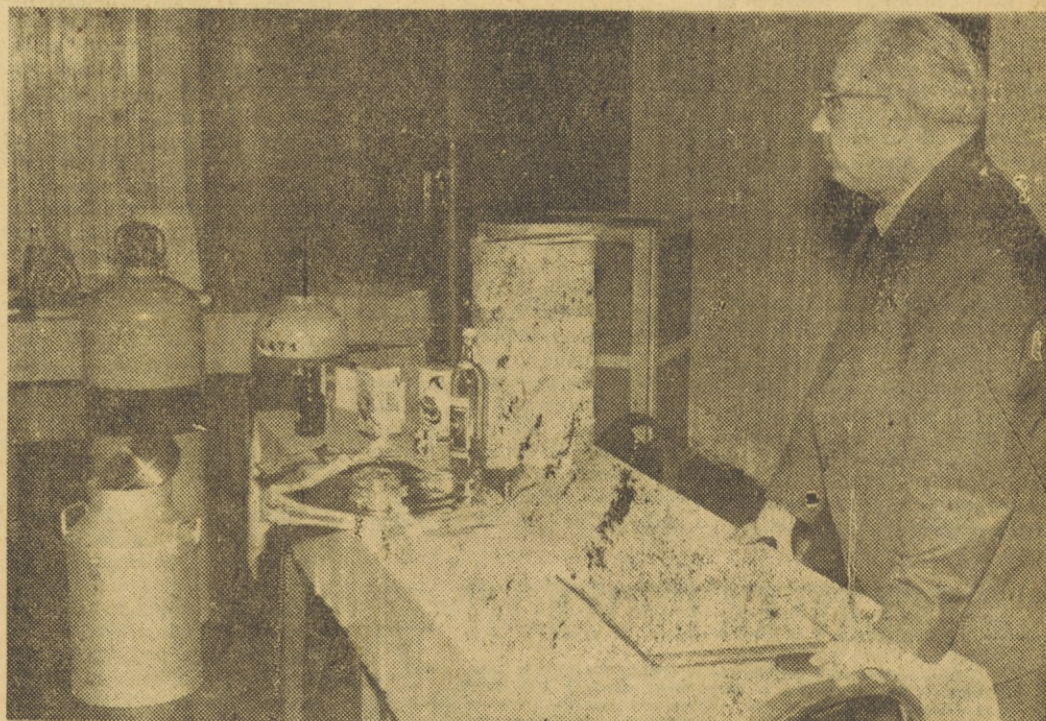
stajale takšne razlike, zato je bilo precej negotovanja.

Naposled so razpravljali o nalogah in dolžnostih delavskih zaupnikov, ki naj ne bi le pobirali članarine in sklicovali raznih sestankov, marveč naj bi skrbeli za stike med delavci in izvršnim odborom sindikalne organizacije.

A. Zibert

Preliv delovne sile v PTT

Zadnje nedeljo v novembru je občni zbor sindikalne organizacije Okrajne pošte v Celju razpravljao o dosedanjih vzgoji kadrov, stanovanjskem problemu, tarifni politiki itd. Prisotni so ugotovili, da dosedanja tarifna pravilnika niso bili tako spodbudni, da bi se mlade ljudi pri- tegovali v PTT. Z dosedanjimi tarifnimi pravilniki tudi niso mogli pravilnice nagradjevati ostalih uslužbencev. Starejši uslužbenci so namreč občutno pri- krašani pri osebnih prejemkih. Te slabosti dosedanjega nagra- jevanja pa naj bi z novimi tar- ifnimi pravilniki odpravili, da ne bi bilo več tolikoga preliva delovne sile v PTT.

V prostorih Gospodarskega razstavišča v Ljubljani je Center za embalažo pri Trgovinski zbornici LRS minul teden podelil vsakoletno priznanje za najboljšo embalažo — »jugoslovanski Oskar za embalažo«. Izdelke je predlagalo 16 jugoslovanskih podjetij (7 proizvajalcev in 9 takšnih, ki embalažo uporabljajo). Pri ocenjevanju so dobili največ točk izdelki lesne industrije »Savinja« iz Celja, Tovarne emaljirane posode iz Celja in ljubljanske Kar- tonarne tovarne.

Bliže ali dalje od cilja?

— Sklepov, ki jih je v zadnjem času sprejel naš delavski svet, ni mogoče uresničiti. Nekateri ljudje v Cementarni poudarjajo, da so bili sprejeti mimo pravnih predpisov. Le-ti pa ne povedo, za katere sklepe pravzaprav gre.

— Nedavno tega je delavski svet tudi sklenil, da bodo nekaterim (ki so bili prej na vodilnih delovnih mestih) določili višjo tarifno postavko. Zdi se mi, da je ta sklep nepravilen.

— ... mislim, da ljudje, ki delajo v tovarni 30 let, zaslužijo višjo tarifno postavko, kot jo imajo sedaj. Zavoljo tega sem to predlagal delavskemu svetu. Tudi za mene, kot vršilca dolžnosti direktorja in kot člana tega delovnega kolektiva, je sklep delavskega sveta zakon, ki ga je treba uresničiti. Zdi pa nekateri ljudje govorijo, da nisem ravnal prav. Zdi se, da spet prihajajo osebne zadeve na dan...

— Ko je delavski svet o tem razpravljal, ni bil sklepčen. Zdi se nekateri spet zavzemajo za nizke tarifne postavke nekdanjih »privilegirancev«.

— Po mojem mnenju o stvareh ne razpravljamo prav. Pri reševanju teh problemov ne gre na padati posameznikov. Zdi se mi, da bi se moral kolektiv zbrati okoli političnega vodstva podjetja, da bi v Cementarni vse ti-

ste slabosti, ki še obstajajo, hitreje odpravili. Če pa bomo še tako naprej razpravljali, kot smo doslej, se bomo oddaljili od našega cilja.

Iz teh nekaj izvlečkov iz razprave na občnem zboru trboveljske Cementarne lahko razberemo, da v tem kolektivnem problemu še niso popolnoma urejeni. Delavski svet še vedno sklepa o stvareh, ki niso v skladu s pravnimi predpisi. (Delavci na določenem delovnem mestu lahko prejmejo le tisto osnovno tarifno postavko, ki velja za določeno delovno mesto.)

Birokratizmu so sicer v trboveljski Cementarni spredelali korenine, vendar se zdi, da nekateri s tem še niso zadovoljni. Menijo, naj bi stvari še in še razširili. Tudi na občnem zboru sindikalne organizacije so razpravljali v tem smislu in vedno pogostejše je prihajalo do vprašanja, koga naj bi zdaj odstavili. Zdi se, da tako ravnanje zdi ni več na mestu. Nekdani »privilegiranci« so namreč zdaj prišli delati na ustreznih delovnih mestih. Če ti ljudje ne bodo hoteli svojega dela v redu opravljati, potem jih bodo lahko poklicali pred disciplinsko tovarniško sodišče.

Stanje, kakršno je danes v Cementarni, naj bi izboljšali v podjetju naj bi zavladali pravi

tovariški odnosi, tako med samimi delavci pa tudi med vodilnimi tovarši.

Delavski svet se bo moral zavzeti za to, da bo čimprej prišel gospodariti s podjetjem. Treba bo seznanjati delavce s sklepi delavskega sveta, njih naj bi navadili, da bi se čutili dolžne sodelovati v upravljanju. Ko se bodo v podjetju pripravljali na pomembnejše seje delavskega sveta, naj bi tudi sindikalna organizacija pripravila svoje predloge. In če smo že nešteto zapisali, da mora sindikat vztrajati na tem, da gre čimveč sredstev za potrebe družbenega standarda, potem ne bo odveč, če to še enkrat ponovimo. V Cementarni, kjer so težki delovni pogoji, je delavski svet v pretekli dobi šestkrat razpravljal o tem, ali delavci dobijo med malico kavo ali pa samo destilacijo vode. Takrat se je izkazalo, da je bila sindikalna organizacija pri reševanju teh življenjskih problemov premalo odločna, bila pa je tudi prešibka. Trboveljsko Cementarno letos obnavljajo, zato bodo več sredstev dali v to nameno. Toda v prihodnjih letih se bodo delavci morali poboriti za to, da bo čimveč sredstev šlo za druge potrebe.)

Na koncu pa še to. Če je delavcem pri srcu tovarna — in v to ne dvomimo, potem se bodo prav gotovo strnili okoli političnih organizacij. Prizadevali si bodo, da bodo sedanjí položaj izboljšali. Prepričani smo, da se bodo notranji odnosi uredili.

N. B.

Izdatki večji od prejemkov

Nedavno tega je skupščina okrajnega zavoda za socialno zavarovanje v Kranju razpravljala o delu zavoda in podružnic in o sistematizaciji delovnih mest. Iz analize, ki so jo podali na skupščini, razberemo, da so izdatki nesorazmerno narasli in daleč presegajo dosežene dohodke. Zavod pa tudi njegovi samoupravni organi naj bi zato v prihodnjem letu temeljiteje pripravili predračun dohodkov in izdatkov. V začetku prihodnjega leta pa naj bi storili vse, da bi uravnovesili dohodke in izdatke.

Letos bo okrajni zavod kri primanjkljaj iz rezervnega sklada, vprašanje pa je, kaj bodo storili v prihodnjem letu, če bodo izdatki večji kot dohodki.

Skupščina okrajnega zavoda za socialno zavarovanje je priporočila vsem občinam ljudskim odborom, naj bi njihove komisije pregledale organizacijo in finančno poslovanje zdravstvenih domov. Tudi je priporočila podjetjem, naj vsem vprašanjem, ki so jih obravnavali na skupščini, posvetijo vso skrb.

R. C.

Za novoletno obdarovanje

SMO PRIPRAVILI MLADINI IN ODRASLI

NASLEDNJE ZBRIRKE PO ZNIZANIH CENAH

I. Silkanice za najmlajše

Maksim Sedej: V AFRIKI PUSCAVI — Silkanica na kartonu.
Oton Zupančič: MEHURČKI — Izbor najlepših pesmi za najmlajše. Mojštra slovenske lirike, opremljena z barvnimi slikami.
Louise Fatio: SREČNI LEV — To je najbolj priljubljena silkanica.
Mirko Lebez: AFRIKA — pobarvanka.
Skupna vrednost zbirke din 825.—
Znižana cena zbirke din 690.—

I.a Silkanice za najmlajše

Matej Bor: SLIKE IN PESMI O ŽIVALIH — Razveselite otroke s to barvno silkanico.
Fran Levstik: NAJDIHOJCA — Bogato ilustrirane otroške pesmi.
Munro Kauf: ZGODBA O FERDINANDU — Silkanica o mlajubnem biku, ki se noče boriti.
Mirko Lebez: NA MORJU — pobarvanka.
Skupna vrednost zbirke din 585.—
Znižana cena zbirke din 480.—

I.b Silkanice za najmlajše

H. Christian Andersen: PALSICA — Stibarvna silkanica.
Andjelka Martić: JEZERO NA PLANINI — Izbor hrvatskih pripovedk s podobami.
J. W. Grimm: SNEGULJČICA — Pravljica, ki jo imajo otroci najraje.
Mirko Lebez: EGIPT — pobarvanka.
Skupna vrednost zbirke din 675.—
Znižana cena zbirke din 560.—

I.c Zbirka najlepših pravljic

Marie Majerova: CAROBNI SVET — Izbor najlepših bajk sveta.
Ran Bosilek: BOLGARKE PRAVLJICE, ki bodo navdušile naše najmlajše.
SPANKE PRAVLJICE — Izbor španskih ljudskih pravljic.
Mirko Lebez: KITAJSKA — pobarvanka.
Skupna vrednost zbirke din 1475.—
Znižana cena zbirke din 1280.—

II. Zbirka za šolarje

Tone Seliskar: POSADKA BREZ LADJE, I. in II. del — Ta povest je pisana prijetno, s humorjem in napeto.
Edvard Bass: NEPREMAKLJIVA ENASTORICA — Vesela zgodba o nogometnem moštvu, ki povsod zmaga.
Jules Verne: 20.000 MILJ POD MORJEM, I. in II. del — Ta fantastični roman navdušuje bralce vseh starosti.
Jonathan Swift: GULLIVER MED PRITLIKAVCI IN VELIKANI.
Josip Cezl: Z OBRAZOM PROTI VIHARJU — Roman o trpljenju in borbi delavskega razreda.
Knjige iz te zbirke so bile že v lanskim novoletnih zbirkah.
Skupna vrednost vseh knjig te zbirke je din 920.—
Znižana cena za vseh sedem knjig din 700.—

III. Zbirka za mladno

Jaroslav Stoviček: NENAVADNI DOŽIVLJAJI NAVADNEGA ČLOVEKA, ki je potoval po daljnem svetu.
Josip Jurčič: ROKOVNJACI, Najbolj brana slovenska povest.
Tone Pavček: MACEK NA DOPUSTU — Ilustrirana zbirka pesmi.
Knjige iz te zbirke so bile že v lanskim novoletnih zbirkah.
Skupna vrednost zbirke din 635.—
Znižana cena zbirke din 550.—

III.a Zbirka za mladno

Karl Brückner: VRABČJE MOSTVO — To je povest o predmetnih otrocih, ki ob športu rastejo v odkrite in poštene ljudi.
Rudyard Kipling: POGUMNI KAPITANI — Povest o življenju na morju in pogumu mornarjev.
Zinken Hoop: CARODEJNA KREDA — Povest je polna zapletljivosti in se srečno konča.
Skupna vrednost zbirke din 1000.—
Znižana cena zbirke din 850.—

IV. Zbirka za odrasle

August Piccard: Z BATISKAFO NA DNO MORJA — Knjiga opisuje neznane in nedostopne globine morja.
Tibor Sekelj: VIHAR NA ACONCAGUO — Nevaren vzpon na najvišji vrh Južne Amerike.
Ludwig Renn: TRIN — Knjiga o boju zatranega indijskega ljudstva Mehike.
Skupna vrednost zbirke din 1570.—
Znižana cena zbirke din 1350.—

IV.a Zbirka za odrasle

Charles Dickens: PUSTA HISA, I. del — Roman, ki je preveden v vse svetovne jezike.
Charles Dickens: PUSTA HISA, II. del.
Krstj Belov: PLANINA, PRIN PLANINA — Zgodovinska povest o junakem boju zaslužjenega makedonskega ljudstva.
Ivan Cankar: HISA MARJE POMOCNICE.
Skupna vrednost zbirke din 1730.—
Znižana cena zbirke din 1480.—

Naročite jih pri
MLADINSKI KNJIGI, LJUBLJANA
Tomšičeva ulica 2 ali pri našem
poverjeniku

V vasi Orehek pri Cerknem so vaščani s prostovoljnim delom zgradili novo šolo, ki je vredna okoli 20 milijonov dinarjev. Občinski ljudski odbor je za dograditev te šole prispeval okoli 2 milijona. Novo šolo so odprli za letošnji dan republike.

Praznik otroškega veselja

Kako bomo letos paznovali Novoletno jelko

Za razprave o tem, kako bi letos najbolje proslavili Novoletno jelko, je resda že malce pozno, vendar prepozno se ni. V slabih dveh tednih, ki nas ločita od novega leta, lahko še veliko storimo, da bi Novoletna jelka res bila praznik otroškega veselja, predvsem pa, da bi sredstva, ki smo jih namenili za obdarovanje otrok, čimbolj koristno in smotrno uporabili.

Naši otroci tudi letos pričakujejo Novoletno jelko z mnogimi upi in velikim veseljem. Da bi se izpolnila pričakovanja otrok in da bi ob tem prazniku čimbolj prišla do izraza skrb in

ljubezen slehernega posameznika in vse družbe za srečno rast mladega rodu, je Zveza prijateljev mladine objavila pred dnevi odprto pismo, v katerem poziva delovne kolektive, sindikalne podružnice, delavske svete in upravne odbore, druge, društva, šole in ustanove, starše in vse prijatelje otrok, naj po svojih močeh prispejajo k prazniku Novoletne jelke ter s svojimi izkušnjami in pripravljenostjo obogate ta otroški praznik.

VESELJE IN RADOST

Novoletna jelka naj bo praznik radosti in veselja otrok, zato se ne moremo zadovoljiti le s prireditvami, ki jih starejši pripravijo za otroke in pri katerih ostanejo otroci pasivni gledalci in seveda tudi kritiki. Pomagati moramo otrokom, da vključijo v praznovanje Novoletne jelke svoje lastne programe, da sodelujejo pri okrasitvi in ureditvi prostorov; omogočiti jim moramo, da se bo ob praznovanju sprostila njihova ustvarjalnost, domišljija in iznajdljivost. Starejši pa bomo poskrbeli, da bodo na otroških prireditvah sodelovale najboljše kulturno umetniške skupine (igralske skupine, orkestri, zbori, baletne skupine in tako dalje), gledališča, filmska podjetja, glasbene in podobne ustanove ter vsi, ki na kakršen koli način lahko prispejajo h kulturnemu, sproščenemu in zabavnemu vzdušju na prireditvah Novoletne jelke.

SKRBE ZA RAST OTROŠKIH KOLEKTIVOV

Ob Novoletni jelki tudi obdarujemo otroke — doma, v kolektivih, na terenu. Dogajalo se je, da smo takšne obdaritve prirejali po starem in da so prinašale s seboj precej tistega,

Za 400 tisočakov »sumljivega« veselja

V Zagorju so v zadnjih letih prirejali sindikalne izlete, češ naj bi se člani sindikalnih organizacij seznanjali z lepotami naše domovine (?) Zdi pa so precej izletov porabili le za to, da bi porabili sredstva, ki so jih sindikalne organizacije prejemale kot dotacijo od podjetij za izboljšanje svojega dela ozioroma za pomoč nekaterim članom podružnice.

Nedavno tega je tudi sindikalna organizacija Industrije gradbenega materiala privedla izlet v dve uri oddaljeno večjo vas. Tam so porabili 400 tisoč dinarjev. Kaže, da sindikalna organizacija v kolektivne ne ve, koliko je bilo v zadnjem času napisano o takem in podobnem razmetavanju sredstev.

Tega primera sicer ne kaže posploševati, zdi se pa, da v nekaterih sindikalnih organizacijah še vedno žele tako izboljševati »življenjske pogoje« delavcev.

Milan Vidic.

starega. Prav bi bilo, če bi se že letos dogovorili in individualna darila prepustili staršem in družini, kjer naj izpopolnijo družinsko praznovanje Novoletne jelke. Za vse nas, se pravi za našo družbo, pa naj Novoletna jelka postane priložnost in stalna oblika pomoči šolam, pionirskim odredom, društvom in vsem organizacijam, ki vključujejo otroke. Obdarujmo otroke povsod tam, kjer delajo in žive. Delovni kolektivi naj pomagajo stanovanjskim skupnostim opremiti sobe za varstvo otrok, tehnične kotičke, knjižnice, igrišča, lutkovne odre. Šolam naj pomagajo, da bi lahko izpopolnile zbirke učil, opremlje kabinete in delavnice za tehnično vzgojo, nabavile knjige za šolske knjižnice in kupile sredstva za modernizacijo pouka. Pomagajo naj društvom in organizacijam, ki pošiljajo otroke na oddih, prirejejo izlete, letovanja itd. Kolektivna darila bodo med otroki vzbujala zanimanje in veselje za delo v kroških in klubih, v sekcijah in podmladkih, v vseh organizacijah, ki vključujejo otroke in mladino. Takšna darila, ki

imajo trajno vrednost, bodo pospeševala razvoj otroških in mladinskih kolektivov in njih samoupravljanje, saj bodo koristila vsem in ne le posameznikom.

MESTA IN VASI NAJ SPREMENE SVOJO PODOBO!

Pred praznovanjem Novoletne jelke bomo primerno okrasili naša mesta in vasi, zlasti pa ulice in trge, kjer se bodo otroci zbirali, gledali novoletni sprevod in sodelovali v njem. Odprimo otrokom vse javne ustanove, mlečne restavracije, kavarne in gostinske prostore, ki naj v teh dneh izkažejo gostoljubnost tudi najmlajšim, ter svoje odlate temu primerno uredijo in založe. Pričakujemo tudi, da bomo v trgovinah našli dovolj daril za otroke. Tako bo Novoletna jelka res praznik otroškega veselja, obenem pa tudi stalna oblika pomoči vsem organizacijam, šolam in ustanovam, v katerih otroci žive in delajo ter praznik družine, kjer se bodo otroci in starši med seboj obdarovali in drug drugemu zaželeli srečno novo leto.

Kontracepcijsko službo

bodo uvedli v »Vigonki« v Mariboru

Občni zbor sindikata v Vigonci je bil tokrat izredno zanimiv. Morda se je prvič zgodilo, da je na takšnem zboru tudi poročala obratna zdravnica.

Zdravnica dr. Goriskova, ki je hkrati tudi član občinskega ljudskega odbora, je v preprostim in razumljivih besedah in s številkami prikazala vzroke pogostih obolenj med delavci. Največ izostankov je zaradi prehladov, vnetja spolnih organov pri žensh in zaradi delovnih nezdov. Obširneje je govorila o kontracepcijski službi, ki je pri nas še premalo razvita in organizirana po tovarnah, zlasti v tekstilni industriji, ki zaposluje največ ženske delovne sile. V nekaterih zahodnih državah je uporaba zaščitnih sredstev proti nosečnosti postala že tradicija, nekaj samoumevnega. Pri nas pa si s težavo utira pot. Naša delovna žena vse premalo posega po teh sredstvih. Temu so krivi v veliki meri moški, ki s svojim odklonilnim stališčem dajejo slab zgled ženam, kar je tudi primer v tem kolektivu. Zdravnica je povedala, da bo še do konca tega leta organizirana kontracepcijska služba v obratni ambulanti. Zato bo posebej usposobljena bojničarka, a v posebnih predavanjih bo zdravnica, ločeno za žene, in za moške, seznanila kolektiv o tem vprašanju. Prisotne so pozdravile ta ukrepi.

Tovarišica Rajsterjeva članica zbora proizvajalcev, pa je v tehtni analizi prikazala, kako so vplivali pogosti bolezenski dopusti na gospodarski uspeh podjetja. Zaradi nezdov in drugih boleznih je podjetje izgubilo 5% vseh delovnih ur, kar predstavlja 35 milijonov izgube pri dohodku. Po njenem izračunu je letos odpadlo na vsakega proizvajalca 22 bolezenskih dni, kar pomeni, da je vsak član kolektiva delal le 6 ur in 32 minut. Če se upošteva ta

velika izguba časa, je proizvodnja padla na 94,5%. Vzroke obolenj je treba iskati zlasti v neprimernem delovnem okolju in v nepazljivosti pri delu, zaradi česar prihaja do delovnih nezdov. Kolektiv dela v preurejeni bivši avstrijski konjeniški kasarni. Ker bo v kratkem dosežena prva faza obnove tovarne, bodo stroje iz starih in nizkih delovnih prostorov premestili v svetle in zračne dvorane. Pričakujejo, da tedaj ne bo več tako pogostih obolenj.

Na drugi strani pa je uprava dokazala s podatki o finančnem poslovanju in fizičnem obsegu proizvodnje, da je plan dosežen za 103%, pa čeprav je za 6,5 odstotka večji od preteklega leta. Poslušalci na koncu niso vedeli, kateremu poročilu naj verjamejo, ali direktorju ali pa članici zbora proizvajalcev.

Nekaj besed o poročilu in razpravi: Čeprav je bilo poročilo nabito z raznimi podatki, ni bilo kritično obdelano vprašanje, kako se je uveljavil delavski svet in kakšni so bili odnosi v kolektivu. Opazovalec je dobil vtis, da je v podjetju vse v najlepšem redu, saj se nihče niti z besedico ni dotaknil kakšnih bolj kožljivih zadev, samo ta pripomba je bila, da predsednikov sindikata ne vabijo na seje delavskega sveta in da je v kolektivu precej kričavev in godrnjačev. Nekaj več besed je bilo okrog »patentiranega predsednika« sindikata, ki je že osem let na tem položaju. Rekli so, da delavci že več kot dve leti zahtevajo, da se izvoli drug predsednik. Kaže, da politične organizacije nimajo posluha za želje in pripombe iz kolektiva. Sicer pa se mora priznati, da je dosedanjí predsednik ves čas delal skrajno pošteno in v ves svoj prosti čas posvetil sindikalni organizaciji. Ničče pa ni znal povedati, zakaj naj se menja. Ta molk in zaprtost in pomanjka-

nje sproščenosti v poročilu in razpravi pa marsikaj pove. Ali se nekateri boje zamere?

K. A.

TOVARNA

PRINAŠA NOVOST:

AERO-SEL

AER

Kaj je novega?

»SPIK«

tovarna perila, pletenlin in rokavic

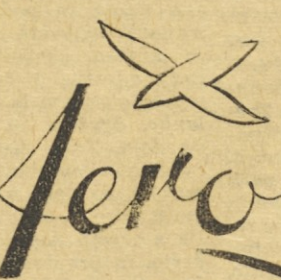
Vam pripravljamo za hladno zimo bogato kolekcijo volnenih pletenin, toplih moških srajc — Sportnih in podložne triko rokavice!

Pri nakupu zahtevajte vedno izdelke »SPIK«, tovarne v Kranju.

Kmetijska proizvajalna poslovna zveza v SMARJU RI
JELŠAN razpisuje več delovnih mest

KMETIJSKIH TEHNIKOV

V poštev pridejo tudi absolventi nižjih kmetijskih šol z večletno prakso v terenski službi. Nastop službe takoj! Prijave pošljite na upravo KPPZ Smarje pri Jelšah

ELJE

PROJEKTI TRAK NA CELOFANU, KI GA PRED UPORABO NI TREBA ZMOČITI! NALEPI SE SAMO S PRITISKOM IN PRIME NA VSAKO GLADKO PODLAGO!
BO POSTAL NEPOGREŠLIV PRIPOMOČEK DOMA V PISARNI, TRGOVINI in INDUSTRIJI!

DELAVSKA ENOTNOST

Glasiło sindikatov Slovenije. — Izdaja Republiški svet Zveze sindikatov za Slovenijo. — Odgovorni urednik Ivo Tavčar. — Tisk: Časopisnega podjetja »Slovenski poročevalci« v Ljubljani. — Nastavni uredništvo in uprava: Ljubljana, Cufarjeva ulica 5, poštni predal 22. — Telefon uredništva 32-533, uprave 30-646, skupni za uredništvo in upravo 32-631. — Račun pri Meseni hranilnici v LJ. 600-11/600-1-3-221. — List izhaja vsak četrtak. — Rokopisov ne vračamo. — Posamezna številka stane 20 dinarjev. — Naročnina v predplačilu je mesečna 80 dinarjev, obvezna 300 dinarjev, polletna 450 dinarjev in celoletna 900 din.

Organizirana graditev stanovanjskih hiš

Med najkočljivejšimi vprašanji, ki stojijo pred našo družbo, je stanovanjsko vprašanje in z njim povezana komunalna, zdravstvena, prosvetna, šolska in druga vprašanja. V stanovanjsko izgradnjo smo do sedaj vlagali veliko sredstev. Lahko rečemo, da so bila v glavnem ta sredstva koristna, pa čeprav ne najbolj izkoristena. Koristna v tem smislu, da smo pri možnostih, kakršne so bile, vendarle dosegli vidne uspehe, saj so ljudski odbori že pred leti začeli usmerjati stanovanjsko izgradnjo. Večji napredek je zaznamovan od tedaj, ko so bili ustanovljeni skladi za zidanje stanovanjskih hiš. Težko je vedno doseči to, kar bi hoteli, razen tega je premajhna sistematičnost in nezadostna povezanost investitorjev in drugih zmanjševala uspehe.

Sedanaj prizadevanja zlasti sindikatov, da bi podjetja odstopila dve tretjini razpoložljivih sredstev za komunalne potrebe ter za potrebe šolstva, zdravstva in preskrbe, pa nas opozarjajo tudi na nereseno vprašanje organizirane gradnje. Ne glede na to, če bodo ta prizadevanja uspešna ali ne, je zaradi sredstev, ki so vsako leto že vnaprej znana in ki niso ravno majhna, narediti prelomnico v izgradnji stanovanj z organizirano gradnjo ter z uvajanjem serijske proizvodnje elementov za stanovanjske zgradbe.

Resolucija Ljudske skupščine LRS o usmerjanju stanovanjske izgradnje posebej opozarja na to vprašanje, ki pa je pogojeno z vrsto drugih vpra-

šanj. V ta namen je treba predhodno zagotoviti potrebna zemljišča z zadostnimi načrti ter celotne investicijske programe za stanovanjske načrte in za potrebne komunalne in druge objekte.

Prizadevanja v tej smeri so že dala nekaj rezultatov; v precejšnji meri po zaslugi delovanja zavodov za stanovanjsko izgradnjo. Nedvomno pa bi se dalo narediti še mnogo več. Če pri dosedanjih razpoložljivih sredstvih bi bilo mogoče preiti na bolj organizirano gradnjo, kjer bi bilo mogoče uporabiti modernejsa sredstva in načine gradnje. Pri morebitnem dotoku nepredvidenih sredstev pa je to vprašanje še bolj pereče.

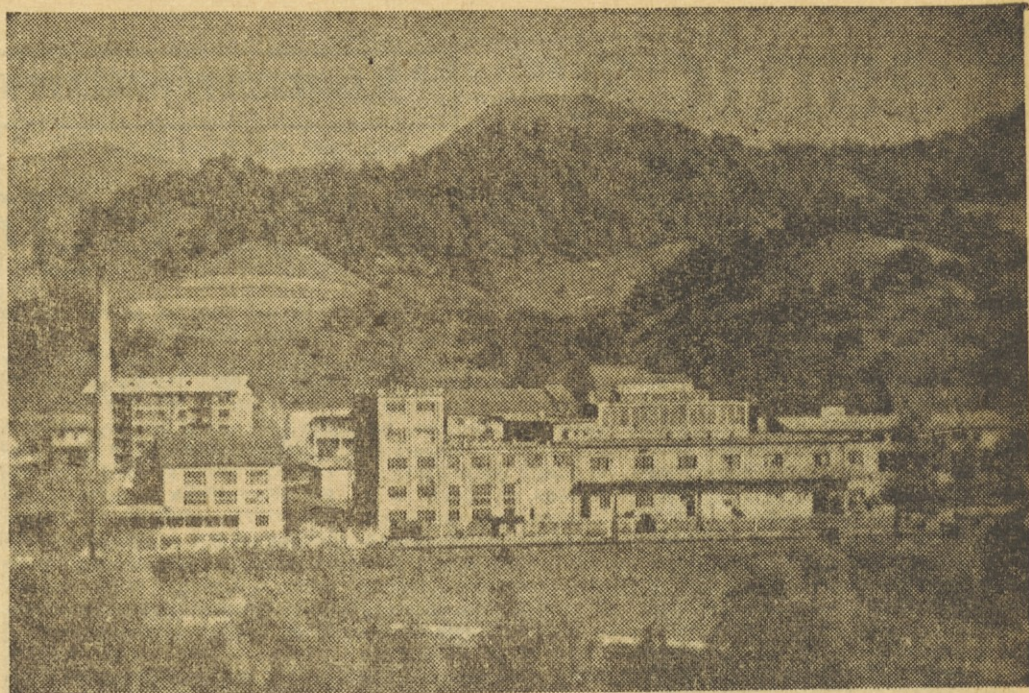
Organizirano gradnjo je mogoče vzpostaviti le na večjih površinah in objektih ter z večjimi sredstvi. Iz tega sledi, da se mora potem pojaviti večji investitor, ki ima določene zgradbene površine in investicijski program za to področje. Gradnje v večjem obsegu bi najlažje organizirali ljudski odbori, in sicer kot pobudniki za združevanje investitorjev in z

usmeritvijo teh v organizirano gradnjo. Dosedanji napori ljudskih odborov že dobivajo konkretno obliko, zlasti v kranskem okraju, kjer so posvetili veliko pozornost celotnemu kompleksu vprašanj na področju stanovanjske izgradnje.

Le v okviru organiziranih stanovanjskih gradenj lahko gradbena podjetja prilagodijo v celoti svojo delovno organizacijo in zmogljivosti potrebam cene in hitre gradnje. Tako prilagoditev je mogoča takrat, kadar bo podjetje za dalj časa vedelo, kaj in kako bo lahko gradilo. Dolgoročne pogodbe z investitorji bi omogočile tako zasnovane gradnje, s čimer bi se povečala tudi storilnost dela v gradbenih podjetjih.

Potemtakem bi bilo umestno pri takih večjih oziroma organiziranih gradnjah obvezati manjše število sposobnejših izvajalcev in bi se le-ti lažje prilagodili potrebni organizaciji. Razen tega pa bi bil s tem ustvarjen glavni pogoj za gradbeno industrijo, da bi le-ta lahko pričela serijsko proizvajati stanovanjske elemente in s tem dosegla občutno poceni-

tev proizvodnih stroškov. Težko je zahtevati od gradbenih podjetij, naj izpolnijo mehanizacijo za gradnjo stavb, če jim ne bo tako ali drugače zagotovljeno, da bodo to mehanizacijo res lahko maksimalno izkoristili. Samo povečana denarna sredstva za gradnjo stanovanj je kaj negotova garancija, ravno tako pa niso kratkoročne pogodbe za izvajanje posameznih objektov spodbudne za povečanje tehničnih zmogljivosti gradbenih podjetij. Tudi industrija gradbenih proizvodov ne bo mogla preiti na serijsko industrijsko gradbeno proizvodnjo in si ustvarjati zaloge takih proizvodov, da bi potem lahko čakala na nekega imaginarnega kupca. »Veliki investitor«, ki lahko zagotovi gradnjo za več let vnaprej, lahko gradbeni industriji ustvari resnično podlago za tako proizvodnjo, ker bo imel določene tipe hiš, ki jih bo gradil, in gradbene elemente, ki jih bo potreboval. Industrija gradbenega materiala bi pozdravila tak korak, gradbenim podjetjem samim pa bi bila s tem dana spodbuda, da

V soboto, 13. decembra, je kolektiv pivovarne v Laškem praznoval dvajsetletnico podjetja. Največji uspeh so v laški pivovarni dosegli prav letos, ko so 11. julija izpolnili letni plan proizvodnje. Do konca leta bodo naredili 50 tisoč hektolitrov piva. Proizvodnjo bodo presegli skoraj za 70%.

bi se organizacijsko in tehnično kar najbolj pripravila. Kdo bo ta investitor, je odvisno od organizacijske oblike povezovanja investitorjev, za kar so danes dane že konkretne pobude (Kranj).

Prednost organizirane gradnje je tudi v tem, da bo lažje spremljati in izvajati splošno politiko stanovanjske izgradnje, ki jo predvidevajo perspektivni načrti gospodarskega

razvoja, ter zasledovati cilje resolucije Ljudske skupščine LRS o usmerjanju stanovanjske izgradnje.

Če bodo ljudski odbori skrbeli za prehod od neorganizirane k organizirani gradnji stanovanj, bo s tem v precejšnji meri odpadla skrb, kdo bo gradil na njihovih področjih, zlasti na področju tistih ljudskih odborov, ki imajo malo ali majhna gradbena podjetja.

Gradbena podjetja bodo šla lahko z večjim pogumom na natečaje za kredite, ki jih potrebujejo za povečanje ali izboljšanje tehnične opreme. Organizirana gradnja in združena razpoložljiva denarna sredstva odpirajo ugodne pogoje za odpravljanje vseh tistih pomanjkljivosti, ki zavirajo hitro in cenoeno gradnjo stanovanj in pocenitev gradbene proizvodnje.

S. S.

Kako upravljamo

Obratni delavski sveti nosilci ustvarjalnih pobud

Pravica upravljanja pripada delovnim kolektivom proizvajalcev. Na tem načelu temelji delavsko samoupravljanje kot sistem, kjer je osebni interes delavca povezan z delom celotnega kolektiva, s poslovnimi uspehi gospodarske organizacije, z dejavnostjo in razvitostjo komunosti, z gospodarsko politiko skupnosti. Ta neločljiva povezanost omogoča, da je osebni interes nenehna spodbuda.

Za napredek delavskega samoupravljanja je zaradi tega eno od poglavitnih vprašanj, kako uresničiti to načelo v praksi. To je možno z dobro urejenimi odnosi med organi upravljanja in operativnim vodstvom (opredeliti pristojnosti v pravih podjetjih), s tako organizacijo, kjer so smiselno razmejene naloge med posameznimi organizacijskimi enotami ter s takim načinom dela zlasti delavskega sveta, ki omogoča, da pride interes delavcev do polne veljave, da iz njega delavski svet črpa najvažnejšo pobudo za svoje delo. V takih pogojih postaja ne le načeloma ampak tudi v praksi delo na delovnih mestih — izvrševanje svojih lastnih odločitev. Posledice tega pa so: racionalna organizacija dela in izbraba delovnega časa, zavestna delovna disciplina in naraščajoča storilnost.

Tem smotrom služijo tudi — obratni delavski sveti: njihovo delovanje naj ustvarja nove pogoje, da pride še bolj do izraza ustvarjalna pobuda delavcev-proizvajalcev.

Toda niso redka vprašanja, kaj pravzaprav so ti sveti, ali so organi upravljanja in če so, s čim naj upravljajo, o čem naj odločajo, ali so morda le pomožni posvetovalni organi osrednjega delavskega sveta. Ponekod so namreč razprave na sejah zelo živahne in člani se temeljito lotijo mnogih aktualnih vprašanj. Toda nič kaj vzpodbudno ne deluje na njihovo nadaljnje prizadevanje okoliščina, da se sicer bogate razprave, ki so izraz živčane zanimanja, končajo samo z mnenjem, priporočilom ali s predlogom za osrednje organe ali za obratovodstvo.

Ta vprašanja so vredna tehtnega premisleka. — Opozarjajo namreč na dvoje. Po eni strani se v njih izraža želja delavcev, da bi imeli organe, ki bi lahko učinkovito, z njihovim neposrednim sodelovanjem, urejali pereče zadeve lastnega obrata oziroma da bi na določen način vplivali na odločitve osrednjega delavskega sveta. Po drugi strani pa kažejo, da pri ustanovitvi niso pretehtali, kakšno naj bo njihovo delovno področje, o čem naj odločajo.

Obratne delavske svete je rodila potreba. Ta se je čutila že leta 1950. Saj je kmalu po izidu temeljnega zakona o gospodarjenju s podjetji po delovnih kolektivih takratna zvezna vlada izdala navodilo o volitvah organov upravljanja v podjetjih, ki je bilo to navodilo kasneje razveljavljeno, so v naši zakonodaji od tedaj ves čas dale različne določbe, ki govorijo o obratnih organih upravljanja. Obratni delavski sveti niso sami sebi namen, niso morda »parolas«, temveč zahteva razvijajočih se novih odnosov v gospodarskih organizacijah, zahteva, ki izvirja

iz vedno večje sproščenosti ustvarjajočega in osvobodjenega delavca proizvajalca in upravljalca. Zaradi tega ne bi mogli biti zgolj posvetovalni organi.

Ustanovitev obratnih delavskih svetov globoko poseže v organizacijo podjetja, v njegove organe in v njihove medsebojne odnose. Marsikje so trenja med organi upravljanja in direktorjem oziroma operativnim vodstvom samo zato, ker nimajo urejenih pristojnosti in primerne razmejitve delovnih področij med seboj. Seveda se taka neurejenost potem občuti v notranjih razmerah, hromi voljo delavcev, saj njihova pobuda ne more priti prav do izraza. Namesto skladnega delovanja prihaja večših v takih podjetjih do pojavov, ki so podobni tekmovanju za oblasti.

Utemeljeno postavlja zakonodajalec načelo, da je treba ob ustanovitvi s pravili ali s posebnimi pogodbami urediti pristojnosti obratnih delavskih svetov in njihov odnos do osrednjih organov upravljanja. To je tudi stališče kongresa delavskih svetov. Na to opozarjajo dosedanje izkušnje.

Seveda ni mogoče tako urediti vsega. Toda določiti je treba vsaj tisto najmanjše področje, kjer obratni delavski sveti odločajo in ki je očitno že ob ustanovitvi. Nadaljnji razvoj samo odpira nove možnosti, nova področja, nove zadeve, ki jih je možno in potrebno prepustiti v odločanje obratnim delavskim svetom. Ureditve ni mogoče smatrati za trajno in pravila podjetja niso tog, nespremenljivi predpis. To velja zlasti za gospodarske organizacije z obrati, kjer se neizbežno razvijajo in izpolnjujejo odnosi med obrati, kjer je treba urejati in dopolnjevati njihovo medsebojno prepletenost ne le tehnično temveč predvsem organizacijsko, poslovno in ekonomsko. To terja, da se sama skrb za čim racionalnejšo organizacijo podjetja in dela, za čim rentabilnejše poslovanje, za čim lažjo enostransko tehnokratska, če ističemo ne zajame tudi globalnih družbenih vprašanj, ki so v zvezi z oblikovanjem novih družbenih odnosov.

Obratni delavski sveti so nov element v tem procesu. Potemtakem njihova ustanovitev ne bi smela zamotati odnosov med organi upravljanja in operativnim vodstvom, temveč pomagati, da postanejo enostavnejši in razumljivejši v tem smislu, da omogočajo hitrejšo, boljše in tehtnejše reševanje posameznih zadev. Ali je torej dopustno prepustiti »slučajna« vprašanja, katerih naj bodo odnosi med obratnimi delavskimi sveti in osrednjimi organi upravljanja, med njimi in obratovodstvi itd? Ali se morejo taka vprašanja urediti kar sama po sebi?

Mar ne bi pomenilo prepustiti omenjenih vprašanj »slučajno«, določiti se zavestnemu prizadevanju, razvijati in krepirati nove odnose, urejati vsa nastajajoča vprašanja tako, da se zagotavlja nenehna rast produktivnosti, ki je tako pogoj kakor tudi posledica novih odnosov? Delavci večkrat upravičeno kritizirajo, da med organi in organizacijskimi enotami niso določeno, racionalno opredeljene pravice in

dolžnosti, kar otežuje odgovorno in uspešno poslovanje. Ta kritika je opozorilo, da je za uspešno delo obratnih delavskih svetov potrebno določiti neko minimalno področje za samostojno odločanje in urediti najnujnejša vprašanja že omenjenih odnosov. Novo nastajajoča vprašanja pa je treba sproti urejati in sicer tako, da osrednji delavski svet z ustreznimi sklepi odloči o njih. Prepustiti jih glezemu slučaju, pomeni prepustiti se »stihiji«, kot temu rečemo, in dovoljevati, da taka neurejenost nastali vprašanj vnaša v poslovanje in odnose zamotnost, dovoljuje trenja, med delavci pa začne padati zanimanje za upravljanje, če le predolgo traja tako stanje.

KAKO SE PRIPRAVLJAJO na volitve obratnih delavskih svetov

Tokrat smo prejeli tako obsežne odgovore na anketo, da smo jih morali nekoliko skrajšati. Povzemamo samo nekaj najbistvenjših ugotovitev iz posameznih odgovorov. Najprej smo odmerili prostor tistim tovarišcem in tovariškam, ki govorijo o ustanavljanju obratnih delavskih svetov.

Predsednica delavskega sveta tovarne »Leka« Dragica Gantar: Pri nas so potrebe in pogoji

V našem podjetju doslej še niso bili ustvarjeni vsi pogoji za osnovevanje obratnih delavskih svetov. Kljub temu pa smo o tem že razmišljali. Vemo namreč, da je vloga organov delavskega upravljanja vedno širša in da je vedno več problemov, o katerih morajo razpravljati organi samoupravljanja.

Iz dosedanjih razprav smo ugotovili, da so v našem podjetju vendarle potrebe za vzpostavitev obratnih delavskih svetov in sicer zato, ker imamo tudi precej oddaljen obrat v Mengšu. Seveda, če hočemo ustanoviti obratni delavski svet v Mengšu, moramo določiti nje-

Predsednik delavskega sveta TOS Ljubljana Jože Kos: Na volitve se pripravljamo

V našem podjetju še nimamo obratnih delavskih svetov, vendar se na volitve le-tih že pripravljamo. V prihodnjem letu mislimo izvoliti ODS za obrat TOS, in sicer za steklarno v Hrpeljah. To smo sklenili zaradi tega, ker je to zelo velik obrat in je precej oddaljen od matičnega podjetja. Razen tega pa je praksa v posameznih podjetjih že dokazala, da so ODS koristni.

Obratni delavski svet naj bi razpravljal o vprašanjih proizvodnje in storilnosti, o operativnih planih, nagrajevanju, delovni disciplini in o uporabi njemu dela investicijskih sredstev.

Seveda mora imeti obratni delavski svet tudi določeno materialno osnovo. Zato naj bi sodeloval pri delitvi skupnega dohodka in sicer pri delitvi tistega dela, ki ga kot obrat ustvarja v primerjavi s celo-

skega sveta potrebno najtesnejše sodelovanje med njimi. Zvezo komunistov in sindikalno družnico.

Predsednik obratnega delavskega sveta tovarne Rašica — Gameljne Miha Tacer: Obracun ekonomske enote — osnova za delo ODS

Pri nas še niso prišli obratni delavski sveti do izraza in sicer zato, ker še nimajo prave ekonomske osnove. Seje ODS so bile doslej bolj podobne obratnim sestankom. Na njih smo razpravljali pravzaprav le o proizvodnih vprašanjih in sicer o surovinah, o premiji, inventarju in delovni disciplini. Premalo pa smo na njih razpravljali o celotnem gospodarjenju v podjetju, to je o nabavi surovin, cenah, razdelitvi sred-

stev itd.

Pričakujemo, da se bo delo ODS bolj razmahnilo po uvedbi ekonomskih enot. Potlej bodo namreč imele ODS svoj lastni obračun o gospodarjenju in prejemki članov kolektiva in obratu bodo bolj odvisni od njihovega dela. Zato se bodo tudi bolj zanimali za delovanje svojega obrata. Obrat oziroma kolektiv pa se bo moral seveda še bolj zanimati za delo vsega podjetja.

Predsednica delavskega sveta MTT Marija Pušnik: Več upravljavcev — Večje zanimanje za gospodarjenje

Z izvolitvijo obratnih delavskih svetov je osrednji DS prenesel nekatere pristojnosti na te nove, da tako rečemo, samostojne upravne organe. Ti razpravljajo o produktivnosti svojega obrata, dajejo predloge za izboljšavo dela, razpravljajo o gradivu, ki je pripravljeno za zasedanje osrednjega DS, itd. Pri nas je že splošna navada, da mora o vseh pravilnikih in pravilih pred dokončnim sklepanjem razpravljati in izreči svoje mnenje obratni delavski svet.

Kaj smo dosegli z obratnimi delavskimi sveti v naših delih?

1. Delavca, neposrednega proizvajalca, smo še bolj vključili

v samoupravljanje, zainteresirali smo ga, da razmišlja kakšen bo plan, ali bo dosežen, kakšna je kakovost blaga, ali ga bomo prodali itd.

2. Delavcem v obratih sedaj tudi ni vseeno, kako delajo njihovi sotovariši, ali nepravilno izostajajo, ne delajo tako kot bi morali. To pomeni, da člani kolektiva v obratih razpravljajo tudi o disciplini, o odnosu do dela.

3. Odgovornost operativnih vodij je odsej tudi večja. Za izpolnitev plana namreč ne odgovarjajo samo tehničnemu vodstvu podjetja, temveč tudi obratnemu delavskemu svetu, ki razmere na svojem področju najbolj pozna.

Edina rešitev?

Osnovno vprašanje, ki so o njem že večkrat razpravljali v podjetju »Transport« Ljubljana, je primarniklaj te gospodarske organizacije. Tudi letos, ko se v delovnih kolektivih zavzemamo, da bi čimveč sredstev delavski sveti namenili za izboljšanje življenjskih pogojev delavcev — je to vprašanje spet na dnevnem redu. Podjetje, ki sicer prejema od okrajnega ljudskega odbora dotacijo, ne razpolaga z dovoljimi denarnimi sredstvi, ki bi jih uporabili za graditev stanovanj, za ureditev menze in za ostale potrebe. V kolektivno dobro vedo, da bo treba gospodarski položaj podjetja čimprej popraviti! Vendar kako? Na obnem zboru sindikalne organizacije so menili, da bi spet kazalo zvišati potniške tarife. Sodili so tudi, da bi tako razbremenili trolejbus in avtobuse, ki se zdaj prehitro kvarijo.

Dobro se še spominjamo razprav z zborov volivcev, ki so se odločili, naj bi zastarele zvoze cestne železnice zamenjali z modernimi in udobnimi trolejbusi in avtobusi. Čakali smo precej časa, dokler se želje volivcev niso uresničile. Potovanje je zdaj (z izjemami) udobnejše in hitreje.

Če bi pa volitve takrat, ko so razpravljali in sklepali o teh vprašanjih, vedeli, da bodo te spremembe terjale toliko denarna sredstva, bi se volilci menda odločili za to, da bi še nekaj časa obratovali stari zvozi cestne železnice, ki bodo zdaj še dolgo služili nekaterim drugim podjetjem. Edini smo si v tem, da je treba primarniklaj, ki ga imajo v »Transport« Ljubljana, kriti z povečanjem potniške tarife. Vprašanje pa je, če je edinole prav, da z večkratnim zviševanjem potniške tarife (kajti v preteklih letih so že večkrat narasle cene vozovnic) potniki tudi plačujejo anuitete na osnovna sredstva. Zato smo tudi rekli, da se volitve menda ne bi odločili za tako hitro spremembo v potniškem prometu v Ljubljani.

Toda še preden bodo zvišali potniške tarife, bi kazalo premisliti, kaj bi lahko naredili, da bi v remontnih delavnicah tega podjetja storilnost toliko narasla, da bi še hitreje popravljali avtobuse in trolejbus. Nekateri delavci so premalo strokovno usposobljeni, delovna disciplina šepa, bolezenski izostanki so precejšnji. Vse to pa vpliva na manjšo proizvodnost dela. Od uspešnejšega dela remontnih delavnic pa je med drugim tudi odvisna višja oziroma manjša izguba podjetja.

N. B.

Kje bo našel napotilo
● za svoje družbeno
● udejstvovanje?
v »DELAVSKI ENOTNOSTI«

Resnica proletarskega srca

S CANKARJEVE PROSLAVE NA VRHNIKI

Od »Slovenske lipe« do Svobod

Tržaški „Ljudski oder“

Socialne ideje našega časa so kmalu prebudile in združile tudi tržaške delavce, ki so že okrog leta 1870 uspešno zaključili razne medne boje. Močno aktivni so bili v tistih časih zlasti zidarji — ti pa so bili skoro vsi Slovenci iz Trsta in okolice. Slovenski delavci so bili vselej častno zastopani tudi v »Socialistični zvezi«, ki je začela dobro desetletje kasneje krepko posegati v politične in socialne boje v Trstu, v Istri in na Goriškem. Čvrsta je bila proti koncu prejšnjega stoletja tudi strokovna organizacija slovenskih železničarjev in pekrov. V Trstu je naposled tudi začel izhajati že leta 1891 prvi slovenski delavski list.

Delavsko gibanje se je v Trstu močno razvilo in okrepilo elasti po znanih krvavih dogodkih leta 1902, ko so delavci proglasili splošno solidarnostno stanko s kurjači Lloyda preko paroplovne družbe. Zbrali so se množično na ulici, avstrijska soldateska pa je streljala nanje. Trj je postal po teh dogodkih, poleg naših rudarskih revirjev, kjer so delavci prav tako že v prejšnjem stoletju vodili težke boje za boljše delovne pogoje, drugo najpomembnejše središče socialnih bojev na slovenskih tleh. Tržaški delavci so bili prvotno združeni v skupnih organizacijah, brez razlike narodnosti. Ob začetku sedanjega stoletja pa so se slovenski delavci zbrali v lastnih sindikalnih in političnih organizacijah, takrat so tudi ustanovili svoje delavsko izobraževalno društvo »Ljudski oder«, ki je kmalu postalo kulturno žarišče prebujenega slovenskega delavstva ob Jadranu, s številnimi podružnicami v tržaški okolici, v Križu in v Nabrežini, kjer so bili zlasti tamkajšnji kamnarski delavci od nekdaj politično zelo aktivni.

»Ljudski oder« je svojo nalogo v celoti izpolnil. Vzgal je polnih dvajset let naše delavce v duhu marksizma in razredne borbe. V »Ljudskem oderu« so predavali vsi najvidnejši slovenski kulturni delavci. To društvo je razvijalo dalje svojo delavnost tudi potem, ko je oblast razpustila Splošno delavsko zvezo »Vzajemnost«, o kateri smo zadnjič pisali, in je ni prekinilo niti za časa prve svetovne vojne, ko je bil

Trst del ožje soške fronte. Sredi te vojne, lahko bi rekli, sredi prve vojne črte, je imel 20. aprila 1918 Ivan Cankar v veliki dvorani »Ljudskega odra« v Trstu svoje znano predavanje o »Očiščenju in pomlajenju«, v katerem je preroško nakazal nadaljnji razvoj revolucionarne borbe slovenskega delavstva: »Izkazalo se je,« je dejal, »da nas ta silni vihar ni potisnil k tlom, temveč da nam je opral dušo in srca, nas pomladil, nas dignil kvišku!... Iz ponižanja, iz hlapčevstva se bo vzdignil naš narod v novo, svetlo življenje, očiščen in pomlajen.«

Delo »Ljudskega odra« je bilo velikega pomena za vse naše primorsko ljudstvo, še posebno potem, ko je po razpadu Avstrije imperialistična Italija zasegla Slovensko Primorje do Postojne, in še bolj potem, ko se polastile vlade v Rimu fašistične tolpe.

Italijanska oblast je zavirala in oteževala z vsemi sredstvi politično in kulturno delo med Slovenci. Kljub temu se je število podružnic »Ljudskega odra« močno povečalo. Pridružili so se mu složno kmetje na Krasu in v Istri in intelektualci. Segli so sčasoma dalje, ustanovili so »Kulturni svet« za sedeno ozemlje in začeli izdajati kulturno revijo »Njiva«, ki se je kmalu močno razširila. Tako so primorski delavci pod tujim jarmom pokrenili drugi slovenski delavski leposlovni časopis. O prvem, ki je izhajal v prejšnjem stoletju v Celju, bomo pisali prihodnje.

To mnogo obetajoče delo je prekinilo vladno in fašistično nasilje. Mussolinijeve tolpe so že leta 1920 napadle »Delavski oder« v Trstu, v katerem je imel »Ljudski oder« svoje prostore, in zažgale njegovo bogato knjižnico. Rušili in požgali so delavske domove, delavske knjižnice in delavske zadruge. Na Slovensko Primorje in na Italijo je legel dvajsetleten fašistični mrak. Pod pepelom pa je ogenj tlel dalje. Vzplamtel je znova za časa druge svetovne vojne, ko se je narod, ki je ostal zvest naprednim idejam, spet dignil in s orožjem v roki pregnal sovražnika. Delo »Ljudskega odra« je rodilo obilen sad. GH

Ta teden berem

Dobrica Čosić

Korenine

Čim globlje pognati korenine, se kar najbolj usidra v življenju... To je želja, ki jo tudi v najprimtivnejšem bitju poraja nagon po samoohranbi, po ohranitvi vrste. V človeku je ta želja razbohotila najrazličnejše strasti, ki si v svoji elementarnosti nenehno iščejo novih poti, da bi se uštele.

Prav ta silna sila po življenju, ki se poslužuje večkrat skrajno odvratnih oblik, sila po uveljavljanju v družbi, je hvaljezna pisateljska snov. Od tod toliko novel in romanov, ki jo obravnavajo — včasih z grobostjo naturalističnega opazovalca, spet drugič z mirnostjo stoicnega filozofa ali poeta najnižjih instinktov, zdaj bolj, zdaj manj umetniško dognano. Toda čimbolj se bogati tovrstna literatura, tem bolj se večajo zahteve bralcev do nje, tem večje je izpovedati še kaj novega.

Dobrica Čosić, sodobni srbski pisatelj, ki se je uveljavil že z romanom »Daleč je sonce« (po romanu je izdelan tudi film), se je lotil stare in hkrati večno nove teme z veliko umetniško silo poeta nižin. Zgodbi iz prejšnjega stoletja o kmečkem veljaku Aćimu Katiću, sekdanjem trgovcu s svinjami, kasneje pa županu in radikalnemu poslancu v obrenovičevski Srbiji je dal novo formo, uporabil zanjo izvirno sodobno metaforiko. Ki bi bila vredna dobrega pesnika. Posamezne like tega romana, v glavnem najože člane Katićeve družine, je upodobil z mojstrstvom dobrega opazovalca življenja, psihologa in filozofa.

Roman temelji na družinskem konfliktu, na majhni človeški tragediji, ki jo avtor osvetljuje z razgovori, še bolj pa z razmišljanjem posameznih oseb, z oživljanjem spominov oziroma preteklosti, ki pojasnjuje in hkrati opravičuje. Aćimu se izjalove sanje o sinu — ministru, o močnih vnukih, v katerih bo živel naprej. Gjorgije, starejši sin, postane slabši lovec na celine, »repa brez korenin«, čeprav mu je Aćim preskrbel zdravilo, krepko ženo, ki bi lahko rodila kot zajčja. Mlađji, ki ga je postal študirat v Parizu, da bi postal kasneje minister v radikalni vladi, se poroči s hčerko njegovega političnega nasprotnika in vidi v strankarskih razprtijah samo nesrečo za Srbijo. Zadnji udarec, ki ga doživi Aćim, ta tragični junak romana, velik v svojem zgrešenem rodoljubju in majhen v svoji silni silji po uveljavljanju, je sramoten propad radikalne stranke in žalosten konec prerovske vstaje.

V to družinsko zgodbo je pisatelj vpletel še vrsto oseb, ki so povezane z usodo glavnih junakov in ki so, vsaka po svoje, pomagale Katiću navzgor in navzdol. Prav s temi strankarskimi liki se je posrečilo avtorju že bolj živo prikazati takratne družbene razmere in povečati razgibanost in silovitost.

Mariola Kobalova

cih, ter ji ostal vse življenje zvest, saj je bil z neštetimi srčnimi vezmi priklenjen na ta svet proletarcev — a na dnu te zvestobe je skrita kot njeno neprekljeno jamstvo pisateljeva ljubezen do matere... Hkrati pa je dal tej viziji večji obseg in globljo vsebino, uveljavil jo je za načelo vsesplošne resničnosti, dal ji je pomen temeljnega etičnega zakona in tako se je v Ivanu Cankarju uresničila Marxova misel, da proletariat ne more biti samo nosilec svoje lastne svobode, marveč je neizogibno tudi nosilec svobode za vso družbo.

Iz iste zvestobe je zrasla Cankarjeva nenehna in nenehno občutljiva skrb za pravičnost in pravico. Vprašanje pravičnosti je za zatiranje človeka najvažnejše vprašanje, kajti le če sme upati v pravičnost, ima njegovo življenje smisel — in iz te osnovne notranje resnice zatiranega človeka, se je porodila pesničkova misel, da je življenje brez pravičnosti nenaravno in nesmišljeno. Prav zaradi tega ga ob pojavih krivice vedno obhaja groza in zato se upira celo življenju samemu, ga obsoja ali celo zanika. Ta groza, upor, obsodba, obup in zanikanje pa so le obup in upor človeka, vkleknjenega v krivični red, so groza in zanikanje človeka, ki je vse svoje življenje zastavil za eno samo upanje, za upanje v zmago pravičnosti.

Nič manj ni jasna zveza med Cankarjevo zvestobo in med tisto posebnostjo njegove pravičnosti, ki smo jo skušali opisati z izrazi: sočutenje, ljubezen in filantropija. Izkušnja naštetih zatiranih pokolenj, ali, da tako rečem, rodovna izkušnja proletariata govori, da je pomanjkljiva in krivična sleherni pravica, dokler ne daje in ne zajamči vsem ljudem enake in vsakemu posamezniku njemu primerne možnosti in sredstva, da lahko uveljavi svojo pravico, se pravi: dokler ni konkretna in človeška, dokler ne zna upoštevati razlik in svojevrstnosti, sicer je človek kakor pohabljenec ali kakor bolnik, ki mu nič ne jemlje pravice do življenja, a je ne more uveljaviti, ker je obsojen v nepremičnost. Tudi to izkušnjo je Cankar razširil na vse področje etike in v njegovi pravičnosti srca se dejansko zrcali napor zatiranih in zapostavljenih, da bi si preko formalne in razredno omejene pravice meščanske družbe priborili dejansko pravičnost zase, t. j. za vse in za vsakogar.

Ivan Cankar je bil socialist in revolucionar, kar je povsem naravno in drugače sploh ni moglo biti — bil pa je socialist v nekem določenem trenutku razvoja socialističnega gibanja — in nadvse pomembno je, da je bil v tem trenutku pravi socialist. Bil pa je doslednejši, revolucionarnejši in razumnejši od uradnih teoretikov in politikov II. internacionalne, saj se zanj socializem ni mogel nikdar spreminjati zgolj v abstraktno teoretično, taktično in organizacijsko pravešanje strankine birokracije, marveč mu je vedno pomenil življenjsko nujnost, zaradi katere so se porodila prva osvobodilna gibanja evropskega proletariata in iz katere je zrasla revolucionarna misel Karla Marxa in Friderika Engelsa. Ravno v tem je skrit eden izmed razlogov, da je prav Cankar v nasprotju z nazorji socialne demokracije zasnoval tezo o različnih poteh v socializem, kakor jo je formuliral v predavanju Očiščenje in pomlajenje.

Ob tej tezi pa se zavemo še drugega izvora Cankarjeve miselnosti — in to je njegova prav tako strastna navezanost na slovenski narod, njegova domovinska ljubezen. V njej se je strnila napredna tradicija našega narodnoobrambene boja, ves napor slovenskega ljudstva, da se konstruira, uveljavi in ohrani kot narod — a na dnu te ljubezni je bila skoraj gotovo izpodbuda njegovega očeta, izpodbuda, o kateri je sam spregovoril v črtici Samoten pogovor.

Tudi za svoj narod je iskal Cankar rešitve, našel jo je v socializmu ter ustvaril tako — v popolnem nasprotju s socialdemokratsko ideologijo — iz socialnih in nacionalnih težnj skladno sintezo, h kateri ga je neugnano silila njegova zvestoba proletariatu in narodu. Zato pa je tudi mogel tako jasno in prepričljivo formulirati res revolucionarno rešitev slovenskega narodnega vprašanja in dati rešitvi tudi konkretno politično obliko v tezi in napovedi jugoslovanske federacije.

Tako je Cankar na Slovenskem uspešno oživljal in branil pravo socialistično misel, ki se je porodila v Evropi iz osvobodilnega boja proletariata in iz najboljših tradicij večstolletnega razvoja človekovega sveta. Zajamčil ji je občedeloško veljavo s tem, da je za cilj in izhodišče postavil človekovo srečo in uveljavil to srečo kot temeljno etično načelo. Zavaroval je njeno proletarsko vsebino s tem, da je branil njeno globoko revolucionarnost ter zagovarjal tezo o različnih poteh v socializem in ohranil je njen internacionalizem s tem, da je vprašanje nacionalne osvoboditve združil s perspektivo družbene preobrazbe ter ga rešil v duhu samoodločbe in bratstva narodov.

Tako je bilo Cankarjevo delo in življenje posvečeno bodočnosti, posvečeno ji je bilo v dvojnem pomenu: kot boj za družbeno preobrazbo in revolucijo, nato pa še kot formulacija nekaterih takih temeljnih načel, brez katerih ni nove družbe in ki sta jih življenjska praksa in izkušnja do danes kot take že potrdila.

Ko se tedaj danes neuklonljivo upiramo pritisku zastražujočih neosocialističnih pojavov, ki se kažejo bodisi v tako imenovanih antirevizionističnih napadih, bodisi v pogovori mimogrede

»Ljudje nimajo časa za knjige«

Marjan Živec vodi knjižnico pri društvu »Jože Srebrnič« v Solkanu.

»Kje naj začneva?« je vprašal.

»Pri vaši knjižnici, če ste za to.«

Seveda je bil za to — saj je ta knjižnica njegov dolgotrajen in pravzaprav edini »konjiček«.

»Imamo okoli 3500 knjig. To bi še šlo — ampak prostor, v katerem so, je zelo slab. Tako je vlažen, da knjige plesnijo v njem. Človek, ki pride po knjigo, prav gotovo ne stopi rad v prostor, kjer zaudarja po plesnobi.«

»Koliko imate stalnih obiskovalcev?«

»Morebiti 150: 10 delavcev, 10 gospodinj, drugo pa šolarji.«

Miškom Kranjcem, češ da mu zavest, privrženost stvari, samo uničuje umetniški izraz; samo srce naj bi poslušal, razum neke ob strani pustil.

V članku PET GLAVNIH NALOG manjka na vrhu drugega stolpeca vrstica. Stavek bi potemtakem moral biti tak: Do takrat pa — dokler tega ne bomo vedeli, bodo tudi naši napori precej nesistematični, čeprav ne nekoristni.

Pri Kovičevi oceni filma V POMLADI ŽIVLJENJA je seveda pravilno »Film iz pionirskih časov naseljevanja Združenih držav...« ne pa Združenih narodov.

disi v nehumanih ukrepih, ki zajemajo ogromna prostranstva in prizadevajo ogromno število ljudi, branimo torej tudi Cankarjevo izročilo, branimo nekaj, kar je tudi po Cankarjevi zaslugi postalo intimno naše, branimo tudi Cankarjevo resnico, ki je resnica zvestega plebejskega in proletarskega srca.

(Iz govora Dušana Pirjevca)

Prve vaje novega zbora v Celju

13. novembra so zborovodje celjskega okraja, ki jih je (okoli 30 po številu) II. okrajni mladinski pevski festival združil v zavesten pevsko — vzgojiteljski in pevsko — študijski aktiv, dali temu aktivu tudi svojo pravno obliko: ustanovili so učiteljski — pevski zbor okraja Celje. Zbor — skrajšano UZ — se bo imenoval po skladatelju Ristu Savinu in je včlanjen v Zvezo Svobod in prosvetnih društev. Predsedoval mu bo Andrej Svetek, predsednik okrajnega sveta Svobod in prosvetnih društev, strokovno vodstvo zbora pa si delijo dirigenti Kunej, Ferline in Vreže.

Ustanovni občni zbor je usvojil tudi prvi koncertni program. Leto je silnega značaja in bo obsegal uvodni del, ki ga predstavljalo starejši celjski skladatelj A. Schwab, B. Ipavec, A. Mihelič in R. Savin, drugi pa sodobnejši (Adamčič, Lalajev) in sodebitelj del: Vrabec, Procel, Jobst, Lipar, Simonič, Gobec, Istega in naslednjega dne je imel zbor še svoje prve pevске vaje. Moški del je vodil Egon Kunej, ženski Jurče Vreže, skupna vaja pa je potekala pod vodstvom Borisa Ferline. V tem smislu in dopolnjevanje se s pevsko-teoretičnim poukom ter zborovodstvom, se bodo vaje ponavljale približno vsaka dva meseca.

Zbor je kljub svojem študijskemu značaju odprl vsem prosvetnim delavcem celjskega okraja.

bojiščih; po romanu je posnet film in smo ga pod istim naslovom že videli v naših kinematografih. V dobi, ko vedno znova beremo o poletih v medplanetarni prostor, bo vsak rad vzel v roko Wellsov utopični roman »Prvi ljudje na mesec«. Erich Kästner je opisal svojo mladost na Bavarskem pod naslovom »Ko sem bil majhen«. Ludvik Aškener je dal svoli knjigi naslov »Indijansko polet«.

prevede modernih del, Ampak, saj človek nima časa; preberem komaj kaj več kot 10 knjig na leto.«

»Gledališče, film vas zanimata?«

»Na leto vidim morebiti 15 gledaliških predstav, pa približno 10 filmov.«

»Potem pa ostane od kulturnega življenja« še gostilna...«

»Tam sem poročko. Imam svojo majhno knjižnico doma; v njej je tudi nekaj pesniških zbirk.«

Končala sta pogovor, saj sem mu že tako ukradel precej časa na njegovem delovnem mestu v pisarni solkan-ske mizarske zadruge.

Uspehi občinskega sveta Svobod v Zagorju ob Savi

V zadnjem času je bilo delo sveta Svobod, ki ima največ zaslug marljivo predsednik Milan Vidic, pa tudi tajnik Karlo Šoper.

V svetu so štiri delavsko prosvetna društva in sedem prosvetnih društev. Svobodama iz Zagorja in Lok — Kisovca sta se zadnje dni pridružili še novi Svobod v Kotredžu in na Izlah. Skupno imajo vsa društva 1.863 članov.

Odbor je imel v zadnjem obdobju 17 sej, precej pa jih je posvetil organizaciji in izvedbi tradicionalnega zagorskega festivala, ki se letno letno leto uspel in je lahko njegova izvedba v noben prav vsem sodelavcem. Še posebej pa smo bili v Zagorju navdušeni ob gostovanju Delavskega odra iz Ljubljane, ki je uprizoril »Jezusove Apostole«.

Dobro del svoje dejavnosti je svet posvetil izobraževanju ljudi na vasi. V to delo je vključil tudi kuharske in šiviljske tečaje po zagorskih vaseh: v Čemšeniku, Senožetih, Izlah, Zagorju, Milin, Polniku in Kolovratu. Za vse to je svet namenil 205.000 dinarjev, seveda ob podpori Občinskega odbora Socialistične zveze in rudnika.

Prav je, da pohlvalimo nekatera marljiva društva: DPD Svobodno Loke — Kisovec in prosvetna društva v Kolovratu, Polniku, Čemšeniku in Kotredžu, v teh društvih pa so se z delom najbolj izkazali France Koprišček, Jeleno Zupančič, Franc Strmiljan, Ivan Globokar in Anton Rozina s tovariši iz Potujočega kluba DPD »Svobode« Izlake.

je. Med tujimi deli bi omenili še: »Trije možje se klatijo po svetu«, napisal Jerome Jerome, našim bralcem že znan po čebavni knjigi »Trije možje v čolnu, da o psu ne govorimo«. Chessman »Celica 2455« in Aškener »Indijansko poletje«.

Domači pisatelji bodo zastopali s »Črnim labirintom« Antona Ingoliča in »Ne joči, bronasti starček«, v katerem je Branko Čopič nadaljeval s prikazom zanimive usode svojega junaka Nikoletine Bursca, ki je doživel že prenos na oder, obetajo pa tudi film o njem. Posebno zanimivo pa bodo »Vojne slike iz Cazinke krajine«, v katerih pisatelj Skurija Bijedić prikazuje Muslimansko milico, ki so jo komunisti osvobodili od znotraj in jo speljali v napredno smer.

Snov torej, ki po svoji zanimivosti in napetosti kar kliče, da bi jo videli tudi na filmskem platnu.

Druga nova zbirka »Mladinske knjige« se bo imenovala »Levstikov hram«. To bodo renejša dela, ki bodo tudi razmeroma obsejna. Kot prvo delo nameravajo predstaviti ruskega pisatelja Černiševskega »Kaj narediti, ki bo tako prvič izšel v slovenščini v knjižni izdaji. Kot druga in tretja knjiga bodo izšli Werflovi »Stirideset dni na Mu-

sa Daghus. V tej zbirki je na programu tudi roman »Goya« pisatelja Feuchtwänglerja, ki prikazuje Španjo na prehodu iz XVIII. v XIX. stoletje; romanu bodo dodane barvne in črtnobele reprodukcije. F. S.

Svečanost v Šoštanju ob jubileju Ivana Napotnika

12. decembra dopoldne je bila v Šoštanju svečana seja obeh občinskih zborov, ki ji je prisostvoval tudi umetnik Ivan Napotnik. O njegovi življenjski poti in umetniškem delu sta na seji govorila predsednik Občinskega ljudskega odbora I. Ravljen in predsednik okrajnega sveta za kulturo in prosveto Tine Orel.

Nato je umetnik prejel Red dela I. stopnje, s katerim ga je odlikoval predsednik republike in listino, ki prča, da je domača občina imenovala umetnika za svojega častnega občana.

Istega dne so v Šoštanju odprli razstavo umetnikovih del. Na razstavi sodelujejo tudi drugi naši likovni umetniki. Tudi ob tej priliki so govorniki poudarjali pomen Napotnikovega dela za razvoj naše likovne umetnosti. Razstava bo odprta do 21. decembra. —o—

NOVA GALERIJA

Slikar Milan Butina se je rodil 1923. leta v Kočevju, akademijo je končal 1931. leta. Razstavlja je v Ljubljani in Zagrebu...

»Tihotitje z lubenico« je eno zadnjih del slikarja Milana Butine. Njegova likovna govorica je vedno čista in jasna. Predmeti na slikah so zato po obliki in barvi zelo preprosti. Slika vedno po naravi, vendar ga to poenostavljanje pripelje včasih celo tako daleč, da predmet izgubi svojo resni-

no podobo.

Prvo: Izobraževanje

Ni res, da mladina ne kaže zanimanja za delo v družini

Povsod, kjer gledajo občinski oziroma krajevni politični gospodarski organi ter oblasna vodstva z razumevanjem na naša prizadevanja pri ljudskoprosvetnem delu in dajejo moralno in kadrovske, po možnosti tudi materialne pomoči — takih občin je k sreči vedno več — tam se tudi uspešno razvija ljudsko prosvetno delo. To je bil odraz občinskih konferenc prosvetnih društev in Svobod v Hrastniku, Zagorju, Kamniku, Kočevju, Domžalah in drugod. V primerih, kjer so imeli občinski sveti objektivne možnosti, da so uspešno delovali, so potekali tako zbori občinskih svetov prosvetnih društev, kakor tudi društev samih v zvezi prizadevanj, da kar največ napravijo. Pregledali so ne le problematiko društev in njihovih sekcij, temveč tudi vso kulturno prosvetno problematiko kraja oziroma občine.

Za prosvetna društva lahko ugotovimo isto. O tem pričajo tudi temeljiti, konkretni in dobro pripravljeni programi, ki so jih to pot sestavili prvič vsi občinski sveti Svobod in prosvetnih društev. Ti programi, ki so stvarni in temeljni na zanimanju, potrebah in možnostih, prikazujejo vso moralno in materialno pomoč delavskih, industrijskih in občinskih sredstev svojim področnim prosvetnim društvom, tudi najoddaljenim v občini.

Na občini zborih je bila živahna razprava o načinu dela občinskih svetov, pa tudi prosvetnih društev, o medsebojnem sodelovanju, premagovanju skupnih naporov in podobnem. Občni zbori so pokazali, da uspeva delo občinskih svetov najbolj tam, kjer so osebni stiki z društvom.

Seveda pa s tem delo še ni končano; z analizami, smernicami itd., je potrebno aktivizirati člane sveta, da se bodo borili za izvajanje konkretno sprejetega programa sveta oziroma prosvetnega društva in ga bodo tudi izvedli. Zato so na občinski konferenci v Kočevju govorili tudi o tem, kako naj bi svet skozi vse leto pomagal tako pri realizaciji svojega programa, kakor tudi programov društev. V tem naj bi se izražala aktivna, delovna

vloga občinski svetov. Ugotoviti je treba najprej, kje so tista ključna vprašanja, od katerih je odvisna rešitev vsake drugih vprašanj.

Posebno pozornost bodo v letošnji sezoni občinski sveti posvetili izobraževanju odraslih, članov društev in drugih, z usmerjevanjem naslednjih bistvenih nalog v občini:

— usposabljanju organizatorjev poslovskega izobraževanja odraslih in predavateljev na tem področju;

— ustanavljanju večernih delavskih gimnazij in drugih šol ob rednih šolah;

— ustanavljanju organizacijskih in programskih udrugi občinskih ljudskih univerz;

— ustanavljanju oziroma usposabljanju občinskih ljudskih knjižnic s čitalnicami in potujočimi knjižnicami ter razvoju knjižničarstva v vsej občini;

— ustanavljanju klubov ter metodam dela in organizacijskim oblikam klubskega življenja.

Na vseh občinih zborih prosvetnih društev in občinskih svetov so razpravljali o problemu mladine, ki so ga povezovali z vključevanjem novih članov v naša društva. O mladini so imeli različna mnenja: da je samo za tehniko, ples, film, da ne poje rada, ne igra

rada, da se ne vključuje v prosvetna društva itd. Te enostranske ocene so nam vse prej kot koristile. Kakšna pa je mladina resnično?

— V naših družinih imamo 52 odstotkov družinskih članov iz vrst mladine v starosti do 25 let;

— v zagorski občini in še marsikje je 50 odstotkov mladine članov odborov prosvetnih društev;

— marsikje, zlasti v oddaljenih neindustrijskih krajih, mladina še vedno rajši poje, igra oziroma gleda dramske prireditve in pevske nastope kot pa redno hodi v kino (to so pokazale ankete v Kočevski Reki, na Črnem vrhu, na Rakitni in v praksi drugod);

Vsa enostranska, zlasti pa negativna ocena mladine ni na mestu. V zvezi s posebnimi posameznimi kraji — gošpodarskimi, socialnimi, političnimi, tehničnimi, kulturnimi, s tradicijo itd., je tudi različno kulturno zanimanje ljudi in tako tudi mladine. Povsem drugačni so kulturni interesi in potrebe ljudi v industrijsko razvitih krajih kakor pa v industrijskih sredstvih. V Kočevski Reki na primer hodi od 100 odraslih le 36 redno v kino. V neindustrijskih krajih ljudje raje obiskujejo gledališke predstave kot pa filmske. V industrijsko razvitem Hrastniku si povprečno vsak domačin ogleda letno kar 15 filmskih predstav. Takih primerov bi lahko našteali še več. Za vse pa velja splošno pravilo: povsod tam, kjer obstaja tradicionalne ustanove in društva in so ljudje navajeni na njihovo dejavnost, se morajo nove ustanove (kino in podobno) in celo nove oblike ter sekcije (klubske življenja, izobraževalne sekcije in podobno) v starih družinih še le uveljaviti, pridobiti si morajo publiko in aktivne člane. Stara društva imajo pri tem — lahko bi rekli neko prednost, ker mora vsak posameznik doseči zrelostno stopnjo v odnosu do nove ustanove (kino in podobno, ker uvaža le novo obliko, je pa stara institucija). — Nato šele rečemo, da se le nova oblika oziroma ustanova uveljavlja, da je dobila stalno publiko, ljubitelje in podobno. Dejstvo je, da znamo mladino večkrat zainteresirati za igranje, petje itd., toda ne znamo je obdržati v teh skupinah. Zato pravimo, da mladina ni vztrajna, da hoče vse na hitro. Res je, da se mlad človek težko privaja novemu socialnemu življenju, to je pevskemu zboru in podobno. Večkrat ne zna tako dobro zapeti ali zaigrati, ker se šele uvaža, zato je večkrat zasmehovan in podcenjevan, ne počuti se dobro in prijetno v taki skupini ter odide.

Vzroki so torej globlji. Skušajmo jih analizirati. Česa si želijo — ne želijo — mlad človek?

— Notranje trdnosti — zato

se želijo vključiti oziroma pripadati neki socialni skupini (pevskemu zboru, dramski skupini, nogometnemu društvu itd.);

— upira se avtoriteti, zato ne želi absolutističnega vodstva (ne soodloča o igri, ki se te učijo kajti to določa največkrat režiser);

— želi hitrejši tempo, kot ga ima tudi sodobna tehnika, hitrejši ritem življenja, hitrejši ritem glasbe (jazz); torej ritem časa nanj nujno vpliva in zato hoče mlad človek hiteti preko več ciljev, uspehov, nastopov do končnega cilja.

Niko Lukež

Posvetovanje v Bohinju

Občinski svet Svobod in prosvetnih društev bohinske občine je pred kratkim sklical širše posvetovanje, ki so se ga udeležili zastopniki društev ter drugih zainteresiranih organizacij in ustanov. Na posvetu so sprejeli resolucijo, v kateri ugotavljajo: — da v izobraževanju odraslih še nimajo utrdjenih oblik in da zato moralno podpirajo prizadevanja izobraževalnega centra pri občinskem odboru SZDL in prizadevanja posameznih društev; — knjižnica naj bi postala samostojna proračunska ustanova OBLO;

— treba je usmerjati programsko politiko vseh društev; — nujno je družbeno sodelovanje v programski politiki kinematografije;

— proslave in spominke dnevi bi morali organizirati bolj načrtno;

— brez izboljšanja materialnih pogojev kulturne prosvete in vzgojna dejavnost ne bo napredovala, zato naj bi skrb za vzdrževanje kulturnih domov prevzel OBLO.

Tudi podjetja in sindikalna organizacija naj bi materialno podpirali kulturno-prosvetno dejavnost, društvom pa naj bi dotalice razdeljeval Občinski svet Svobod in prosvetnih društev.

OBČNI ZBOR SINDIKATA LJUBLJANSKIH GLASBENIH ŠOL

Glasbene šole naj vzgajajo za delo v Svobodah

Ne samo strokovno izobraziti delavce, ampak jim dati zaključeno izobrazbo, ki jih bo usposobila za vsestranske ljudskoprosvetne delavce

V četrtek je bil v Hubadovi dvorani na Nižji glasbeni šoli Center občini zbor sindikalne podružnice glasbenih šol. Poleg številne udeležbe moramo pohvaliti tudi zelo živahno diskusijo o poročilu predsednika prof. Cveta Budkoviča, ki je razkrila bogato problematiko naših glasbenih šol in ukažala — zaenkrat seveda še ne sistematično — polji, ki jih bo treba ubrati v prihodnosti. Tudi sicer je bilo iz poročila razvidno, da je bila dejavnost naših glasbenih šol tudi nazven zelo živahna, saj so imeli v preteklem letu nad 200 zunanji nastopov — od koncertov v tovarnah, kot v Iskrji, Vevčah in v Litostroju, pa preko radia, podjetij, ustanov, vojašnic in osemletk do Socialistične zveze, raznih domov, na cesti Bratstva in enotnosti in na tekmovanjih v Pristini ter v Zagrebu in Beogradu, kjer so prejeli osem prvih mest, dvanajst drugih in šest povelj.

Vse to delo pa še bo lahko še bolj razmahnilo, če bodo znali urediti številne notranje probleme. Pri tem niso brez pomena taka vprašanja, kot so in-

strumenti in notni material, — vsega tega primanjkuje in zato bo treba še v večji meri kot doslej pomagati drug drugemu. Šole bodo napravile seznam da-

bo mogoče zajeti sleheren razpoložljiv instrument ali nota, in tako še v večji meri doseči pomoč, ki so jo posamezne šole že doslej izkakovale druga drugi. Med manjše pomanjkljivosti je šteti tudi numerus clausus, ki ga v uvedla Glasbena šola Center. Seveda je to ime- lo za posledico, da je število učencev padlo na 500. Sindikalna podružnica je podvzela potrebne ukrepe za odpravo te omejitve in upravni odbor šole je predlog podružnice že sprejel. Prav tako so odklonili enotne učnine na vseh šolah. Kakor je videti ta zahteva na prvi pogled popolnoma upravičena, pa nam globlja analiza pokaže da v svojem bistvu ni pravična. Glavna ovira za uvedbo enotnih učnin na vseh šolah je zelo različen socialni sestav na posameznih šolah, pa seveda tudi različni socialni položaji posameznih učencev. Zato so sprejeli predlog, da naj se določita le najvišja in najnižja učnina, posameznik pa sam po sebi določi, da po uvidenosti določa učnine. V tej zvezi bi omenili oprostitev učnine pri učencih, ki so pokazali odlične uspehe, posebno pri tistih, ki so to dosegli že dve leti ali tri zaporedoma. Na videti je ta vzpodbuda za učence kot za starše popolnoma upravičena. Upoštevati pa moramo — tako je pokazala izkušnja — da prav ti učenci izkušnja pogosto bodisi ne pokažejo tiste napredka, kot so ga od njih pričakovali, bodisi da ne nadaljujejo študija in tako družba od njih nima prave koristi. Poleg tega pa se je pokazalo, da ti učenci svoje uspehe dolgujejo predvsem dejstvu, da so doma dobro situirani — da imajo doma klavir in podobno — ter jim je zato v večji meri kot slabše situiranim omogočen intenziven študij.

Precej pozornosti so posvetili tudi novi akciji, ki teče v zveznem merilu, da bi vse šole prešle pod svet za šolstvo. Te ga merila po mnenju zborovalcev ni mogoče uporabiti za učenostne šole in torej tudi za glasbene šole ne. Medtem ko so splošnoizobraževalne šole brezplačne, pa se glasbene šole vzdržujejo s šolninami. Tudi so težave z različnim sestavom učencev, med katerimi najdemo v istem letniku zelo različne starosti. Upoštevati pa moramo tudi take šole, kot je Srednja glasbena šola, ki ima v svojem sestavu precej učencev, že med študijem delujočih v Operi, Filharmoniji in drugod. Zato je splošno prevladalo mnenje, da naj glasbene šole še naprej ostanejo pot svetom za prosveto in kulturo.

Posebej moramo spregovoriti o odnosu direktorjev do pedagoškega kadra na nekaterih

šolah. Ta odnos je vse prepoznatljivo vreden kritike. Seveda za tako težko vprašanje ni v vsakem primeru kriv samo direktor, vendar je za primere, ki žal niso redki, to mnenje le upravičeno in je zato treba reči, da ni dovolj, če ima direktor samo muzikalni posluš. Od socialističnega direktorja lahko poleg strokovnega zahtevamo tudi politično znanje, sicer se lahko zgodi da zna biti tak direktor zelo samozavesten. Kadar je hvaljen, popolnoma pa odprave pred kritiko. Gotovo pa je, da bi tu mnogo pomagalo, če bi tudi mladino v večji meri zadolževali s funkcijami.

Precej viharja je vzbudila opazka, da v nekaterih šolah namenoma zadržujejo odlične učence, da bi se z njimi lahko pohvalili. Seveda je potrebna diferenciacija — vsaka uravnilovka bi tukaj škodovala. Povek na glasbenih šolah je pač individualen kakršnen koli splošni kalup bi bil nesprejemljiv. To je ena stran vprašanja. Vajnejše kot to pa je vprašanje kako postopati z učenci, ki se bodo najboljšim primeru pozneje udeleževali kot amaterji in tu je bilo izrečenih nekaj predlogov, ki se nam zdijo posebne poudarka vredni. Učence na glasbeni šoli naj ne dobiva samo strokovnega znanja. To je sicer glavno, vendar pa moramo gledati, da bomo iz takega učenca naredili amaterja z nekako zaključeno izobrazbo. Tak amater bo lahko na svojem delovnem mestu, v mestu ali na podeželju, izredno koristen v Svobodah in prosvetnih društvih. Takih ljudi — določeno strokovno izobrazbo in splošno razgledanost nam nadvse manjka. Družbeni vidik in splošna korist morata pri vzgoji učencev glasbenih šol zavzeti svoje mesto poleg strokovnega. Ta želja je bila izražena tudi s strani Svobod in iz reakcije zborovalcev je bilo videti, da lahko upamo na uspeh v tem pogledu. Seveda bi bilo dobro, če bi mogli z nekdanjimi učenci tudi po šolanju ostati v stiku. Vendar so tu težave, saj se učenci razkrope na vse konce; vendar bi bilo to mogoče v neki meri, saj bi pomnilo stalno vzpodbudo za nadaljnje prosvetno delo.

Ob zaključku je bila izrečena še ena umestna pripomba: Marsikateri teh problemov bi bil gotovo mnogo bolj jasn al bi celoten rešen, če bi imeli več sestankov. Zanimanja zanje — občni zbor je to pokazal — pri naših glasbenih vzgojiteljih ne manjka.

F. S.

Drama s sodobno tematiko

Sarajevski novinar Miro Jančić je napisal dramo »Let zamljenih«. To je eno izmed redkih del, ki obravnavajo sodobno problematiko glavnega mesta Bosne in Hercegovine. Predvsem prikazuje tisto našo mladino, ki je sodelovala v številnih delovnih akcijah v izgradnji domovine.

F. S.

FILMSKI KOMPAS

»LETIJO ŽERJAVI« MIRKO GROBLER: Sovjetska kinematografija se vendarle rešuje iz šablon »patetičnega« realizma. Zato nas ta film prijetno preseneti.

KAJETAN KOVIČ: Po dolgem času spet dober ruski film. Predstavlja nam človeško in ljubezensko dramo iz vojnih let na resnično toplem in neparolarski način.

VASJA PREDAN: Če odštejem rahlo pomanjkljivo dramaturgijo filma, sem prepričan, da je ta izredno preprosta, neposredna in globoka človeška izpoved ena najbolj očarljivih filmskih umetnin, ki sem jih videl v zadnjem času. Če bo sovjetska filmska produkcija šla po sledih »Žerjavov«, tedaj bomo nemara kmalu smeli govoriti o renesansi sovjetskega filma.

»IZGUBLJENI KONTINENT« MIRKO GROBLER: Preprost in čist dokument, ki nam odkriva daljno življenje s tolikim spoštovanjem. Zelo priporočam ogled.

»ŽENA DNEVA« KAJETAN KOVIČ: Resen poskus mladega italijanskega režiserja, da bi se spoprijel z družbeno problematiko svojega okolja. Film je vreden ogleda.

»LA TOUR, PAZI SE« Stevilnim lažigodovinskim filmom se je pridružilo še to jugoslovansko-francosko koprodukcijno dete. Paša za oči — toda nič za glavo in srce.

Risanka -- ne samo za zabavo

film

Kdo še ni videl risanih filmov ameriškega mojstra risanke Walta Disneya. Risane filme so sicer delali že prej — ob samih začetkih kinematografije — vendar jim je prav Disney priboril tisto popularnost, ki jih je priklopila najširšemu krogu gledalcev; Mickey miška in moranr Popaj pa sta postala že kar poima. Njegove risanke so v glavnem služile zabavi, kritična človeških slabosti je imela pri njih le majhen delež.

Seveda pa ima risanka še druge možnosti, celo večje kot igrani film in te možnosti so

izrabili jugoslovanski ustvarjalci risanih filmov. Podjetje hrvatskih filmskih delavcev »Zagreb-film« je pred tremi leti z risarji propadlega »Duga-filma« osnovalo poseben

»Halo, hidrobaža!«

To je naslov filma, ki ga za podjetje hrvatskih filmskih delavcev Zagreb-film snema Ivo Tomulić. Film utegne biti zaradi svoje zelo zanimiv, saj bo v njem obdelan primer sodelovanja med našo armado in ljudstvom.

Delavci osnovali klub prijateljev filma

Pri Domu kulture »Zahodni Vračar« v Beogradu so osnovali »Klub delavcev — prijateljev filma«. Mesecna članarina znaša 100 dinarjev in zanj bodo člani lahko videli s filmov. Vsak film bo imel uvodno predavanje. Zanimiv je tudi sklep, da bodo pozneje predavali delavci sami.

»Stekleno mesto«

Film pod gornjim naslovom je nastal v okviru sodelovanja med beograjskim podjetjem UFTS in filmskimi delavci iz »Českega državnega filma«. To je dokumentarni film, ki prikazuje rečno delo českih delavcev v nekem malem českem mestu. Izdelujejo steklene predmete za uporabo in čisto. Film je režiral Vlado Šiljanović.

Studio za risani film. Brez prave tehnike so se zagrebški filmarji vrgli na delo in nam v dveh letih ustvarili nekaj resničnih mojstrov. Risani film so uporabili za kritiko človeških in družinskih napak. Tako v filmu »Premiera« niso prikazali premiere v gledališču, kot bi kdo pričakoval po naslovu. Namesto tega so pokazali malomeščanski svet, ki mu ni mar za vsebino in umetniške vrednote predvajane opere, ampak ga bolj zanima to, kako bo deloval na svojo okolico. V filmu »Nocturno« so prikazali zamisljenega pešca. Če ne bi bilo rdeče svetilke, bi lahko prišlo do nesreče, tako pa ga je v svojo rdečo luč v zadnjem trenutku opozorila. Pa človek gre dalje in ne misli na človekov um, ki je dal svetilki njeno vlogo in jo s tem dvignil nad njeno materialno vrednost. Taki so tudi filmi »In vendar se vrte«, »Maščevalec«, »Ring«, »Hrabri Bušo«, »Veliki strah«, »Happy end«, »Romeo in Julija«, »Potovanje v vseminje«, »Samec« itd. Seveda niso pozabili popolnoma na zabavne možnosti risane filma, pa še takrat so mu dali globlji smisel, kot na primer v filmu »Kavboj Jimmy«, kjer so kavbojke in njihov vpliv na mladino prikazane z ironične strani.

Resni napor zagrebških mojstrov niso mogli ostati brez odmeva. Prva priznanja so prejeli že v domovini, še več pa v tujini. Na festivalu v Cannesu so pomenili pravo presenečenje. Veliki umetnik risane filma Mc Larren je izjavil, da je »iznenaden v najboljšem smislu. Skoraj nedolgovoljivo mi je, da je bilo vse to izvršeno v tako kratkem

času in s takšnim potencialom... Mislim, da boste dosegli še kaj več.« V naših filmih je pogrešal samo več nacionalne note, pričakoval pa je tudi več socialnih motivov. Casopis »La cinematographie française« je v posebni festivalski izdaji namenil posebno vlogo filmu »Premiera«: »Jugoslovani so podali s simbolno gledališko »Premiero« popolni mikrokosmos svečane večerne predstave festivala v Cannesu, pa naj to zadeva I. ali XI. festival... Predstava nam na koncu pokaže ljudi... strašno podobne tolikim, ki jih vsak dan srečujemo med Carltonom (hotel, v katerem stanujejo filmske zvezde) in v hodu v festivalsko palačo. Še dolgo bi lahko naštevali pohvale; naj dodamo samo, da so na festivalu v Bergamu dobili posebno priznanje žirije, »Samec« pa prvo nagrado na festivalu v Benetkah.

Tako je razumljivo, da so zlahka prodali svoje filme v številne države, celotno proizvodnjo pa firmam »Entreprise« (New York), Metro Goldwin Mayer (ZDA), Sirius (Zahodna Nemčija) in še nekaterim. Tako so dobili sredstva, da bodo modernizirali svoj studio in si nabavili nove kamere in ostali nujno potrebni tehnični inventar. Saj do zdaj so delali v neprimernih dvoranah nekdanje kina v Vlaški ulici 11, medtem ko so morali snemati v prostorih veslaškega kluba »Mladost«.

Pri risanem filmu je tehnika posebno važna, saj je za desetminutni film potrebno narisati okrog 13.000 sličic. Tako bomo razumeli, zakaj imajo v zagrebškem studiu kar 120 risarjev. Posebno vlogo med njimi ima glavni risar, ki da

posameznim likom karakterne poteze. To je važno že zato, da posamezne osebe takoj spoznamo in jih zlahka ločimo med seboj. Delo nato preide na tako imenovane animatorje. Njihova naloga je v tem, da narišejo prvo in zadnjo sličico prizora. Če nekdo vtakne cigareto v usta, narišejo prvo sličico, ko je začel premikati roko, in zadnjo, ko je cigareta že v ustih. Da vidimo cel gib, so potrebne še številne vmesne sličice. Te narišejo risarji, imenovani fazejerji. Sele zdaj film posnamejo. Zaradi številnih risarjev bi se zdelo, da mora biti risani film zelo drag, posebno ker so vsi filmi posneti na barvni trak, ki je trikrat dražji od navadnega. Pa kolikor vse to film podraži, ga pa spet poceni dejstvo, da ni treba plačati igralcev, dra-

gih prevozo, dnevnice in pa traku se v glavnem porabi samo toliko, kot znaša dolžina filma; pri igranem filmu je treba namreč isti prizor posneti po večkrat, pri risanem pa na splošno samo po enkrat.

Tudi za letošnjo sezono imajo zagrebški risarji lep program. Pohvalno je, da so predvideli tudi tri mladinske filme, saj nam teh tako zelo primanjkuje. Upamo tudi, da bodo ohranili dosedanje visoko raven svojega filma, saj med imeni ustvarjalcev bomo spet stara imena, ki so našo risanko dvignila na evropsko raven — med njimi naj omenimo Vladimira Mimico, Nikolo Kostelca, Dragutina Vunaka, Dušana Vukotića, Vladimira Tadeja.

F.S.

V studiju zagrebških mojstrov. Od leve: glavni risar Ivan Marko, scenarist in režiser Vatroslav Mimica ter glavni animator Vladimir Jutriša.

Brez volje ni uspehov

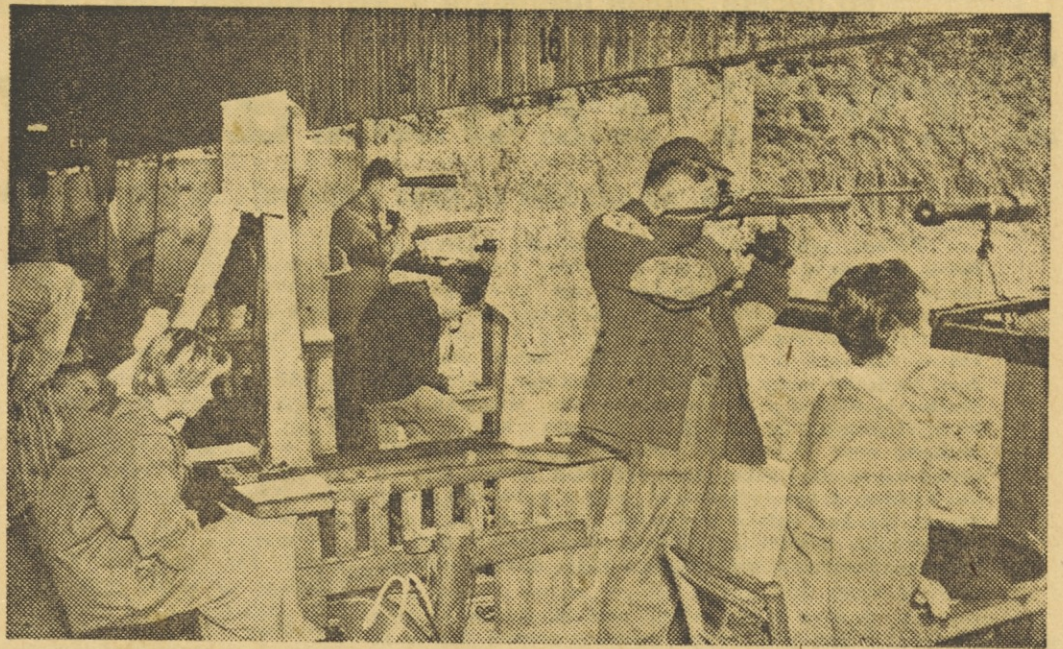
pravi osemnajstletni ključavničar Litostroja

Besedi »olimpijski kandidati« pomenita zelo mnogo za tiste, ki so mu dali ta vzdevek. Predvsem je to odzvojni marsičemu, za kar se navdušuje mladina, hkrati pa dolgoletno vztrajno delo v vadbinih prostorih. Toda možnost meriti lastne sposobnosti z najboljšimi športniki vsega sveta na največji športni prireditvi —

olimpijskih igrah, seveda odtehta marsikatero žrtev. Tako možnost je dal jugoslovanski olimpijski komite osemnajstletnemu strojnemu ključavničarju Litostroja — Jožetu Juretiču. Leta 1954 je prvič zašel v krog ljubljanskih športnikov. Pri Miri in Ljubljani je igral nogomet, dokler ga pred dvema

letoma ni povabil med težkoatlete absolutni jugoslovanski rekorder Jože Colarič. Nič nenavadnega — najmočnejši Jugoslovčan med dvigalci uteži je namreč poročen z njegovo sestro Mimico. Tedaj je mladi Juretič zamenjal nogometno žogo za ročko z utežmi in začel redno zahajati v vadbene prostore železničarskega težkoatletskega kluba Ljubljana. Ne zaman; v naslednjih dveh letih je osvojil slovensko prvenstvo v bantamski in lahki kategoriji, leta 1957 pa je bil tudi že prvak Jugoslavije v bantamski skupini. Letos je v Novem Sadu zasedel drugo mesto.

Skratka, Jože Juretič sodi sedaj med najboljše in najbolj nadarjene dvigalce uteži. »Volja je tista, ki me je gnala naprej. Vsa ta leta sem redno treniral, celo v podjetju, med malico oz. odmorom. Sam sem si napravil ročko in v tistem kratkem odmoru, oddihu in počitku, dvigoval tone. Vse dotlej, dokler mi neznani zlikovci niso ukradli ročke z utežmi. No, tedaj sem si napravil novo, s katero treniram rajši doma.« V teh skopih stavkih je skrita pot do vrhunskih športnih dosežkov. Da, to so prijemi, s katerimi je vsega 59 kg težeemu (pravzaprav lahkeemu) in 165 cm visokemu Juretiču uspelo v olimpijskem troboju dvigniti celih 270 kg! Strokovnjaki

Pomnožimo vrste strelcev!

MALO STRELSKE STATISTIKE IN PROBLEMATIKE

28 tisoč strelcev v Sloveniji

Malo je pri nas za zdaj še športnih vrst, v katerih se prevladuje delavstvo. Ena je športno klesanje, ki zanj velja, da je doslej pritegnilo največ ljudi prav iz tovarn in podjetij. Podobno razveseljivo oceno zasluži tudi streljanje. Večina slovenskih strelcev in strelk je namreč iz delavskih vrst.

Stevilke to nazorno kažejo. Pa tudi nekateri drugi podatki. V Sloveniji je za zdaj v 402 strelskih družinah več kot 28 tisoč članov in članic, ki so vsi redni pripadniki Strelske zveze Slovenije. Posamezne socialne skupine pa so zastopane takole: delavci 9.700, uslužbeni 6.400, kmetovalci 2.200, študenti 924, dijaki 450 in ostali 4.000. Daleč največ je torej delavcev, predvsem starejših. Takšna članstva je namreč v SZS skoraj polovica (15.000), medtem ko je pionirjev in mladincev natanko 11.000. Razmeroma slab je odstotek članic (vsega 1.600).

Delavci so v Strelski zvezi Slovenije že v večini, medtem ko po številu strelskih družin še zaostajajo za terenskimi organizacijami. Terenskih strelskih enot je za zdaj namreč še več, kakor pa takih v tovarnah in podjetjih. Podatek torej pravi, da so strelske družine v nekaterih tovarnah že zdaleč zelo mnogo ljudi, seveda pa kaže tudi na možnosti za ustanovitve novih družin. Posebno številčno močne delavske strelske družine imajo MTT (ki je z več kot 300 člani najmočnejša v Sloveniji), dalje tovarna emajlirane posode v Celju, celjska Cinkarna, Iskra in Sava v Kranju in še nekateri drugi kolektivi. Seveda pa je še mnogo krajev, kjer so v tovarnah in podjetjih še brez strelskih društev.

zljonica št. 3 že obratuje. (Nadaljevanje članka Milana Mavra bomo priobčili v naslednji številki.)

Se večji razmah strelskega športa med delavstvom pa zavira v prvi vrsti pomanjkanje dobrega, dela voljnega strokovnega kadra, ki bi ob sicer dobrih materialnih temeljih izboljšal še večje in razveseljivejše uspehe. Nič manjše ni pomanjkanje strelščic. Še posebno pereč je ta problem v delavskih središčih. Dve veliki industrijski središči — Maribor in Kranj — sta na primer brez vojaškega strelšča, kar obutno hromi celoten razvoj strelske organizacije pri nas. Tretji

lo usmerilo k večjim, trajnejšim uspehom (Kočevarje).

OHO-AHA

Oho, kakaj tako? Mladi 17-letni mladinski prvak Jugoslavije Jazvič iz Opatije je po izjavi svojega trenerja veljal za enega izmed najresnejših favoritov državnega namiznoteniskega prvenstva tudi v članski konkurenci. Prav ta Jazvič pa je v Ljubljani poskrbel za prvo veliko presenečenje. Dal se je namreč premagati povsem neznani Zagrebčanu Vukeliču. In komentar ljudi iz njegovega kluba: ubogi Jazvič je izgubil zaradi tega, ker se ni znašel v ljubljanski megli (tekme so bile v dvoranah). Taval je namreč po Zg. Šiški in zaman iskal Dom Partizana, kjer bi naj nastopil. To ga je živčno seveda tako izčrpalo, da je bil povsem iz sebe tudi še potem, ko je že stal za pravo mizo. Zares smola, kajne. Ali — eden med dvestopetimi, kolikor je bilo udeležencev.

Aha, znati je treba. Tako pravijo v Varaždinu, potem ko se je njihov nogometaš milijene Varteks blaziral v četrtfinale jugoslovanskega pokalnega tekmovanja. Tudi prvotniški za zdaj niso ustavili zmagovitnega pohoda Varaždinov. In tajna njihovega uspeha? Varteks je skoraj vsak jesenski tedaj izkoristil za odigranje prijateljskih tekem z močnimi (tudi prvotniškimi) nasprotniki. Ponudil jim je dobre pogoje za nastop v Varaždinu (beri dovolj denarja) in opazoval, kako igrajo. Sadovi se že kažejo. Ali bodo Varaždinci našli kaj posnemovalcev tudi v Sloveniji?

Oho, pa še eno »geografsko«. Mariborski Večer je pred dnevi objavil vest, da so se naši alpski tekači zbrali na prvem treningu v Vodnikovem domu na Velem vrhu. Kaže prav zares, da tudi novinarjem priprave v predsezoni ne bi škodovala. Se posebej, ker gre za smučarsko panogo, ki si vse bolj prizadeva, da bi bila vsaj v naši republiki evidentirana za zaporedno številko 1 (zimski oddelek seveda).

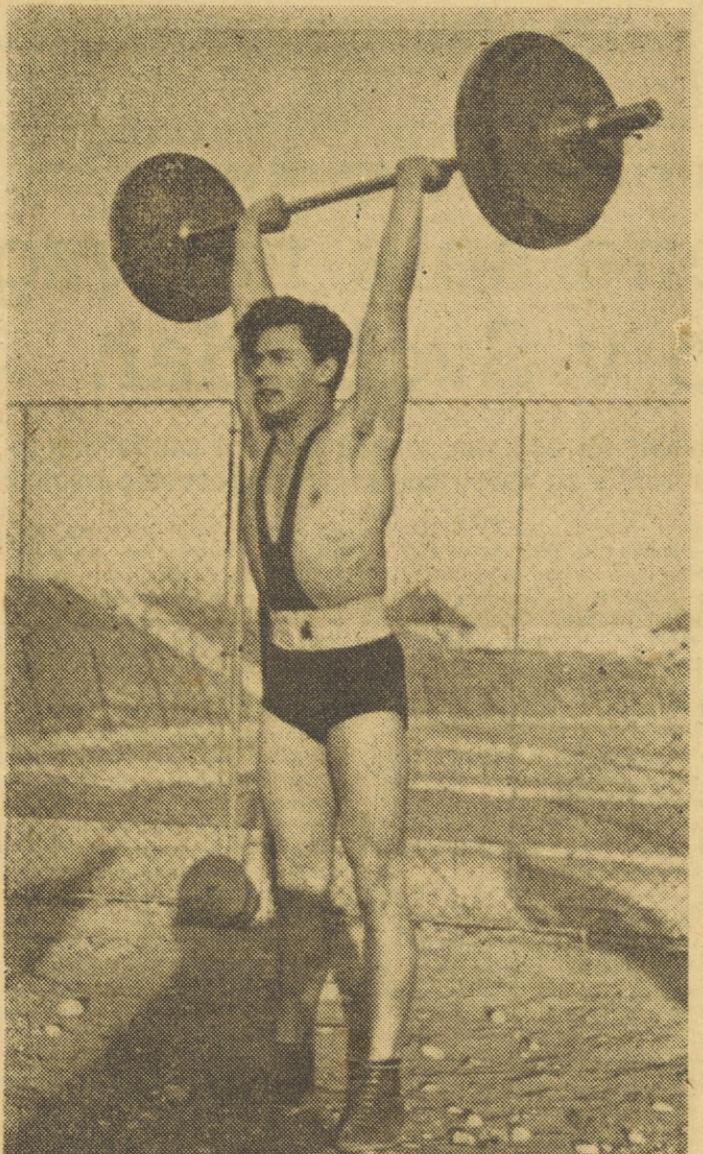
Aha — in morala! O nogometašu Eraku, ki je star natanko 33 let, je spet mnogo besedi. Pridržani pravijo, da gre za izpričana prve vrste. Dela nič, pa tudi v klubih ni z ničemer zadovoljen. Zato jih tudi menjava kot kameleon barve. Začel je v Ogulinu, nato pa je nastopal v dresu Sibenika, Lokomotive, Karlova, Hajduka (Kula) in naposled Trešnjevke. Večina teh društev ga je izključila iz svojih vrst. Vprašujemo pa se, kako se je vendar vedno znova našel klub, ki ga je sprejel...?

Praksa uči

Stiska s tekmovalnim prostorom je bila tista, ki je te dni nakazala učinkovit propagandni prijem športnim organizacijam. V Zagrebu je bil namreč polfinalni boksarski dvoboj za državno prvenstvo med hrvatskim prvakom, domačo Lokomotivo in slovenskim zastopnikom »Mariborom« — v železniški delavnici. Uro pozneje, ko je nehala udarjati razgreda delavčeva roka po železu, so ondi stopili v ring najboljši slovenski in hrvatski boksarji zgolj zaradi tega, ker prireditelji niso našli drugega, ustreznjega prostora.

lahko zelo pisan, saj je več panog in iger zelo primernih za tako izvedbo. Razen boksa je bi lahko tekmovali v večjih delavnicah še dvigalci uteži, judoisti, namiznoteniški igralci, skakalci v vodo na canvasu, rokoborci, sabljači, telovadci in šahisti. Nekoliko več spretnosti pa bi zahtevale naslednje panoge in igre: atletika, kolesarstvo (na valjih), košarka, kotkanje, odbojka, roket, tenis in perjanica. Nič manj privlačen kakor razni prvenstveni nastopi bi bil spored, sestavljen iz različnih panog.

Tudi v Sloveniji pomnimo nekatere take nastope po tovarnah in podjetjih, toda žal jih lahko naštejemo kar na prstih ene roke. Po svedenju otvoritvi so bile tudi prve športne tekme. V odbojki sta se pomerili ekipi soških elektrarn in EGS. Pozneje je bil še dvoboj v namiznem tenisu. V odbojki je zmagovalo moštvo soških elektrarn, v namiznem tenisu pa so slavili lepo zmago dijaki EGS. Hkrati so bile še tekme v košarki in malem rokometu.

Jože Colarič — absolutni jugoslovanski rekorder — je pripejal med dvigalce tudi Jožeta Juretiča.

Isava telovadnica v Cerknem ELES na pravi poti

Elektrogospodarska šola v Cerknem bo te dni proslavila osmo obletnico. Ob tej priložnosti so v Cerknem svečano izročili namenu moderno šolsko telovadnico, za katero je dal vsa sredstva ustanovitelj elektrogospodarske šole — ELES.

Po svečani otvoritvi so bile tudi prve športne tekme. V odbojki sta se pomerili ekipi soških elektrarn in EGS. Pozneje je bil še dvoboj v namiznem tenisu. V odbojki je zmagovalo moštvo soških elektrarn, v namiznem tenisu pa so slavili lepo zmago dijaki EGS. Hkrati so bile še tekme v košarki in malem rokometu.

Zastopniki ELES, šole, elektrogospodarskih podjetij in gosti so se ob tej priložnosti še dodobra pomenili o gradnji velikega plavalnega bazena na dvorišču elektrogospodarske šole, za katerega naj bi poskrbeli s skupnimi močmi v prihodnjih dveh letih.

Na belo-črnih poljih

Nov sindikalni šahovski dom

Sredi novembra so agilni jeseniški šahisti odprli svoj šahovski dom. Brez vsega bi temu domu lahko rekli »sindikalni«, kajti med približno 100 člani je menda kar 90% železničarjev in njihovih otrok.

In ko sem se pred kratkim mudil na Jesenicah, sem sklenil, da si grem to reč pogledat, tem bolj, ker sem že prej slišal veliko lepega in pohvalnega o tej delovni akciji in zmagi. Stavba se skriva za delavskim domom in je zatorej tuju ni tako lahko najti. Tudi jaz sem moral povprašati. Ze zunanja podoba me je prevzela, ko sem stopal proti adaptirani stavbi. Cedno, toda preprosto stopnišče, razsvetljava, da v temi ne zgrešiš, okusna vrata in napis. Ne utegnem se ustavljati, saj me kar vleče v hišo. In že sem v velikem šahovskem prostoru. Zmotil sem začetek seje društvenega odbora, kajti zmeniti se je bilo treba za nastop na sindikalnem moštvenem prvenstvu Slovenije na Bledu, od koder so se jeseniški železarji, kot že znano, vrnili kot zmagovalci.

Cepprav imam med jeseniškimi šahisti nemalo znanec, sem se vendarle obrnil za informacije na njihovega izredno delavnega predsednika Strumbila. Veliko mi je povedal, več kot bi moglo vreči na papir. Iz

vsega njegovega pripovedovanja je bilo lahko razbrati, da kar gori za šah. Najprej me je popeljal po igralnem prostoru, ki ga mimogrede povedano, kar iz železarne ogrevajo. Deset mizic, pravijo, da jih bo še nekaj več, po stenah zastavice, ki so jih dobili na gostovanjih v tujini, in vitrine pa kopica raznih pokalov, reprezentanca slovenskih metalurgov, pri naših izseljencih v Franciji, potovali so v Italijo, na Poljsko in menda še kam. Toda največji med vsemi pokali in tudi najdragocenejši je gotovo tisti, ki ga vsako leto dajejo zmagovalcu medobratnega prvenstva železarne. Nič manj kot dvajset let že traja to prvenstvo in na njem sodeluje skoraj redno kakih petnajst ekip. (Zdaj se mu je postavljal ob strani še blejski pokal, za prvo mesto v republiki).

»Menda je naš dom ena prvih stavb, zgrajenih iz žilindrine opeke,« mi je dejal tovariš Strumbil. »Železarina jo je začela poskusno izdelovati in nam jo je rade volje odstopila za gradnjo, da bi videla, kako se bo obnesla. Pa se je.« Nato je nadaljeval: »Sam šahisti smo vložili v gradnjo 2300 delovnih ur.« (Komaj sem izvedel, da je sam v tej številki soudeležen kar s 400 urami.) »In šele po-

tem, ko smo imeli dom pod streho, smo se obrnili na podjete za pomoč. Petnajst se jih je našli prošnji odzvalo. Zdaj pa te bom peljal še v prvo nadstropje. Vidiš, tu bo klubska pisarna, tu poleg pa bomo lahko spravili pod streho nekaj ljudi, kadar bomo imeli goste. Tudi s tem bomo nekaj prihranili. In ko bomo dobili še oskrbnika doma in uredili vse preostalo, kar še manjka, bo naš dom res lep.«

Tako torej živijo in delajo šahisti na Jesenicah. Njihovo življenje in delo je vredno posnemanja.

GOSPODINJE POZORI!

PRI PRANJU V PRALNIH STROJIH JE »EGO RDEČI ROBOT«

TISTI, KI HITRO IN SNEŽNO BELO OPERE, TER VAM VARUJE PERILO. UPORABA: »EGO RDEČEGA ROBOTA« ZA PRALNE STROJE JE ISTA KOT ZA PRANJE BELEGA PERILA

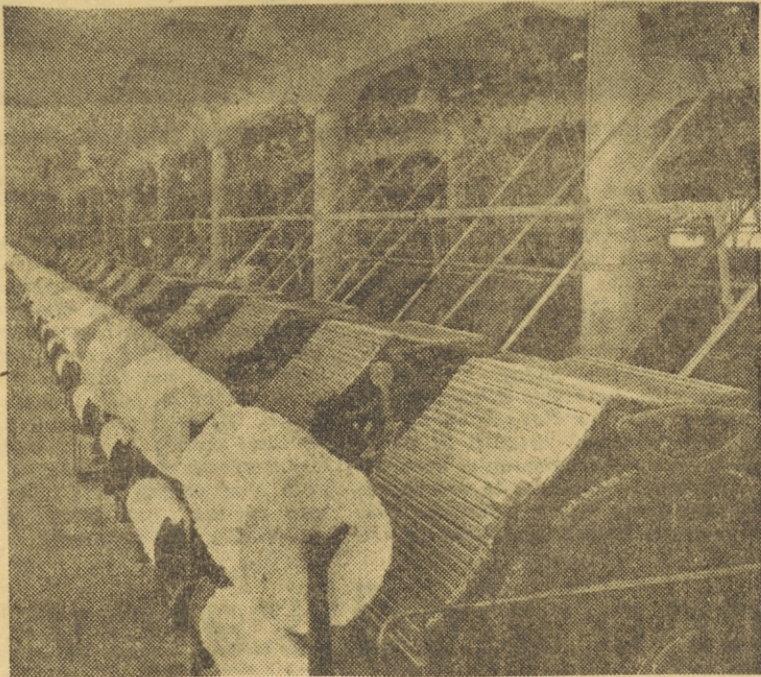
»EGO RDEČI ROBOT«

JE IZDELEK TOVARNE KEMIČNIH IN PRALNIH IZDELKOV

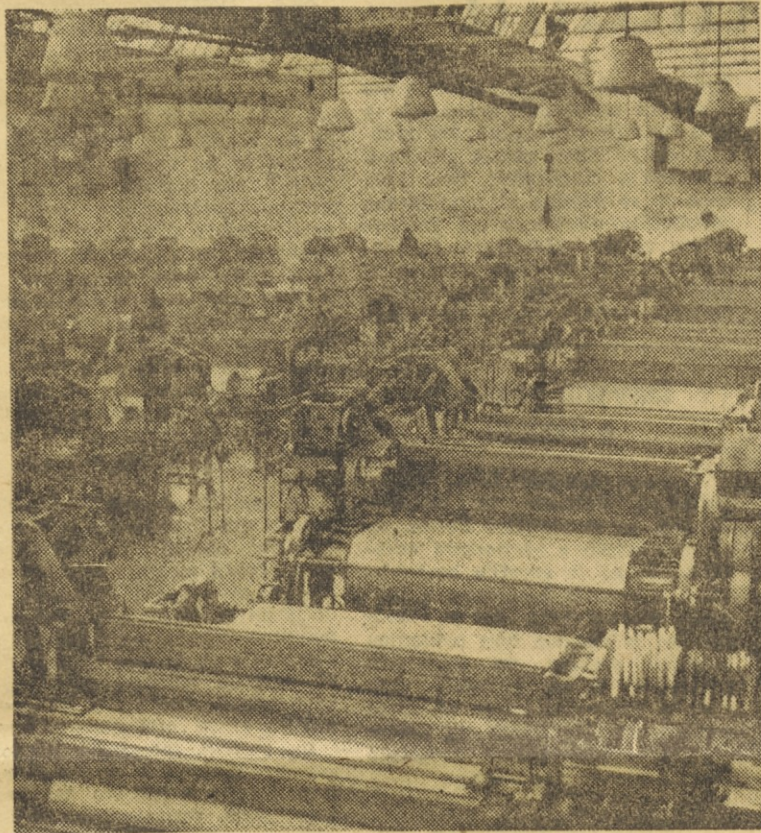
»JADRANKA« PIRAN

GIGANT

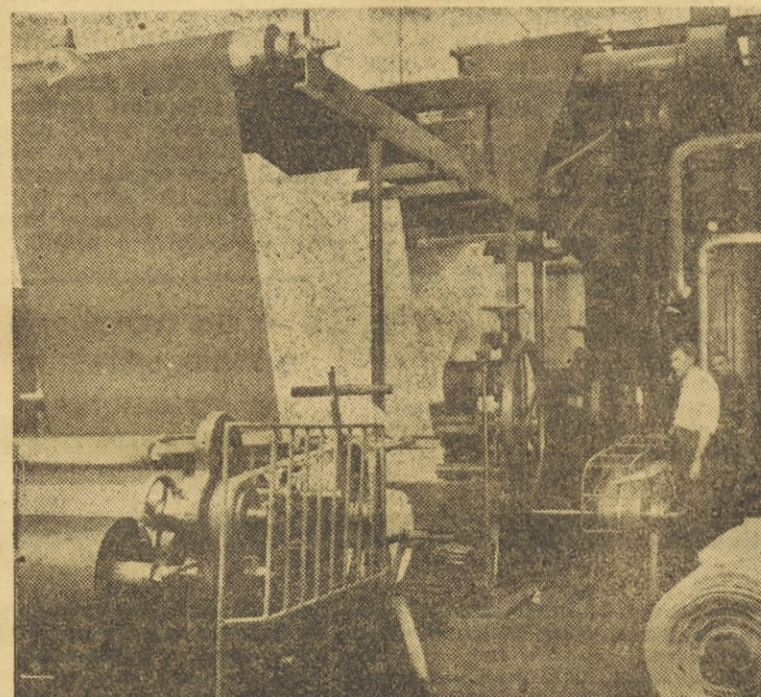
naše tekstilne industrije

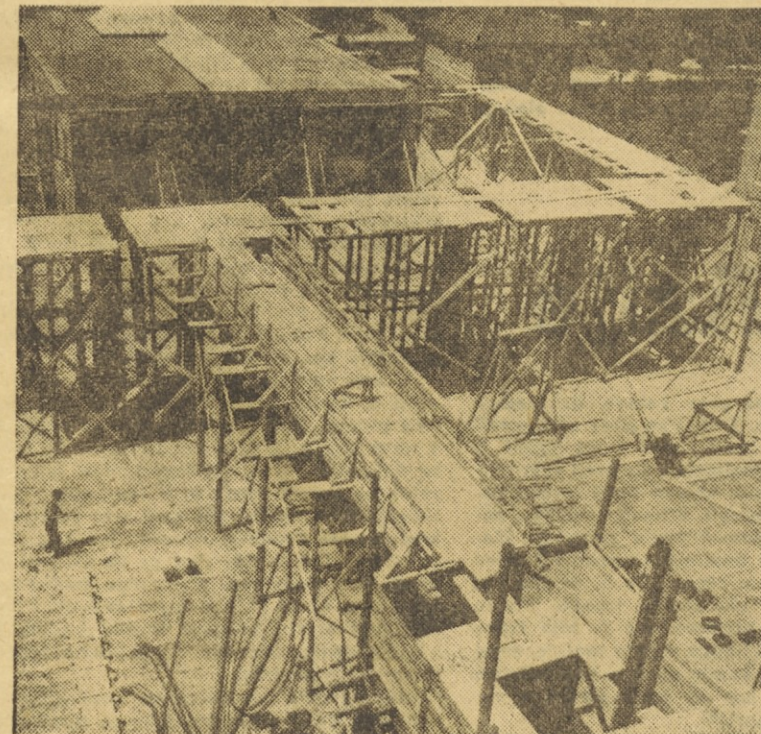
Predilnica — Mikanje preje na mikalnih strojih

Tkalnica svilenih podlog

MTT — Barvanje (okridacija) klotov

Rekonstrukcijska dela v MTT. — Graditev nove čistilnice

Tkalski stroji pojo svojo pesem. Stotine in stotine jih je — v šestih tkalnicah — ki v njih čolnčki ne-
nežno švigajo sem ter tja, medtem ko na stroju milimeter za milime-
trom nastaja široka plast blaga.

Milimeter za milimetrom, pa ven-
dar — na dan znese to pri tolikih
tkalnih strojih kilometre in kilo-
metre! Natančneje povedano, kar
okoli 75.000 metrov blaga na dan.

Da, to je MTT. Mariborska tek-
stilna tovarna, ena največjih to-
varn te vrste v državi, gigant naše
tekstilne industrije.

Tri predilnice, šest tkalnic, tri
oplenilnice in ena sukančarna,
mimo tega pa še vrsta tehničnih
obratov, kot so strojne, kleparske,
mizarske in druge delavnice ter tri
kotlarne — vse to so njeni obrati.
Okoli 4000 ljudi dela v tej tovarni;
delovni kolektiv, ki ustvari na leto
blizu dve in pol milijarde dinarjev
dohodka!

Neposredno pred obiskom smo
menili, da si bomo ogledali vso to-
varno, da bomo prehodili vse nje-
ne obrate. Toda v razmeroma krat-
kem času tega ni moč storiti; v
skoraj pol dneva smo obšli proiz-
vodne obrate komaj enega oddelka.
Tovarna pa je razdeljena na tri od-
delke! — Strokovnjak, ki nas je
spremljal, nam je zagotovil, da bi
potrebovali vsaj dva dneva, ko bi si
hoteli kolikor toliko natančno ogle-
dati vso MTT. Toliko časa pa seve-
da nismo imeli na voljo.

Od bale do preje

V Mariborski tekstilni tovarni iz-
delujejo blago predvsem iz bom-
baža, nekaj pa tudi iz stanične
volne. Tako lahko delajo mnogo
vrst različnih in lepih tkanin, ki
jih potrebujejo naša široka potroš-
nja, JLA in naša predelovalna in-
dustrija. Naj omenimo le proizvo-
dno klotov, ki jih tkejo v največji
tkalnici MTT, na proizvodno tiska-
nih tkanin — čica, kretona, delena
lir, — ter proizvodno pisanega in
kardirane blaga, raznih poplinov,
zefirov itd. Predolga vrsta bi jih
bila, ko bi vse naštevati, saj ima
MTT izredno bogat izbor svojih
izdelkov.

No, mi smo se namenili v odde-
leko kjer tkejo hlačevino in tropi-
kale, blago, ki ga ljudje vsak dan
kupujejo po trgovinah.

»Poglejte razliko med vlakni,«
nam je dejal strokovnjak, ko nam
je ob vstopu v čistilnico govoril o
razlikah med kakovostjo raznih vrst
bombaža. Iz bale je izpuli kosmič
bombaža, ki smo zanj menili, da
ni prav najboljši, saj je bil malo
rjavkaste barve, ter ga z vajenim
prijemom tako raztrgal, da so se
vlakna lepo poravnala. Nekaj nad
tri centimetre dolga vlakna je po-
ložil na rokav svoje črne halje, na-
to pa je isto ponovil še s kosom
bombaža iz druge bale, ki se je
nam — nestrokovnjakom — zdel
veliko lepši, saj je bil čisto bel. Pa
vendar, prvi je bil boljši.

»Tega dobimo iz Egipta in je naj-
boljši,« nam je potem pojasnil
strokovnjak. Bombaž dobivajo še iz
Rusije in iz ZDA, predelujejo pa
tudi našega — iz Makedonije.

Preden prispe do tkalnice, na-
redi bombaž takšno razvojno
pot: bala — svitek — steno — pred-
preja — preja. Kaj to pomeni, smo
videli.

Poseben stroj — rahlač bal —
balo najprej razcefra in bombaž
delno očisti. Nato pa — potem ko
je šel bombaž skozi posebne silose,
kjer je ležal nekaj časa — pride
v poseben stroj, ki bombaž porav-
na v »runo« — enakomerno debelo
plast. Po tehtanju gredo ti zavitki
v mikalne stroje.

Dvorana, ki smo vanjo stopili,
je bila prostrana, da si ji komaj
videl do konca. Mikalni stroji —
pravo majhno čudo, ki ga z nekaj
besedami ni moč opisati. Velik, vr-
teč se boben na vsakem stroju, na
tem bobnu pa koži morskega psa
podobna plast ostrih jeklenih bo-
dle. Le-te odnašajo plast za plast
jo bombaža, ki se potem v stroju
nekako prečese — mika. V mikal-
nem stroju se bombaž dokončno
očisti in njegova vlakna se lepo
poravnajo. Na drugem koncu pa
pride iz stroja bombažasti steno.

Prvo srečanje z rekonstrukcijo v MTT

Bombažasti steno gre nato skozi
stroje — raztezovalke. Njih naloga
je, omogočiti izdelavo čim enakomer-
nejše niti. To dosežejo s tem, da
več steno združijo, pa jih spet
ločijo v tanjšo. Tako se bombaž
porazdeli reš enakomerno in bo
imela vsa preja enako barvo, enako
kakovost.

Raztezovalke so zamotani, veliki
stroji. Ob njih smo se prvič sre-
čali z rekonstrukcijo v MTT.

Vetja namreč povedati, da je ma-
riborska tekstilna tovarna že lani
začela v svojih obratih velike re-
konstrukcije, da bi obnovila svej

izrabljeni in zastareli strojni park
ter s tem izboljšala in poenostavila
proizvodnjo. Prve so bile na vrsti
prav predilnice, ki so bile najbolj
potrebne obnove.

Nove raztezovalke, ki jih v MTT
nekaj že imajo, so sodobni v ino-
zemstvu kupljeni stroji, ki so po-
vsem samodelni in se sami ustavi-
jo, če se kje kaj pretrga. To zelo
olajša delo pri njih, mimo tega pa
dajejo tudi mnogo kvalitetnejši
proizvod.

Naslednja faza proizvodnje so
stroji »fleyerje«, ki predprejo do-
končno pripravijo za predilne
stroje. Fleyerji bombažasto nitko
še bolj stanjšajo, jo še bolj razte-
nejo, tako da postane že res prava
— nitka. So to mogočni stroji, ki
skozi vsakega od njih teče hkrati
vsaj sto, če ne več nitk. Tudi fle-
yerje so v MTT že začeli rekon-
struirati: na prejšnjo osnovo so
vgradili nove »glave« in tako dobili
univerzalne fleyerje, ki delajo
mного kvalitetneje ko stari.

Sploh smo se v tem oddelku po-
slej skoraj na vsakem koraku sre-
čali z rekonstrukcijo obratov. Tudi
v krožni predilnici — veliki dvo-
rani s klimatskimi napravami,
kjer brnijo dolgi prstančni predilni
stroji, ki bombaž dokončno prede-
lajo v prejo — smo videli prenov-
ljene stroje. S tem, da so pri teh
strojih prešli na visokorazmernost-
na polja, so v MTT veliko pridobi-
li: enakomernost, skratka, boljšo
prejo ob mnogo manj napornem
delu za delavke v predilnici dajejo
ti obnovljeni stroji.

Blago postane blago

V tkalnici hlačevine in tropika-
lov, kamor smo — zasledujoč pot
bombažne preje — prišli potlej, na-
redijo vsak dan približno 8000 me-
trov blaga dvojne širine. Seveda
je s prejo še mnogo dela, preden
pride prav do tkalskega stroja. Del
jo barvajo že pred tkanjem v po-
sebnih strojih z »ježe«, precej vrst
blaga pa barvajo šele po tkanju.
Pred samim tkanjem prejo tudi su-
kajo, navijejo in snujejo vrotek ter
vdejavajo osnovo. Po vseh teh zamo-
tanih pripravah pa preja — bodisi
kot vrotek ali kot osnova — vendar-
le zaključi svojo pot v tkalnih
statvah. Iz nje nastane — milime-
ter za milimetrom, vrsta za vrsto
— blago.

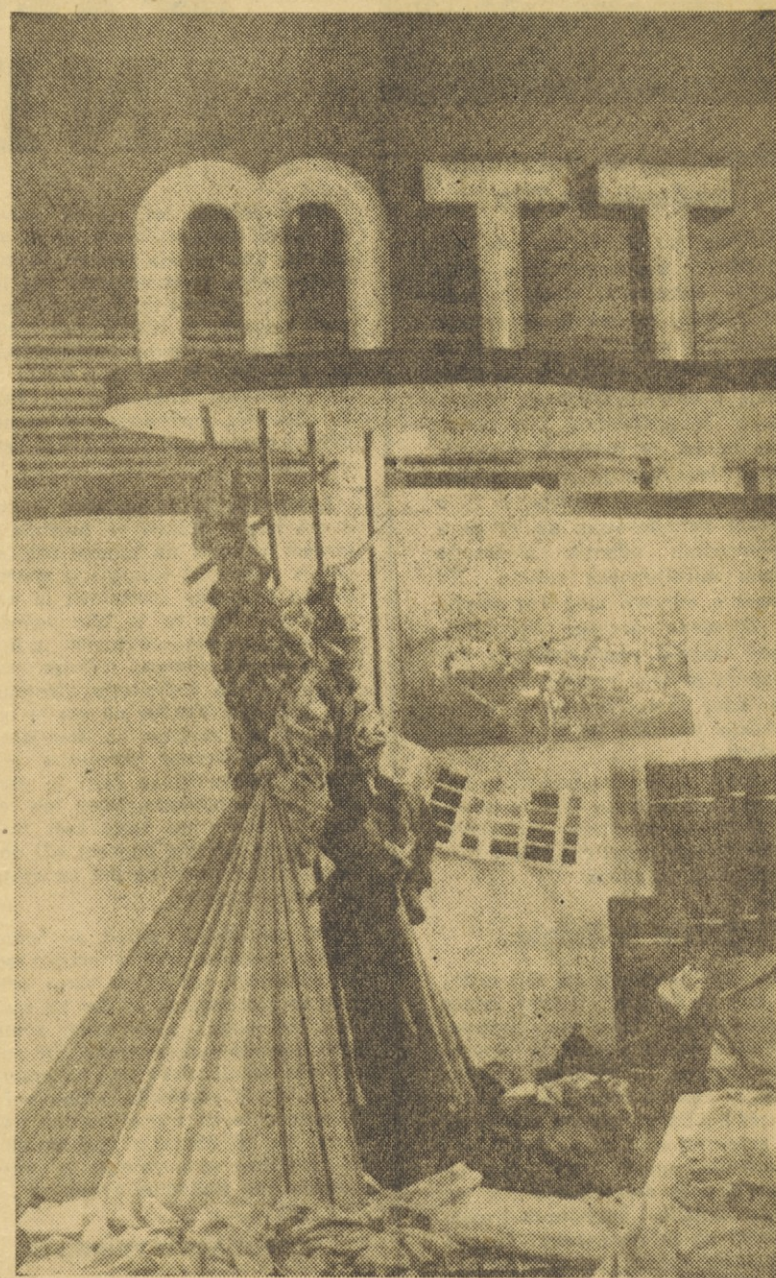
Blago pa toliko časa še ni pravo
blago kot ga poznamo, dokler ne
gre še skozi oplemenilnico, ki mu
da dokončno zunanjo podobo in mu
dopolni kakovost.

V oplemenilnici to »surovce«, iz
tkalnice prispelo blago likajo, smo-
dijo ali ga kosmatijo, razškrbijo,
perejo, belijo ali barvajo in ga su-
šijo. Nekatere vrste — na priliko
tropikali — gredo skozi posebno
vrsto apreture, da se potem ne
mečkajo, druge vrste pa obdelajo
spet drugače. Skratka, v opleme-
nilnici postane blago res — blago.

Tudi v tem oddelku smo imeli
priložnost občudovati velikanski
nov apreturni stroj, ki so ga v MTT
še pred nekaj meseci dobili iz
Nemčije in ki pomeni veliko pri-
dobitev za njihovo oplemenilnico.
V njem apretirajo in sušijo klot.

Energetski viri — slabo

Današnja Mariborska tekstilna
tovarna je nastala iz petih podje-
tij, ki so bila po osvoboditvi zdru-
žena v eno samo veliko tovarno.
Nekdanje tovarne »Hutter«, »Ma-
Va«, Jugotekstil, »Rosner« in

Izdelki MTT na Mariborskem tednu

»Jugosvila« tvorijo oddelk I, odde-
lek II, in oddelk III, sedanje MTT.

Ta nehomogenost njenih »sestav-
nih delov« Mariborski tekstilni to-
varni seveda nikakor ni bila v prid:
združitve, ki je prej samostojne to-
varne povezala po osvoboditvi v
organizacijsko celoto, ni mogla ta-
koj tudi dejansko združiti novih
oddelkov. Danes je tovarna zelo
razprostranjena, njeni obrati niso
povsod organsko povezani, kot bi
to terjala združena proizvodnja.
Zato so se v MTT že lani lotili
obsežne rekonstrukcije, ki naj bi
tovarni na eni strani, z obnovo
strojnega parka, na drugi strani pa
z graditvijo novih tovarniških po-
slopj omogočila izboljšati in pove-
čati proizvodnjo ter jo hkrati tudi
vskladiti po vseh oddelkih.

Doslej se s prvim delom rekon-
strukcije vsaj delno rešili pereče
stanje v predilnicah, ki so jih ob-
novili približno polovico; ostalo
upajo obnoviti brez deviznih sred-
stev, v sodelovanju z domačimi po-
djetji, ki nekatera že izdelujejo del
strojev za tekstilno industrijo. —
Najbolj kritično pa je postalo sedaj
zanje vprašanje — preskrbe z
energijo.

V Mariborski tekstilni tovarni
imajo že sedaj dve parni turbini,
od katerih ena stalno obratuje in
s tem krije približno eno tretjino
energetskih potreb tovarniških ob-
ratov. Drugo energijo dobiva to-
varna od DES, tu pa se že začne-
najo prve težave.

Sedanja transformatorska posta-
ja je namreč prešibka, da bi MTT
mogla prejemati od DES zadostno
količino električne energije. Mimo
tega pa so tudi v tovarni sami tako
stikalne naprave kot kabelski raz-
vodj vse prešibki, da bi vzdržali
takšno obremenitev, kot jo terjajo
proizvodne potrebe. Zato so v to-
varni že resno začeli misliti na
graditev nove transformatorske po-
staje, ki bi jim vsaj delno poma-

gala iz zagate. Načrto zanj so že
izročili v revizijo in upajo, da jo
bodo prihodnje leto že lahko zgra-
dili; potem bodo lahko prejeli od
DES vsaj takrat, kadar bo sta-
nje naših voda ugodno in torej
elektrike dovolj, veliko električne
energije, da jim ne bo treba redu-
cirati dela po obratih.

Trajna rešitev pa bi bila, ko bi
v MTT mogli postaviti še eno tur-
bino na paro in jo bi hkrati lahko
tudi uredili sedanje kritično stanje
v svojih kotlarnah s tem, da bi do-
bili še en 40-atmosferski kotel. V
MTT — tako kot sploh v tekstilni
industriji — rabijo namreč zelo
dosti tehnološke pare, pare za sa-
mo delo po obratih in na raznih
strojih, pozimi pa jo mimo tega ra-
bijo tudi za ogrevanje. Ko bi po-
stavili še en odcepnno-kondenzacij-
ski turboagregat, bi lahko potem
sami krili najmanj tri četrtine last-
ne porabe energije, z nabavo no-
vega, temu primerne kofla pa bi
bilo tudi rešeno vprašanje rekon-
strukcije sedanje kotlarne in teh-
nološke pare jim ne bi več primanj-
kovalo kot doslej, zlasti v zimskih
mesecih. Seveda pa bi morali hkrati
obnoviti ali ponekod na novo
napeljati tudi parovode po tovar-
niških obratih.

Vse to terja določena finančna
sredstva v obliki investicijskega
kredita; za to rekonstrukcijo so že
izdelali idejni načrti, ki predvideva
investicije v znesku 400 milijonov
dinarjev, od tega nekaj v devizah.
Vsekakor pa bi bila to investicija
ki bi se izplačala razmeroma kma-
lu — po načrtu že nekako v štirih
letih.

S tem bi v MTT rešili ključni
problem sedanje proizvodnje in
hkrati tudi res v celoti izkoristili vse
zmogljivosti, ki jih je na novo od-
prla že začeta rekonstrukcija, pa
jih sedaj še ne morejo, ker so
prav novi stroji poraba energije
v MTT še povečali. Sp-

Pogled na Mariborsko tekstilno tovarno

DANAŠNJA INDONEZIJA

Predsednik Tito na ladji »Galeb« med vožnjo po Indijskem oceanu.

Zanimanje za potovanje predsednika Tita

Medtem ko se »Galeb« vse bolj približuje končnemu cilju svoje poti — Indoneziji, vlada v svetu vedno večje zanimanje za sedanje državniško potovanje predsednika Tita. Posebno veliko je to zanimanje v deželah Daljnega vzhoda. Kamor je predsednik Tito namenjen in pa v arabskih državah. Siroko časopisje je objavilo številne sestavke o Jugoslaviji in o njenem prizadevanju, da bi se v mednarodnih odnosih uveljavila načela miroljubnega sožitja. Ko govore o odnosih med Jugoslavijo in Združenim arabsko republiko, široki časopisi poudarjajo, da Jugoslavija in njen voditelj Tito bolj kot kdor koli razumeta težnje arabskih narodov po neodvisnosti in miru.

Podobno pozornost posvečajo potovanju predsednika Tita in zunanji politični dejavnosti Jugoslavije tudi mnogi drugi časopisi v raznih deželah po svetu.

Obiski iz Egipta

Kar dve delegaciji sta bili te dni pri nas iz Egipta. Glavni tajnik predsedništva Združene arabske republike Salah Desuki je obiskal naše državne in politične voditelje in si ogledal razne kraje v naši deželi. Cilj njegovega obiska je bil seznaniti se s organizacijo naše državne uprave, predvsem pa spoznati delo delavskih svetov in drugih organov samoupravljanja. Zanimal se je prav tako za naš komunalni sistem, za socialno varovanje pri nas in za sistem gospodarskega planiranja. Pri odhodu je dejal, da si njegova dežela želi še tesnejših gospodarskih in drugih stikov z Jugoslavijo.

Tudi predstavnik egiptovskih sindikatov, so bili na obisku pri nas. »Večkrat smo slišali, da pri vas delavci upravljajo svoja podjetja«, so dejali gosti iz Kaira. — »Zdaj smo si z ogledom mnogih vaših podjetij in iz pogovorov z delavci ustvarili dosti bolj jasno podobo o delavskem upravljanju. Prepričali smo se, so dejali, da delavci lahko uspešno opravljajo to težko in odgovorno nalogo.«

Razprava o Alžiriji

V Združenih narodih so zaključili razpravo o Alžiriji. 17 azijsko-afriških dežel je predložilo resolucijo, ki zahteva od Združenih narodov, naj alžirskemu ljudstvu priznajo pravico do neodvisnosti in podprejo zamisel o pogajanjih med francosko in začasno alžirsko vlado, ki jih je le-ta predlagala. V debati je govoril tudi jugoslovanski predstavnik Dobrovič Vidčič. Dejal je, da je glavni kamen spoteke za rešitev alžirskega vprašanja francosko zmetavanje alžirskega predloga o pogajanjih. Vidčič je poudaril, da je moč alžirsko vprašanje rešiti le tako, da se pri- na alžirskemu ljudstvu pravica, ta samo odloča o svoji usodi v skladu z načeli Združenih narodov.

Francoska delegacija v Združenih narodih se ni hotela udeležiti razprav o alžirskem vprašanju, ker, da je to notranja francoska stvar.

Poziv k skupnosti

Na sestanku CK KP Francije so obravnavali položaj, ki je nastal v deželi po zadnjih volitvah. Poudarili so, da sedanji novi parlament ne more izraziti pravega razpoloženja francoskih množic. Komunistična partija je z 3,8 milijoni glasov dobila le 10 poslancev, medtem ko je degolistična zveza na 3,6 milijona glasov dobila kar 188 poslancev. Priznali so, da se je partija zaradi slabega dela odtrgala od množic, hkrati pa so zavrnili očitke o nepravilnosti partijske politike in obtožbe, da je sedanje vodstvo partije krivo za položaj, ki je nastal. Ker je deo partije v parlamentu, kjer ima le 10 poslancev, postalo dosti manj pomembno, so postavili težišče na obrambo delavskih pravic in demokratičnih svoboščin. Poklicali so vse republikance, naj se pridružijo partiji, da bi »obvarovali deželo pred novimi nesrečami in sramotno fašistično pustolovščino«.

Zanimivi kongresi

V Pekingu glavnem mestu Kitajske, so imeli vrsto kongresov tako imenovanih demokratičnih strank. — To so razne buržoazne stranke, s katerimi ima Komunistična partija, kot pravijo, »dolgoročno sodelovanje in medsebojno kontrolo«. Med njimi so najbolj znane »Demokratska liga«, »Kmečko-delavska demokratska stranka« in »Revolucionarni komite Kuomintang«. Na vseh kongresih so sprejeli enake resolucije, ki v njih poudarjajo, da je treba bolj odločno odvreči kapitalistične poglede na svet in članstvo prevzgojiti v socialističnem duhu. Zanimivo je, da so v vodstva teh strank izvolili mnoge osebnosti, ki jih je še nedavno vse kitajski tisk obsojal kot desničarje, sovražnike dežele in socializma.

Prav sedanje leto je za razvoj te daljne azijske dežele, ki jo sestavlja nad tri sto otokov, še posebno važno in pomembno. Vse leto je bilo namreč izpolnjeno z burnimi dogodki in hkrati tudi s pomembnimi zmaganji indonezijskega ljudstva in njegove vlade s predsednikom Sukarnom na čelu za obrambo neodvisnosti in za nadaljnji gospodarski in politični razvoj dežele.

Indonezija je — podobno kakor druge mlade države — naletela v svojem razvoju na mnoge probleme in težave, ki izhajajo iz gospodarske in druge zaostalosti in nezravnosti. Vse to je bilo seveda posledica stoletne odvisnosti in kolonialne podrejenosti. Dolgo obdobje je bila Indonezija nizozemska kolonija. Vendar pa vse te težave, ki so značilne za desetletno obdobje neodvisne Indonezije, pomenijo težave njene rasti in razvoja, ne pa propada. Dosti teh težav pa imajo na vesti tudi tuje sile, ki so skušale po vsej sili doleteti njeno razvojno pot in njeno notranjo ureditev.

Kot malokateri narod so Indonezijci pokazali obilo vztrajnosti in odločnosti, da kljub vsem oviram in polemam, ki so jim jih metali pod noge, nadaljujejo svoje delo izgradnje samostojne in neodvisne dežele. Prav zato pa zasluži ta mlada republika toliko večje priznanje za njene izredne napore, da bi ohranila gospodarsko in politično samostojnost in premagala vse posledice zaostalosti.

GOSPODARSKI PROBLEMI

Ko so pred trinajstimi leti proglasili neodvisno Indonezijo (ta neodvisnost ji je bila mednarodno priznana šele leta 1949), so se dežela znašla v hudih gospodarskih težavah. Nizozemski kapital je obdržal v deželi vse svoje obstojne neokrnjene. Vsi važnejši gospodarski objekti so bili v nizozemskih rokah. Domača vlada je bila gospodar sam od prometa in nekaj manj pomembnimi podjetji. Nizozemski kapitalisti so imeli v svoji lasti vse banke, rudnike in skoraj tri četrtine vsega ladjevja, ki ima za to otoško deželo še prav poseben pomen. Leta 1952 je pri tujih investicijah, ki so znašale nekaj nad dve milijardi dolarjev, sodeloval nizozemski kapital s pol drugo milijardo, drugo je odpadlo

na angleški, ameriški in francosko-belgijski kapital. Tuj kapitalisti so črpali v tej deželi, polni naravnega bogastva, velike profite, ki so dosegali tudi četrtino vloženega kapitala. Seveda so svoje gospodarske postojanke obširno izkoriščali tudi za politični pritisk na mlado, še ne utrjeno republiko.

Tedaj je prišlo do zelo pomembne odločbe indonezijske vlade o prevzemu vse nizozemske lastnine. To ni pripomoglo le h gospodarski okrepitvi dežele, marveč je odprlo nove možnosti za hitrejši razvoj. Glavna zahteva po takem vladnem ukrepu proti tujim imovini je prišla iz delavskih vrst. V tej veliki akciji, ki pomeni preobrat v razvoju dežele, so sodelovale prav vse indonezijske sindikalne organizacije, najsi so bile pod vplivom katere koli politične stranke. Tu se je prvič jasno pokazala enotnost indonezijskega delavstva in njenih sindikalnih organizacij. Velikanska večina prebivalstva je podprla to akcijo, ki so jo pričeli delavci po svojih sindikalnih organizacijah. Ze istega leta so samo v glavnem mestu prevzeli Indonezijci iz nizozemskih rok 112 od skupno 277 podjetij, kolikor jih je bilo nizozemska last. V indonezijske roke so prešli kmalu tudi rudniki na Javi in mnoge tovarne sladkorja, tobaka, papirja in električne centrale. Upravo teh podjetij je vzela v svoje roke vlada in postavila v njih posebne vojne komiteje. Čeprav so začasno izločeni iz neposrednega upravljanja v gospodarstvu, so sindikati podprli to odločitev vlade. Je pa med delavstvom veliko zanimanje za vse probleme upravljanja v novo pridobljenih podjetjih.

MEDNARODNI ODNOSI

Indonezija je dosegla tudi pomembne uspehe na mednarodnem področju. Celotno svojo zunanjo politično dejavnost je indonezijska vlada oprla na načela miroljubnega sožitja, ki so jih pred leti proglasili na znani bandunski konferenci predstavnikov vseh azijskih in afriških dežel. Indonezija si želi sodelovati na enakopravni podlagi z vsemi državami, ne pusti pa nikomur, da bi se vmešaval v njene notranje zadeve in vsiljeval svoje mnenje o reševanju posameznih vprašanj. Prav zato se te Indonezija že od vsega početka odločno upira vsem poskusom, da bi jo vključili v ta ali drugi vojaški

blok. Neodvisnost dežele je glavno vodilo vse politične dejavnosti mlade republike. Prav tako je njena konkretna politična dejavnost usmerjena k ohranitvi miru v svetu in k izboljšanju mednarodnega sodelovanja. Prav zato ima Indonezija važno vlogo pri urejanju razmer na Daljnem vzhodu. V začetku letošnjega leta je sklenila »Japonsko mirovno pogodbo in tako zaključila dolgo obdobje nestalnosti ter odprla vrata za plodno sodelovanje med obema pomembnima deželama Daljnega vzhoda. S tem je dobila Indonezija tudi dosti gospodarskih ugodnosti. Japonska ji je plačala 223 milijonov dolarjev vojne škode in zbrisala njen trgovinski dolg. Tudi z drugim deželami v Aziji in drugod po svetu je Indonezija razvila plodno sodelovanje. Med važne zunanje-politične uspehe je šteti ureditev odnosov z ZDA. Ves čas, odkar je trajal v deželi upor, ki je dobival pomoč od zunaj, so bili odnosi med obema deželama zelo napeti. Ko pa so v Washingtonu končno le uvideli, da si Indoneziji ne bodo pustili ukazovati od zunaj, so spre-

Življenje sindikatov v Vietnamu

Vietnam spada med tiste dežele na svetu, ki so morale plačati politiki hladne vojne med obema blokoma težak davek: razdeljen je na dva državna organizacija, severni in južni Vietnam. Različna notranja ureditev in zunanje-politična usmerjenost v obeh državah je pustila svoje sledove tudi na razvoju delavskih organizacij v njih.

V severnem Vietnamu so takoj po osvoboditvi ustanovili enotno sindikalno organizacijo, Generalna konfederacija dela, ki si je postavila kot glavno nalogo prispevati k obnovi gospodarstva in izboljšanju gnetnega položaja prebivalstva. Nasprotno pa so v južnem Vietnamu še vedno ostali tudi na razvoju sindikalnih organizacij sledovi bivše kolonialne oblasti.

Prve sindikalne organizacije so v Vietnamu ustanovili še za časa

francoske vladavine. Podobno kot v drugih francoskih kolonijah so bile tudi tu sindikalne organizacije dolgo časa nekaj priveseke francoskih sindikatov. Šele kasneje so se deloma ali popolnoma osvobodile odvisnosti od francoskega vpliva. Razcep v francoskih sindikalnih organizacijah v povojnem obdobju je povzročil podobno delitev tudi v Vietnamu.

Četverni pogovori o Berlinu

Zunanji ministri ZDA, Velike Britanije, Francije in Zahodne Nemčije so se sestali v Parizu, da bi razpravljali o berlinskem vprašanju, ki ga je sprožila sovjetska vlada z znanim predlogom o ukinitvi okupacijskega statusa. Medtem ko je London bolj naklonjen blagemu stališču do sovjetskih predlogov, ki ne bi zaprl vseh vrat za razgovore, pa so vsi drugi podlegli stališču Bonna, ki odklanja vsake pogovore s Sovjetsko zvezo o njenem predlogu.

Teze za proslavo

Poljska združena delavska partija bo v kratkem slavila 40-letnico obstoja. V tej zvezi je CK objavil posebne teze, ki v njih poudarja zgodovinsko vlogo partije. O razpustu partije leta 1938, pravijo teze, da je le-ta pomenil hud udarec za poljsko delavsko gibanje. V vzdušju, ki ga je ustvarila kult osebnosti, je komunistična internacionala nasledila lažnim obtožbam proti KP Poljske, češ da so v njenih vrstah tuji agenti. Za dogodke leta 1956 pravijo teze, da je prišlo do njih zaradi sektaško-dogmatičnih zmaličenosti, kar je odtrgalo partijo od delavskih množic. Tudi v omenjenih tezah so vnovič postavili kot glavno sedanjo nalogo boj proti tako imenovanemu revizionizmu.

menili svojo politiko do Indonezije in celo obljubili deželi gospodarsko pomoč. Ob tej priložnosti se je tudi izkazalo, da ves upor v deželi nima niti malo zaslobe, temveč je bil podpiran od zunaj.

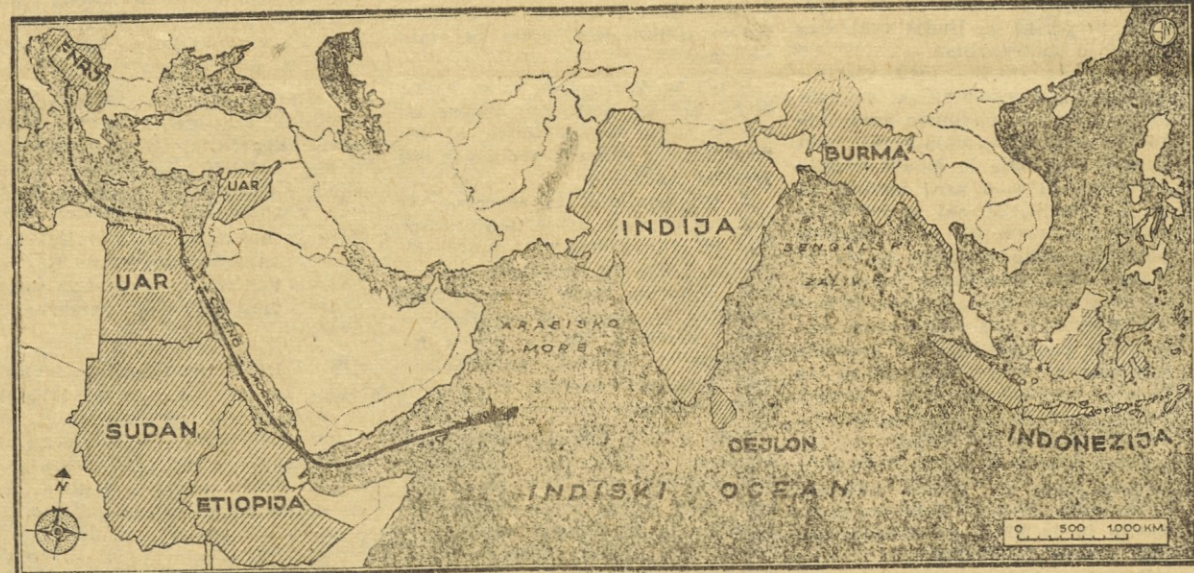
Med najtežjimi problemi indonezijske zunanje politike pa je še vedno ureditev odnosov z Nizozemsko glede vprašanja Zahodnega Irjana (zahodne Nove Gvineje). To je indonezijsko ozemlje, ki pa je še vedno pod nizozemsko kolonialno upravo. Indonezija popolnoma upravičeno zahteva izročitev tega ozemlja. Nizozemska pa se na vse

Poleg Delavske konfederacije Vietnamu sta nastali še Zveza vietnamskih delavcev in pa Vietnamska konfederacija krščanskih delavcev. Delovanje teh že samih po sebi šibkih sindikalnih zvez je še posebej ovirala kolonialna oblast in pa vojno stanje, ki je zajelo vso deželo. Po končani vietnamsko-francoski vojni je ostala dežela z razdeljenim gospodarstvom in z armado delavcev brez posla. Sele po ureditvi notranjih razmer se je stanje nekoliko popravilo in gospodarstvo je polagoma spet stopilo na noge. Vendar pa je polpaj delavstva v južnem Vietnamu še vedno zelo težak. Povprečni dnevni zaslužek vietnamskega delavca je enak enourni medzi ameriškega delavca.

Po zaslugi prizadevanja sindikalnih organizacij se je deloma izboljšal socialni položaj delavstva. Dobili so pravico do 12 dni plačanega letnega dopusta, izboljšana je zdravstvena zaščita in podobno. Nimajo pa nikakega zavarovanja za primer brezposelnosti niti ni urejeno pokojninsko zavarovanje, kar zlasti težko prizadeva stare odslužene delavce.

Po zaslugi dokajšnje razredne zavesti delavstva so sindikalne organizacije v južnem Vietnamu pomembna organizacija. Njihov vpliv na vodstvo politike dežele in boj za delavske pravice pa slabi razcepljenost sindikalnih organizacij, ki je posledica vpliva francoskega sindikalnega gibanja. Zato bo prihodnje delovanje sindikalnih organizacij južnega Vietnamu v velikih meri odvisno od tega, koliko bodo videli potrebo in nujnost medsebojnega zblizevanja in skupnega nastopanja pri vseh akcijah, ki imajo splošen pomen za vse delavstvo in celotno prebivalstvo v deželi.

- O TEBI, IVOJEM DELU,
- TVOJIM USPEHIH IN
- TEZAVAH PIŠE
- »DELAVSKA ENOTNOST«

Ladja »Galeb«, ki pelje predsednika Tita v prijateljske dežele Afrike in Azije, je do zdaj preplula že dobršen del Indijskega oceana in trenutek sestanka med Titom in Sukarnom je vedno bliže. Razen Indonezije bo predsednik Tito obiskal tudi Burmo, Indijo, Ceylon, Etiopijo, Sudan in Združeno arabsko republiko. Vse te dežele so na zemljevidu označene s posebnimi črtami.

NAŠ KOMENTAR

Ena izmed glavnih značilnosti današnjih dogajanj v svetu je vsekakor izredna živahnost političnega življenja v večini azijskih in afriških dežel, se pravi tistih, ki jim je zapadna civilizacija sicer formalno priznala pravico, da se nekega dne osvobodijo in stopijo kot enakopravni člani v družbo ostalih narodov, ki pa jih je imela in jih deloma še ima za nesposobne, da bi se zares sami upravljal.

Kolonialne sile prepričujejo svet, da je tem narodom še vedno potrebno njihovo varstvo, zato pa jim dogodki v Aziji in Afriki dan za dnem pripravljajo huda presenečenja in razne nevšečnosti.

Pravkar se je končala ena izmed največjih političnih manifestacij v zgodovini afriških narodov, konferenca v Akri, glavnem mestu mlade afriške države Gane. To ni bila nekakšna uradna manifestacija, na konferenco niso prišli samo predstavniki vlad in na zapadu se celo sklicujejo na to dejstvo, da bi zmanjšali pomen konference v očeh svetovne javnosti, češ, saj so bili tam v glavnem le taki ljudje, ki niso mogli govoriti v imenu afriških držav. V resnici pa je bila konferenca še važnejša, kot če bi nanjo prišli samo ministri. V tem primeru bi se namreč omejila le na neodvisne države, medtem ko so se v Akri zbrali delegati tudi iz kolonij ter predstavniki političnih, sindikalnih in drugih organizacij. Posebno zapaženo so bile na konferenci delegacije »Splošne sindikalne zveze delavcev črne Afrike«, nadalje številne delegacije črnih organizacij iz ZDA ter združenih, največjih ameriških sindikalnih organizacij: »Ameriške federacije dela« (AFL) in »Konfederacije industrijskih delavcev« (CIO).

Konferenci je predsedoval Tom Mboja, sindikalni voditelj iz Kenije. V kakšnem duhu se je razvijala konferenca, je razvidno že iz njegovih uvodnih besed, katerih smisel je bil ta-le: »Sestali smo se, da bi razložili svetu, kaj hočemo storiti. Zavračamo vsako misel, da bi nam vladali tujci. Bistvo naše politike je obsoda blokov in zavzemanje za

pozitivno nevtralnost. Nastopili bomo proti francoskim narčdom, da bi Sahara spremenili v atomsko strelišče in borili se bomo proti izgradnji blokovskih vojaških oporišč na afriškem ozemlju.«

Razume se, da je bila Alžirija eno izmed osrednjih vprašanj na konferenci in da Francozi na njej niso našli človeka, ki bi branil ali oporečeval njihovo alžirsko politiko. Konferenca je obravnavala tudi namen pariške vlade, da ustanovi tako imenovano francosko-afriško skupnost; številni delegati je ta še članica Commonwealtha, britanske skupnosti narodov. Ta položaj Gane zbija med Francozi sum, da imajo pri vsem tem tudi Britanci svoje prste vmes, da bi s pomočjo Gane posredno zagospodarili nad Gvinejo. Pri teh svojih kolonialističnih neuspehih iščejo pač, kot običajno, krivca vseh psovod, samo ne v lastnih zmotah. Da pa Angležki budno spremljajo dogodke v Afriki in da jih skušajo obrniti v svoj prid, je samo po sebi razumljivo. V tem so si vsi podobni. Če morda britanski kapitalisti zares gledajo

na Gvinejo, je pa prav gotovo, da gledajo ameriški na Gano. Doslej se sicer niso mogli odločiti za večje investicije v tej deželi iz strahu pred nacionalizacijo in pred morebitnimi ukrepi ganskih oblasti proti izvozu dobikov. Zato so dosegli, v imenu »višjih«, političnih koristi, pomoč svoje vlade in Washington bo svoje kapitaliste zavaroval, pred nepredvidenimi nesrečami. Če bi se jim kaj zgodilo, jim bo vlada plačala izgubo. Vse to pa Angležem ni prijetno, saj je bila Gana še pred kratkim njihovo zaprti lovišče, sami pa niti danes ne dajejo svojim kapitalistom takega jamstva, kot ga bodo odlej v tej deželi uživali ameriški.

Drugo središče važnih dogajanj je Kairo. Kjer sta zasedali dve konferenci: na prvi se je sestalo nad 500 gospodarstvenikov iz 39 azijskih in afriških dežel, da bi se sporazumeli o nekaterih perečih gospodarskih vprašanjih. Na drugi so se zbrali zastopniki trgovinskih, industrijskih in poljedelskih zbornic

na Gvinejo, je pa prav gotovo, da gledajo ameriški na Gano. Doslej se sicer niso mogli odločiti za večje investicije v tej deželi iz strahu pred nacionalizacijo in pred morebitnimi ukrepi ganskih oblasti proti izvozu dobikov. Zato so dosegli, v imenu »višjih«, političnih koristi, pomoč svoje vlade in Washington bo svoje kapitaliste zavaroval, pred nepredvidenimi nesrečami. Če bi se jim kaj zgodilo, jim bo vlada plačala izgubo. Vse to pa Angležem ni prijetno, saj je bila Gana še pred kratkim njihovo zaprti lovišče, sami pa niti danes ne dajejo svojim kapitalistom takega jamstva, kot ga bodo odlej v tej deželi uživali ameriški.

Drugo središče važnih dogajanj je Kairo. Kjer sta zasedali dve konferenci: na prvi se je sestalo nad 500 gospodarstvenikov iz 39 azijskih in afriških dežel, da bi se sporazumeli o nekaterih perečih gospodarskih vprašanjih. Na drugi so se zbrali zastopniki trgovinskih, industrijskih in poljedelskih zbornic

13 arabskih držav z nalogo, da proučijo posledice, ki jih bo imelo za njihovo gospodarstvo uresničenje skupnega tržišča šestih držav »male Evrope«. Konec meseca se bodo sestali v Kairo tudi ministri za gospodarstvo držav članice Arabske lige. Obravnavali bodo med drugim priporočilo posebnega odbora svojih strokovnjakov o ustanovitvi arabske družbe za izgradnjo petrolejskih tankerjev. Končni sadovi vseh teh konferenc bodo morda skromnejši kot so si jih zamišljali njihovi organizatorji. Značilno je pri tem težave, na katere je naletela Sovjetska zveza na prvi konferenci, ko je hotela v razpravo o gospodarskih problemih vključiti tudi nekatera izrazito politična vprašanja. SZ je namreč prisostvovala konferenci kot dežela, katere ozemlje zavzema tudi dobršen del Azije. Toda pustimo vse to ob strani! Že samo dejstvo da azijski in afriški ekonomisti, politiki in državniki te probleme postavljajo in proučujejo, kaže, kako naglo se te države dvigajo in postajajo kos svojim nalogam.

S tem smo omenili le nekaj dogodkov v Aziji in Afriki, dejanska slika pa je še mnogo bolj pisana. Oba dela sveta se pač prebujata v novo življenje. Med prijatelji, ki jih imajo te dežele v svetu, je Jugoslavija, lahko bi rekli, na prvem mestu in sedanji obisk predsednika Tita spada zato med zelo pomembne mednarodne dogodke. Njegova ladja se sedaj približuje Indoneziji, niso pa še utihnili komentarji o prisrčnem in obenem veličastnem sprejemu, ki so ga bili jugoslovanski državni deložni ob vstopu v Sueski prekop ter o sedemurnem pogovoru med predsednikoma Titom in Naserjem.

Boj narodov za dejansko neodvisnost je neogibno protiblokovski in to je ugotovitev, ki je realistična politika tako Jugoslavije kot številnih drugih držav upošteva tudi na podlagi lastnih, dolgoletnih izkušenj. Velike sile ustvarjajo bloke, pridigajo hladno vojno in dokazujejo, da izven te politike ni rešitve. Toda v tem se globoko motijo in vrenja v Afriki in Aziji bi jih lahko spet nekaj na-